

NOU

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972

NOU 1972: 10

NORGES
OFFENTLIGE
UTREDNINGER

UNIVERSITETSFORLAGET

NOU

Norges offentlige utredninger

1972

Seriens redaksjon:
STATENS TRYKNINGSKONTOR

1. Bruken av Norges naturressurser.
Statsministeren
2. Erstatning ved yrkesskader.
Sosialdepartementet
3. Arbeidstid i jordbruket.
Kommunal- og arbeidsdepartementet
4. Boligformidling.
Kommunal- og arbeidsdepartementet
5. Programbudsjettering.
Finans- og tolldepartementet
6. Utdanning av musikk lærere i skolen.
Kirke- og undervisningsdepartementet
7. Forvaltningsutdanning.
Kirke- og undervisningsdepartementet
8. Røykenbanen.
Samferdselsdepartementet
9. Utbyggingsplan for Tinn kommune.
Industridepartementet
10. Om grunnlaget for inntektsoppgjørene
1972.
Lønns- og prisdepartementet

NORGES OFFENTLIGE UTREDNINGER

NOU 1972: 10

OM GRUNNLAGET FOR INNTEKTSOPPGJØRENE 1972

**Rapport nr. 1, 1972
fra Det tekniske beregningsutvalg
for inntektsoppgjørene
Lønns- og prisdepartementet
Oslo, 18. februar 1972**

UNIVERSITETSFORLAGET

OSLO — BERGEN — TROMSØ

ISBN 82 00 70010 0

A.s Kaare Grytting, Orkanger 1972

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972.

Til Lønns- og prisdepartementet.

Ved kongelig resolusjon av 7. mars 1969 ble det oppnevnt et teknisk beregningsutvalg i tilknytning til inntektsoppgjørene. Utvalget som ble oppnevnt for 4 år, fikk følgende mandat:

«Utvalget skal i tilknytning til inntektsoppgjørene legge fram det best mulige faktiske tallmessige bakgrunnsmateriale og presentere det i en slik form at uenighet partene imellom om faktiske økonomiske forhold så vidt mulig kan unngås.

Utvalget skal utforme sine utredninger slik at den sannsynlige økonomiske effekt av alternative inntektsoppgjør så vidt mulig kan utledes av utredningene, herunder virkningene på priser, inntekter og inntektsfordeling.

Utvalget skal kunne foreta etterregning av virkningen av oppgjør som er avsluttet.

Utredningene avgis til Lønns- og prisdepartementet og forelegges Kontaktutvalget.»

Utvalget avgav en foreløpig rapport til bruk ved inntektsoppgjørene i 1972 den 27. oktober 1971. Utvalget oversender herved sin endelige rapport.

Mandatet pålegger oss spesielt å søke å legge fram beregninger (prognoser) over virkningene på priser og inntektsfordeling av alternative inntektsoppgjør. I valget av emner ellers har vi lagt særlig vekt på å skaffe fram materiale som av partsrepresentantene i utvalget har vært antatt å kunne bli til nytte under forhandlingene.

Prognoser er beregnet for virkningen av alternative økninger i bedriftenes lønnskostnader og jordbrukspriser. Statistisk Sentralbyrå har gitt teknisk assistanse ved beregningene. Utvalget understreker sterkt at valget av alternativer selvsagt ikke representerer noen meningsytring om hvilket utfall vårens inntektsoppgjør bør få. De andre forutsetninger for prognosene er valgt etter utvalgets beste skjønn og representerer til dels kompromisser mellom ulike oppfatninger.

I våre prognoser og beregninger har vi bl.a. bygget på Statistisk Sentralbyrås pris- og inntektsmodell PRIM II som er en ny versjon av den modell som er nyttet ved beregninger foran tidligere inntektsoppgjør. Vi ønsker og

så å understreke den usikkerhet som nødvendigvis knytter seg til slike prognoser, både på grunn av ufullkommenheter ved modellen og på grunn av vanskeligheter med å skaffe sikre anslag for den sannsynlige utvikling av de utenfra gitte (eksogene) størrelser i modellen.

En vanskelighet i vårt arbeid har vært at norsk statistikk ikke er godt nok utbygd til å tillate en fullgod analyse av den faktiske inntektsutvikling. Viktige sider ved denne er derfor mangelfullt belyst.

De nasjonalregnskapstall som det bygges på i rapporten, er foreløpige for 1970 og 1971 og kan ha betydelige feilmarginer. Usikkerheten i de foreløpige tall er denne gang større enn tidligere, fordi den månedlige sysselsettingsstatistikk falt bort fra og med 1971. Dermed har Statistisk Sentralbyrå mistet en viktig del av det tidligere grunnlag for de foreløpige beregninger over utførte årsverk, lønnskostnader og eierinntekter etter en detaljert næringsgruppering, og slike tall er ikke offentliggjort av Byrået for 1971. For å sette utvalget i stand til å utføre sitt oppdrag, har imidlertid Byrået på anmodning og etter beste skjønn gitt de nødvendige anslag etter den grove næringsgruppering som brukes i PRIM.

Rapporten er i det vesentlige skrevet i februar under sterkt tidspress av ulike forfattere. Av praktiske grunner har det ikke vært mulig for alle utvalgets medlemmer å vurdere alle formuleringer i detalj.

Som representant for Finansdepartementet i utvalget har ved behandlingen av denne rapport møtt konsulent Roger Gunnarson i stedet for tidligere ekspedisjonssjef Hermod Skånland som ikke lenger er ansatt i departementet.

Som rådgivere for utvalget med møterett har deltatt direktør Hans Bjaaland, Norsk Arbeidsgiverforening, cand. oec. Øistein Gulbrandsen, Landsorganisasjonen i Norge, generalsekretær Trygve Kaldahl, Norsk Bønde- og Småbrukarlag, byråsjef Bernhard Nest-aas, Lønns- og prisdepartementet og forsker dr. Vidar Ringstad, Statistisk Sentralbyrå.

Oslo, 18. februar 1972.

Odd Aukrust
formann

Paul M. Dalberg

Roger Gunnarson

Birger Larsen

Jon Rikvold

Knut Skipenes

Lars Aarvig

NOU 1972: 10
Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972.

Innhold.

	Side
Kap. 1 Oversikt og sammendrag	5
Kap. 2 Inntektsutviklingen i de senere år	9
1. Norge og den internasjonale pris- og kostnadsutviklingen	9
2. Produksjonsvekst og bytteforhold overfor utlandet	9
3. Inntekter	9
4. Eierinntektene i de konkurranseutsatte næringer utenom fiske	11
Kap. 3 Lønnsutviklingen i senere år	12
1. Lønnsutviklingen for hovedgrupper	12
2. Lønnsspredningen	15
Kap. 4 Konsumprisutviklingen i de senere år	18
1. Bevegelsen i konsumprisindeksen	18
2. Gruppering av konsumprisindeksens materiale etter leve- ringssektor	20
3. Konsumprisindeksen for forskjellige husholdningstyper og utgiftsnivåer	22
Kap. 5 Utviklingen i disponibel realinntekt 1959—71	23
1. Lønnstakere i privat virksomhet og trygdede	23
2. Lønnstakere i offentlig virksomhet	27
Kap. 6 Utsiktene for prisutviklingen i de nærmeste måneder	32
Kap. 7 Utviklingen i Norges konkurransevne	33
1. Konsumprisene	33
2. Engrospriser	33
3. Lønnsstatistikk	33
4. Direkte og totale lønnskostnader	33
5. Lønnskostnader pr. produsert enhet	36
6. Forholdene på arbeidsmarkedet	36
Kap. 8. Konjunktursituasjonen	37
1. Verdensøkonomien	37
2. Norsk økonomi	39
Kap. 9 Beregninger for virkningen av inntektsoppgjørene i 1972	40
1. Beregningsutvalgets forutsetninger	40
2. Prognoser	42
3. Virkningstabell for 1971	42
Vedlegg 1. Brev av 7. februar 1972 fra Handelsdepartementet til Det tekniske beregningsutvalg	50
Vedlegg 2. Tabeller	51

KAPITTEL 1

Oversikt og sammendrag

1. Oppbyggingen av Beregningsutvalgets rapport.

Beregningsutvalgets rapport faller i tre deler. Kapitlene 2—5 gir en analyse av ulike sider ved pris- og inntektsutviklingen i de to år som har gått siden forrige inntektsoppgjør. De fleste av disse kapitler inneholder dessuten et kort tilbakeblikk på utviklingen i tidligere år. I kapitlene 6—8 behandler Beregningsutvalget ulike sider ved den økonomiske situasjon i Norge og verden i dag, slik utvalget bedømmer den. I kapittel 9 finnes Beregningsutvalgets prognoser for pris- og inntektsutviklingen i 1970 og 1971 for alternative økinger i bedriftenes lønnskostnader og jordbrukspriser. Kapitlet redegjør i detalj for de forutsetninger prognosene bygger på.

I dette kapittel skal Beregningsutvalget gi et kort sammendrag av innholdet i rapporten.

2. Inntektsutviklingen i de senere år.

Internasjonalt har årene 1969—1971 vært en periode med uvanlig sterk stigning i lønninger og priser. Norsk økonomi har gradvis tilpasset seg et verdensmarkedsprisinivå som nå ligger vesentlig høyere enn tidligere. Den innenlandske lønns- og prisutvikling i inneværende tariffperiode må ses i lys av dette.

Også i Norge var lønns- og prisstigningen i 1970 og 1971 uvanlig sterk. På to år steg bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk med ca. 25 prosent i gjennomsnitt for alle næringer. Holdes arbeidsgivernes andel av trygdepremier utenfor, var stigningen i utbetalt lønn pr. årsverk ca. 21 prosent i gjennomsnitt. Konsumprisene steg i samme to-årsperiode med 17,3 prosent målt med nasjonalregnskapets konsumprisindeks. Av prisstigningen var ca. 5,8 pst. en følge av skatteomleggingen i 1970.

Norges samlede realinntekt steg med 4,8 pst. i 1970 og 3,7 pst. i 1971. Økingen i 1970 var betydelig sterkere enn økingen i nettonasjonalproduktet, fordi bytteforholdet overfor utlandet utviklet seg gunstig for Norge, mens det motsatte var tilfelle i 1971.

Inntektsutviklingen for ulike kategorier av inntektstakere var noe ujamn i perioden. Lønnstakerne hadde en inntektsstigning som

omtrent svarte til den gjennomsnittlige for alle grupper, regnet pr. årsverk. I jordbruket gikk realinntekten pr. årsverk svakt ned. I fisket gikk realinntekten pr. årsverk sterkt opp i 1970, mens det var en svak nedgang i 1971. Eierinntekten i skjermede næringer utenom jordbruk gikk ned i 1970 og steg noe svakere enn gjennomsnittlig for alle grupper også i 1971. I de konkurransutsatte næringer utenom fiske var det sterk stigning i eierinntektene i 1970, men et fall i 1971. Året 1970 var særlig godt for utenriks sjøfart, men også i konkurransutsatt industri steg eierinntektene betydelig. I den importkonkurrerende industri, hvor verkstedindustrien veier tungt, fortsatte stigningen i eierinntektene også i 1971. I den eksportkonkurrerende del av industrien gikk eierinntektene ned i 1971.

3. Lønnsutviklingen i senere år.

Lønnsøkingen i industrien i de to siste år har vært uvanlig sterk. Fra 1969 til 1970 steg den gjennomsnittlige timefortjeneste for voksne industriarbeidere med 12,2 pst. Fra 1970 til 1971 er stigningen i den gjennomsnittlige timefortjeneste foreløpig anslått til 12,4 pst., mens stigningen i bedriftenes lønnskostnader pr. timeverk er anslått til 14,2 pst. Dette er en sterkere stigning enn i tidligere år. Splitter man opp stigningen i bedriftenes lønnskostnader pr. timeverk for perioden 1965—1971, viser det seg at 36 pst. av stigningen skyldes tariffmessig lønnsøking, 34 pst. skyldes lønnsglidning, mens det resterende eller 30 pst. skyldes stigningen i de sosiale kostnader.

En oversikt over lønnsutviklingen i tidsrommet 1960—1970 for forskjellige bransjer viser at det for menn ikke har funnet sted noen tilnærming av betydning mellom lønnsnivåene i bransjene til tross for at det har vært gitt flere lavtlønnstillegg og like store generelle lønnstillegg. Lønnsstrukturen ser derfor ut til å ha vært forholdsvis stabil. Bransjer hvor det er gitt store tariffmessige tillegg, har hatt liten lønnsglidning, mens bransjer hvor det er gitt små tariffmessige tillegg, har hatt større lønnsglidning. Det ve-

sentligste unntak her gjelder forholdet kvinner og menn. For kvinner er det gjennomsnittlige lønnsnivå i dette tidsrom steget fra 67,6 pst. til 75,7 pst. av den gjennomsnittlige timefortjeneste for menn i industrien.

En gruppering av lønnsstatistikken på yrkesgrupper istedenfor på bransjer viser at lønnspredningen var mindre i 1970 enn i 1960. Når lønnspredningen mellom de enkelte yrkesgrupper og individer i industrien var mindre i 1970 enn i 1960 til tross for at det ikke hadde funnet sted særlige endringer i det relative lønnsnivået mellom bransjene, kan denne utviklingen skyldes flere forhold. Det statistiske materialet viser f.eks. at det har funnet sted en overgang av arbeidere fra bedrifter og bransjer med lavt lønnsnivå til bedrifter og bransjer med høyere lønnsnivå.

4. Konsumprisutviklingen i de senere år.

Den offisielle konsumprisindeksen steg med 7,4 pst. fra januar 1970 til januar 1971 og med 5,9 pst. fra januar 1971 til januar 1972. Stigningen i 1970 var den sterkeste i noe kalenderår siden begynnelsen av 1950-årene, dersom en ser bort fra året januar 1969—januar 1970, da stigningen var influert av innføringen av merverdiavgiften. Også i 1971 var prisstigningen betydelig over gjennomsnittet for de siste 20 år.

Bidraget til prisstigningen i 1970 var sterk for alle poster. «Ikke-matvarer» som omfatter ca. 70 pst. av varegrunnlaget ved beregning av totalindeksen, trakk indeksen opp med 4,72 pst. eller ca. 2,5 pst. mer enn gjennomsnittet i 1960-årene. Også matvareprisene steg sterkt i 1970, men bidraget til den totale prisøkning var likevel ikke sterkere enn vi har opplevd flere år tidligere. Prisstigningen fortsatte i 1971 både for matvarer og «ikke-matvarer», men i et noe langsommere tempo enn året før. For matvarenes vedkommende skyldes dette bl.a. prisnedgang for varegruppen sjokolade, sukker, kaffe, te etc. og en bare moderat prisstigning for poteter, grønnsaker, frukt og bær.

I avsnitt 2 er det foretatt en alternativ gruppering og analyse av konsumprisindeksens materiale. En finner for 1970: 1. en sterkere stigning enn vanlig i prisene på norsk-produserte konsumvarer med konkurranse fra verdensmarkedet; 2. en sterk prisstigning for importerte konsumvarer uten norsk konkurranse; 3. en meget sterk prisstigning for fiskevarer, og 4. at tjenester utenom husleie i 1970 øvde en modererende virkning på konsumprisstigningen, mens dette normalt er den gruppe som har sterkest prisstigning.

Tilsvarende finner en for 1971: 1. en kraf-

tig prisstigning på mer bearbejdede jordbruksvarer; 2. at den sterke prisstigningen på fiskevarer fortsatte; 3. at tjenester utenom husleie — i motsetning til i 1970— viste sterkere prisstigning enn de fleste andre grupper i totalindeksen, og 4. at både «andre norsk-produserte konsumvarer» og importerte konsumvarer — også i motsetning til i 1970 — hadde en modererende innflytelse på konsumprisutviklingen i 1971.

I avsnitt 3 presenteres beregninger som indikerer at der ikke har vært vesentlige forskjeller i prisutvikling for forskjellige husholdningskategorier i de siste to årene.

5. Utviklingen i disponibel realinntekt.

I kapittel 5 har utvalget lagt fram materiale med sikte på å belyse utviklingen i disponibel realinntekt for utvalgte grupper av inntektstakere i perioden 1959—1971. Beregningene i del 1 er gjennomført for trygdet ektepar uten andre inntekter enn alderstrygd/grunnpensjon i folketrygden, og for lønnstakere i privat virksomhet med inntekt i 1971 på 20 000, 26 000, 32 000, 38 000, 48 000, 70 000 og 100 000 kroner. Det er forutsatt at lønnstakere med inntekt på 20 000—38 000 kroner har hatt samme inntektsutvikling før skatt fram til og med 1970 som gjennomsnittlig for voksne industriarbeidere etter N.A.F.'s statistikk. Fra 1970 til 1971 er deres inntektsutvikling forutsatt å falle sammen med Beregningsutvalgets anslag for stigningen i gjennomsnittlig årslønn for industriarbeidere. For lønnstakere med inntekt på 48 000—100 000 kroner er forutsatt en inntektsutvikling før skatt som den gjennomsnittlige månedslønn for funksjonærer etter N.A.F.'s statistikk.

I del 2 er utført beregninger for lønnstakere i offentlig virksomhet. Beregningene omfatter følgende fire grupper: Ekspedisjons-sjef, byråsjef, kontorassistent/kontorfullmektig, fagarbeidere. Brutto regulativlønn er lagt til grunn. Av forskjellige grunner er beregningene lite egnet til sammenlikning med de tilsvarende beregninger av disponibel realinntekt for ansatte i privat virksomhet.

De trygdede ektepar har hatt en markert sterkere relativ stigning i disponibel realinntekt fra 1959—1971 enn noen andre av de inntekts- og familiegrupper beregningene omfatter. For lønnstakerne har den disponible realinntekt i denne perioden økt prosentvis sterkere jo lavere inntektene har vært, og det var tendens til sterkere øking jo større forsørgelsesbyrden var.

Utviklingen i disponibel realinntekt fra 1969 til 1970 ble meget gunstig for de fleste

lønnstakergrupper. Særlig ble utslagene betydelige for den høyeste innteksgruppen, men også for husholdninger med lave inntekter ble stigningen sterkere enn gjennomsnittet. Utviklingen var også stort sett til fordel for barnefamiliene.

Fra 1970 til 1971 økte den disponible realinntekten betraktelig mindre enn året før for de aller fleste innteksgrupper og husholdningsstørrelser. Det var fortsatt en viss stigning for lønnstakere på de lavere og midlere inntektstrinn, mens lønnstakere med høyest inntekt fikk en betydelig nedgang i disponibel realinntekt.

6. Utsiktene for prisutviklingen i de nærmeste måneder.

Etter de anslag som er laget i Prisdirektoratet er det grunn til å vente en stigning i konsumprisindeksen på vel 3 poeng eller om lag 2,5 pst. fra januar til juni 1972. Anslagene gir et indekstall pr. 15. juni på ca. 129. Det er da lagt vekt på ikke å få med prisvirkning av det forestående inntektsoppgjør, og det er ikke tatt hensyn til foreliggende søknader om pris- og avanseforhøyelser.

7. Utviklingen i Norges konkurranseevne.

Foran et inntektsoppgjør er en vurdering av næringslivets konkurranseevne av særlig interesse. Konkurranseevnen påvirkes imidlertid av en rekke faktorer som vanskelig kan måles og jammes. I kapittel 7 har Beregningsutvalget behandlet enkelte faktorer der utviklingen kan belyses tallmessig. Dette gjelder prisutviklingen, tallmateriale som belyser utviklingen i lønninger, i lønnskostnader pr. produsert enhet og konflikter i arbeidslivet.

Internasjonale sammenlikninger over prisutviklingen vil som regel avhenge sterkt av hvilket tidsrom som betraktes. Med 1963 som basisår var det om lag samme konsumprisstigning fram til og med 1969 for Norge, Sverige og Storbritannia. Danmark, Nederland og Japan hadde sterkere prisstigning i denne perioden, mens land som Vest-Tyskland og Sambandsstatene hadde 1—1½ pst. svakere stigning i gjennomsnitt pr. år enn Norge. I 1970 og 1971 ble prisstigningen uvanlig sterk i de fleste land. I Norge var utviklingen fra 1969 til 1970 sterkt preget av overgangen til merverdiavgift, og prisstigningen gjennom året ble høyere enn i de konkurrerende land. I 1971 utviklet konsumprisene i Norge seg gunstigere enn året før sammenliknet med andre land.

Mellom 1965 og 1970 steg timefortjenesten for voksne industriarbeidere i Norge med 53,9 pst. Blant de land en har gjengitt tall for fant

den sterkeste stigningen i dette tidsrommet sted i Danmark med 68,1 pst. og den svakeste i Sambandsstatene med 28,7 pst. Timefortjenestene viste i de fleste land tendens til sterkere veksttakt i slutten av perioden. Fra 1. halvår 1970 til 1. halvår 1971 viser lønnsstatistikken fortsatt sterk stigning i timefortjenestene i alle viktigere konkurrerende land unntatt Sverige og Sambandsstatene.

De totale lønnskostnader pr. timeverk, som inkluderer de indirekte lønnskostnadene, lå for voksne industriarbeidere i Europa i 1970 høyest i Sverige, dernest kom Norge, Danmark og Vest-Tyskland. I disse landene lå de totale kostnadene på et betydelig høyere nivå enn i de øvrige europeiske land.

Internasjonalt sett steg lønnskostnader pr. produsert enhet i norsk industri forholdsvis sterkt for perioden 1966—70 under ett. Andre land med relativt sterk kostnadsstigning var Italia, Danmark og Storbritannia, mens Sveits, Belgia og Sverige hadde svakere kostnadsstigning. I samtlige land ble kostnadsstigningen sterkere i 1970 enn i de tre foregående år. Bedømt ut fra de oppgaver som foreligger, synes norsk industri å ha hatt forholdsvis sterk kostnadsøkning også fra 1. halvår 1970 til 1. halvår 1971. Imidlertid vil sannsynligvis tall for hele 1971 gi et gunstigere bilde for Norge enn det tallene for 1. halvår viser, idet lønnsøkingen avtok noe utover året.

Tall for perioden 1965—70 viser at Norge har tapt svært lite på konflikter i arbeidslivet. I enkelte andre land har derimot konfliktene skapt betydelig større problemer.

8. Konjunktursituasjonen.

Beregningsutvalget regner med at konjunkturoppgangen i Sambandsstatene vil forsterke seg i 1972 og at kapasitetsutnyttningen i næringslivet vil bedre seg i løpet av året. For Vest-Europa under ett regner utvalget med at takten i produksjonsveksten var på det laveste i annet halvår 1971 og at veksten vil bli sterkere i 1972 og øke etter hvert. Det antar likevel at mengden av unyttet produksjonskapasitet vil tilta i første halvår både i Vest-Europa og Japan og mener det ikke er sannsynlig at kapasitetsutnyttningen ved utgangen av 1972 totalt sett vil være bedre enn den var ved utgangen av 1971. Utvalgets medlem Jon Rikvold er av den oppfatning at konjunkturoppgangen vil komme tidligere enn det som de øvrige medlemmer av utvalget har lagt til grunn.

Norsk vareeksport ventes totalt sett å stå overfor et mer ekspansivt marked i 1972 enn i 1971. For viktige norske eksportvarer anser utvalget det imidlertid for sannsynlig at det

neppe vil finne sted noen prisoppgang av betydning før i annet halvår 1972. Det må ventes et stort underskott på driftsbalansen også i 1972.

Utviklingen i 1973 vil være påvirket av nedsettelsen av pensjonsalderen fra 70 til 67 år. Den økte avgangen fra den yrkesaktive befolkning som dette innebærer, forutsettes imidlertid i noen grad å bli motvirket av sterkere produktivitetsvekst.

9. Beregninger av virkningene av inntektsoppgjørene 1972.

Som ved tidligere inntektsoppgjør har Beregningsutvalget også denne gang utarbeidet et sett av prognoser for virkningen på priser og inntekter av alternative økinger i jordbruksprisene og i bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk. Prognosene er utarbeidet ved hjelp av Statistisk Sentralbyrås pris- og inntektsmodell PRIM.

Ved bruk av modellen må en gi forhåndsanslag for en del størrelser som sammen med inntektsoppgjørene blir bestemmende for pris- og inntektsutviklingen i de kommende år (produktivitet, utenlandspriser m.v.). Som støtte for sine forhåndsanslag har Beregningsutvalget innhentet opplysninger fra forskjellige institusjoner.

For året 1972 har utvalget i noen grad avveket fra de vurderinger av den realøkonomiske situasjonen som er kommet til uttrykk i nasjonalbudsjettet for dette året. Utvalget regner med en svakere produksjonsutvikling for konkurranseutsatte næringer, bortsett fra sjøfart. På den annen side regnes det nå med noe sterkere produksjonsvekst i skjermede næringer. Alt i alt er den vekst i bruttonasjonalproduktet som utvalgets forutsetninger impliserer, på ca. 4,6 pst. eller ca. 0,1 prosentpoeng lavere enn hva som er forutsatt i nasjonalbudsjettet for 1972.

For 1973 regnes det med mer normale konjunkturer for konkurranseutsatte næringer, bortsett fra sjøfart. Utvalgets forutsetninger impliserer en forbedring i produktiviteten for alle næringer samlet på 4,8 prosent fra 1972 til 1973 eller ett prosentpoeng mer enn fra 1971 til 1972. Men p.g.a. redusert sysselsetting som følge av senket pensjonsalder impliserer utvalgets forutsetninger noe lavere vekst i bruttonasjonalproduktet for 1973 enn for 1972.

Utvalgets flertall har regnet med et fall i produktprisene for andre eksportkonkurrerende næringer på 3 pst. i 1972 og at produktprisene for denne sektoren er tilbake til 1971-nivå i 1973. Utvalgets medlem Jon Rikvold er av den oppfatning at de anslag som utvalgets flertall har lagt til grunn på dette punkt er for lave.

Utvalget regner med en viss prisoppgang for importvarer både i 1972 og 1973. Dette gjelder særlig for importerte investeringsvarer hvor det antas å bli en prisoppgang på henholdsvis 4 pst. og ca. 2 pst. i de to årene. Dette er samme prisøkning som er antatt for produktene fra importkonkurrerende næringer. For sjøfart regnes det med en nedgang på 13 pst. i produktprisene fra 1971 til 1972, og det er forutsatt at dette nivået vil holde seg i 1973. For fiske regnes det med en nedgang i produktprisene på 10 prosent fra 1971 til 1972, og en oppgang på vel 5 prosent fra 1972 til 1973.

Eierinntektsandelen i andre skjermede næringer viste et betydelig fall fra 1970 til 1971, trolig som et resultat av sterk stigning i lønnskostnader og begrensede muligheter for prisforhøyelser på grunn av prisstoppen. Det er rimelig å gå ut fra at noe av økingen i lønnskostnader vil bli tatt igjen i prisene i løpet av 1972. Utvalget har derfor funnet det rimelig å regne med et fall på bare 0,2 prosentpoeng fra 1971 til 1972, mens en regner med ytterligere fall fra 1972 til 1973 på 0,6 prosentpoeng.

Forutsetningene for prognosen er valgt etter utvalgets beste skjønn. Det er klart at utvalget selv ikke sitter inne med slike detaljkunnskaper på alle områder at det fullt ut kan vurdere de gitte forhåndsanslag.

Prognoser for virkningene er beregnet for alternative økinger i bedriftenes lønnskostnader og jordbrukspriser. Valget av alternativer representerer selvsagt ikke noen meningsytring om hvilket utfall vårens inntektsoppgjør bør få. I tilknytning til prognosene er det gjort rede for en del forhold som en bør merke seg ved tolking av prognosene.

I kapittel 9 er det også gjengitt en ajourført «virkningstabell» av samme type som ved beregningene foran tidligere inntektsoppgjør. «Virkningstabellen» gir, med rimelig nøyaktighet, mulighet for å anslå hvordan en endring i de forutsetninger som er spesifisert i tabellen påvirker de prognoser modellen gir.

KAPITTEL 2

Inntektsutviklingen i de senere år

I dette kapittel er gitt et oversyn over inntektsutviklingen i de to siste år. Enkelte tall for tidligere år er tatt med til sammenlikning. Oversikten bygger på nasjonalregnskapsdata og belyser de store trekk i bildet. Flere detaljer er gitt i tabellvedlegget. Det vises ellers til den mer utførlige omtale av lønnsutviklingen i senere år i kap. 3 og til analysen av prisutviklingen i kap. 4. Det vises også til kap. 5, som inneholder materiale om disponible realinntekter for utvalgte innteksgrupper.

1. Norge og den internasjonale pris- og kostnadsutvikling.

I årene 1969—1971 har den vestlige verden opplevd en periode med uvanlig sterk stigning i lønninger og priser, se kapittel 7. I et flertall av land har timefortjenesten i industrien steget med en fart av 11—13 pst. om året i gjennomsnitt. Stigningen i konsumprisindeksen har i de fleste land vært av størrelsesordenen 10—15 prosent i løpet av en toårsperiode.

Det vil alltid være en nær sammenheng mellom prisene på verdensmarkedet og pris- og lønnsutviklingen i vårt eget land. I løpet av de siste 2—3 år har norsk økonomi gradvis tilpasset seg et verdensmarkedsprinsnivå som nå ligger vesentlig høyere enn tidligere. Den innenlandske lønns- og prisutvikling i den tariffperiode som nå løper ut, må ses i lys av dette.

Den internasjonale prisstigning begynte å gi seg utslag i norske eksport- og importpriser høsten 1969; først og sterkest for råvarer som veier tungt i vår eksport; noe senere for importen som har et større innslag av bearbeidde varer. Eksportprisindeksen (uten skip) steg fra 2. kvartal 1969 til 3. kvartal 1971 med nær 18 prosent og importprisindeksen fra 3. kvartal 1969 til 3. kvartal 1971 med nesten 15 prosent. Utenlandsprisene steg særlig sterkt i løpet av 1970, men importprisene viste en ikke ubetydelig stigning også i første halvdel av 1971. Både for eksport- og importprisene var likevel stigningstakten gjennom 1971 svakere enn året før, og i annet halvår stanset prisstigningen opp.

2. Produksjonsvekst og bytteforhold overfor utlandet.

Bruttonasjonalproduktet økte i volum med 3,4 prosent fra 1969 til 1970 og med 4,8 pro-

sent fra 1970 til 1971 etter foreløpige oppgaver. Tallene er sterkt influert av utviklingen i sjøfart, idet handelsflåten ble redusert i størrelse i 1970, men økte kraftig i 1971. Holdes sjøfarten utenfor, var veksten i bruttonasjonalproduktet 3,8 prosent i 1970 og 3,9 prosent i 1971. I begge år trakk industrien gjennomsnittet ned, med vekstrater på henholdsvis 3,5 pst. og 3,0 pst. i 1970 og 1971. I 1970 ble produksjonen i industrien delvis hemmet av kraftmangel og i 1971 av avsetningsproblemer i deler av eksportindustrien.

Nettonasjonalproduktet viste en vekst på 3,5 pst. i 1970 og 4,6 prosent i 1971 regnet i volum. Gjennomsnittet for de to år var 4,0 pst. Det var noe mindre enn gjennomsnittet for årene 1961—1969, se tabell 2 c.

De samlede realinntekter bestemmes ikke bare av produksjonsutviklingen, men påvirkes også av bl.a. endringer i bytteforholdet overfor utlandet. Dette bedret seg sterkt (+ 2,9 pst.) fra 1969 til 1970, men forverret seg igjen fra 1970 til 1971 (— 1,4 pst.). Tar en hensyn til dette, kan stigningen i de samlede realinntekter for Norge (nettonasjonalproduktet korrigert for endringer i bytteforholdet) anslås til 4,8 pst. fra 1969 til 1970 og til 3,7 pst. fra 1970 til 1971. Mens nettonasjonalproduktet økte sterkere i 1971 enn i 1970, var det motsatte tilfelle for de samlede realinntekter.

3. Inntekter.

Som i tidligere rapporter vil Beregningsutvalget her og i senere kapitler skille mellom *bedriftenes lønnskostnader* (som svarer til hovedlønnsbegrepet i nasjonalregnskapet, og som inkluderer arbeidsgivernes andel av trygdepremier) og hva en for korthets skyld vil kalle *utbetalt lønn* (hvor arbeidsgivernes andel av trygdepremier er trukket fra, men ikke andre former for sosiale utgifter). Fra et samfunnsmessig synspunkt kan arbeidsgivernes andel av trygdepremier oppfattes som inntekt som er båndlagt for sosiale formål. Det er hensiktsmessig å vise denne post særskilt i inntektsregnskapet, slik det er gjort i tabell 2.a.

Arbeidsgivernes andel av trygdepremier har økt meget sterkt i de senere år, og økningen var særlig sterk i 1971. Regnet som prosent av faktorinntekten ble posten mer enn fordoblet mellom 1965 og 1971, slik at den del av faktorinntekten som stod igjen til for-

Tabell 2. a. *Lønnsinntekter og eierinntekter i prosent av faktorinntekt 1965—1971.*

	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971
Utbetalt lønn	59,7	60,5	60,3	60,5	60,5	60,7	61,6
Arbeidsgivers andel av trygdepremier	3,6	4,2	5,4	5,9	6,2	6,3	7,7
Eierinntekt i:							
Skjermede næringer	24,9	24,2	24,2	24,2	23,6	21,0	20,4
Konkurransutsatte næringer	11,7	11,2	10,0	9,4	9,8	12,0	10,3
Faktorinntekt i alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

deling mellom partene i arbeidslivet (utbetalt lønn + eierinntekt) ble tilsvarende mindre.

Årene 1970 og 1971 var, i Norge som ellers i den vestlige verden, preget av uvanlig sterk lønns- og prisstigning. I to-årsperioden steg den gjennomsnittlige timefortjeneste for voksne menn i industrien med ca. 26 prosent og utbetalt lønn pr. årsverk i alle næringer under ett med ca. 21 pst. Stigningen i bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk (medregnet arbeidsgivers andel av trygdepremier) var ca. 25 pst. i gjennomsnitt for alle næringer. Nasjonalregnskapets konsumprisindeks steg med 10,0 prosent fra 1969 til 1970 og videre med 6,6 pst. fra 1970 til 1971 eller med 17,3 pst. i de to år til sammen (hvorav anslagsvis 5,8 pst. skyldtes skatteomleggingen fra 1. januar 1970). (Etter den offisielle konsumprisindeks var stigningen 10,6 pst. fra 1969 til 1970 og 6,2 pst. fra 1970 til 1971 eller med 17,5 pst. i de to år til sammen, se kap. 4.)

En nærmere belysning av inntektsutviklingen i senere år er gitt i tabellene 2.b (den nominelle inntektsutvikling) og 2.c (realinntektsutviklingen). På grunn av skatteomleggingen fra 1. januar 1970 er det imidlertid brudd i tallseriene mellom 1969 og 1970. Overgangen til mer indirekte beskatning førte til at de fleste inntektsbegrep fikk et annet meningsinnhold i 1970 enn tidligere; det gjelder såvel faktorinntekten og dens komponenter som utbetalt lønn. Endringsprosentene for disse størrelser i tabell 2.b. og 2.c. fra 1969 til 1970 (og fra 1969 til 1971) er av den grunn villedende, idet de ikke gjenspeiler de lettelsene som ble gitt i den direkte beskatning og stønadsordningene som kompensasjon for skjerpingen av den indirekte beskatning. Det forklarer at faktorinntekten, deflatert, bare steg med 1,2 prosent fra 1969 til 1970 (tab. 2.c.), trass i at nettonasjonalproduktet korrigert for endringer i bytteforholdet overfor utlandet, som allerede nevnt, steg med 4,8 pst. En må regne med at ulike komponenter av faktorinntekten kan ha vært berørt av skatteomleggingen i ulik grad.

Med disse forbehold viser tabellene 2.b. og

2.c. en nokså ujamn inntektsutvikling mellom 1969 og 1970 for ulike inntektskategorier. Jordbruket hadde en forholdsvis svak inntektsutvikling, mens det var en meget kraftig inntektsstigning i fisket. Eierinntektene i skjermede næringer utenom jordbruk endret seg lite etter de anslag som nå foreligger og gikk ned regnet i verdifaste kroner. Eierinntekten i konkurranseutsatte næringer utenom fiske steg derimot kraftig. Utbetalt lønn pr. årsverk steg med gjennomsnittlig 8,7 prosent i næringer utenom jordbruk og fiske, men falt med 1 prosent regnet i verdifaste kroner (tab. 2.c.). Det siste tallet må ses i sammenheng med lettelsene i den direkte skattlegging og stønadsordningene som var beregnet å skulle kompensere prisvirkningene av innføringen av merverdiavgiften; det er vist i kap. 5 at de disponible realinntekter for de fleste lønnstakergrupper gikk betydelig opp fra 1969 til 1970.

Tallene for inntektsutviklingen mellom 1970 og 1971 i tabellene 2.b. og 2.c. byr ikke på tilsvarende tolkningsproblemer. Inntektsstigningen dette året var sterkere for lønnstakere enn for de andre inntektskategorier som er vist i tabellene. Den gjennomsnittlige utbetalte lønn pr. årsverk i næringer utenom jordbruk og fiske steg med 11,3 prosent etter foreløpige tall og den gjennomsnittlige timefortjeneste for voksne menn i industrien med 12,4 pst.; deflatert med nasjonalregnskapets konsumprisindeks var stigningen henholdsvis 4,5 pst. og 5,4 pst. Inntekt av jordbruk pr. årsverk steg med vel 7 pst. i nominelle kroner. Regnet i verdifaste kroner var det ingen stigning. Inntekt av fiske pr. årsverk steg med ca. 4 pst. i nominelle kroner og gikk litt ned (ca. ÷ 3 pst.) i verdifaste kroner. De samlede eierinntekter i skjermede næringer utenom jordbruk steg litt svakere enn lønningene, nemlig med ca. 9,5 pst. og ca. 3 pst. i henholdsvis nominelle og verdifaste kroner. Eierinntektene i konkurranseutsatte næringer utenom fiske, som steg sterkt i 1970, gikk noe ned igjen i 1971. De utgjorde likevel en større andel av faktorinntekten i 1971 enn i 1969.

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972.

Tabell 2. b. Den nominelle inntektsutvikling i 1961—1971. Øking i prosent.

	Årlig gjennomsnitt			1969— 1970	1970— 1971
	1961— 1967	1967— 1969	1969— 1971		
Nettonasjonalprodukt	9,5	7,8	13,7	15,6	11,7
Faktorinntekt i alt	9,4	7,8	11,5	11,4	11,6
Bedriftenes lønnskostnader i alt ¹⁾	10,2	8,6	13,8	12,1	15,4
Bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk ¹⁾	8,6	7,0	11,2	8,6	13,7
Utbetalt lønn pr. årsverk ²⁾	7,6	6,4	10,0	8,7	11,3
Gj.sn. timefortjeneste i industri, menn ³⁾	7,3	8,7	12,2	12,1	12,4
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	7,2	12,3	4,0	0,8	7,2
Inntekt av fiske pr. årsverk	17,1	÷ 5,6	26,2	48,6	3,7
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske	8,5	6,9	7,6	10,7	4,6
Herav: Skjermede næringer	8,5	6,2	4,6	÷ 0,3	9,6
Konkurransetsatte næringer	8,4	8,7	15,5	34,9	÷ 3,9

1) Inklusive arbeidsgivers andel av trygdepremier.

2) Eksklusive arbeidsgivers andel av trygdepremier, men inklusive andre sosiale ytelser i næringer utenom jordbruk og fiske.

3) Eksklusive betaling for helge- og høytidsdager samt feriepenger.

Tabell 2. c. Realinntektsutviklingen i 1961—1971.¹⁾ Øking i prosent.

	Årlig gjennomsnitt			1969— 1970	1970— 1971
	1961— 1967	1967— 1969	1969— 1971		
Nettonasjonalprodukt (volumtall)	4,6	4,7	4,0	3,5	4,6
Faktorinntekt i alt	5,1	4,4	3,0	1,2	4,7
Utbetalt lønn pr. årsverk ²⁾	3,4	2,8	1,7	÷ 1,0	4,5
Gj.sn. timefortjeneste i industri, menn ³⁾	3,1	5,3	3,7	1,9	5,4
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	3,0	7,3	÷ 3,9	÷ 7,7	0,0
Inntekt av fiske pr. årsverk	9,5	÷ 8,9	16,5	35,6	÷ 2,7
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske	4,2	3,6	÷ 0,7	0,6	÷ 1,9
Herav: Skjermede næringer	4,3	2,8	÷ 3,7	÷ 10,4	2,9
Konkurransetsatte næringer	4,1	5,2	5,9	22,6	÷ 10,7

1) For nettonasjonalproduktet volumtall. For andre poster tall i løpende priser deflatert med nasjonalregnskapets konsumprisindeks.

2) Eksklusive arbeidsgivers andel av trygdepremier, men inklusive andre sosiale ytelser i næringer utenom jordbruk og fiske.

3) Eksklusive betaling for helge- og høytidsdager samt feriepenger.

4. Eierinntektene i de konkurransetsatte næringer utenom fiske.

Bortsett fra regnskapsstatistikk for noen få år for store industriforetak, er nasjonalregnskapets anslag for eierinntektene de eneste tall en har i norsk statistikk til belysning av fortjenesteforholdene i næringslivet. En kan ikke stole på disse som mål for *fortjenestnivået*, bl.a. tyder revisjonsberegninger som pågår på at eierinntektstallene i industrien gjennomgående er anslått for høyt. Det blir imidlertid antatt at tallene kan gi en orientering — om enn usikker — om *bevegelsen* i fortjenesten i de enkelte næringer.

For årene 1970 og 1971 er eierinntektstallene særlig usikre. En årsak til dette er innføringen av merverdiavgiften som har van-

skeliggjort beregningsarbeidet vesentlig. Fra og med 1971 har dessuten den månedlige sysselsettingsstatistikken falt bort, og dermed grunnlaget for Byråets foreløpige beregninger av utførte årsverk, lønnskostnader og eierinntekter etter en detaljert næringsgruppering. Slike tall er derfor ikke offentliggjort i Økonomisk utsyn over året 1971. Det ble gjennomført en spesiell sysselsettingstelling høsten 1971, men denne anses av Byrådet som så usikker at den ikke vil bli offentliggjort. Det er imidlertid grunn til å tro at tellingsresultatene er noenlunde brukbare for bl.a. industri og sjøfart, som utgjør tyngden av de konkurransetsatte næringer. På anmodning har Byrådet brukt disse tall til å gjøre anslag for årsverk, lønnskostnader og eierinntekter også i 1971 etter den grove næringsgruppe-

ring som brukes i PRIM, men Byrået understreker at resultatene er usikre. Med dette forbehold gjengis i tabell 2.d. de opplysninger

som foreligger om eierinntektsutviklingen i de konkurranseutsatte næringer utenom fiske.

Tabell 2. d. *Eierinntekter i konkurranseutsatte næringer utenom fiske 1964—1971. Mill. kr.*

	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971
Konkurranseutsatt industri i alt ¹⁾	2122	2523	2572	2453	2791	3559	4407	4451
Importkonk. industri	1473	1515	1614	1669	1661	2046	2612	2978
Eksportkonk. industri ¹⁾	649	1008	958	784	1130	1513	1795	1473
Skogbruk	607	699	592	613	484	508	575	627
Utenriks sjøfart	671	661	667	914	957	682	1538	1253
Andre næringer	86	103	138	143	90	119	47	..
Konkurranseutsatte næringer i alt	3486	3986	3969	4123	4322	4868	6567	..
Do. uten utenriks sjøfart	2816	3325	3302	3209	3365	4186	5029	..

¹⁾ Inklusive eksportkonkurrerende bergverk.

Tabellen viser at eierinntektene i de konkurranseutsatte næringer utenom fiske steg med ca. 1 700 mill. kr. fra 1969 til 1970. Fra 1970 til 1971 ser det ut til at eierinntekten gikk noe ned, anslagsvis med 200 mill. kr. Tallene er sterkt påvirket av utviklingen i utenriks sjøfart. Holdes utenriks sjøfart utenfor, var stigningen i de andre konkurranseutsatte næringer om lag 850 mill. kr. fra 1969 til 1970 og det var antakelig en mindre stigning (ca. 100 mill. kr.) også i 1971.

I konkurranseutsatt industri steg eierinntekten med ca. 850 mill. kr. i 1970, mens den holdt seg nærmest uforandret fra 1970 til 1971. Stigningen i 1970 fulgte etter en stigning på knapt 800 mill. kr. året før, slik at eierinntektene i den konkurranseutsatte industri i de tre siste år har ligget betydelig høyere enn i de foregående år. Utviklingen har imidlertid vært noe forskjellig i forskjellige industrigrupper. I den importkonkurrerende industri, hvor verkstedindustrien veier tungt, har eierinntektene steget i hvert av de tre siste år etter at forholdsvis svakt år i 1968. I den eksportkonkurrerende industri, som domineres av primær jern- og metallindustri og

treforedlingsindustri, var det en forholdsvis betydelig stigning i eierinntektene i 1970 og et like stort eller større fall i 1971. I denne del av industrien var eierinntektene i 1971 antakelig lavere enn i 1969, men likevel en god del høyere enn i de foregående år.

I skogbruket var det øking i eierinntektene både i 1970 og i 1971. Men økingen var ikke særlig sterk og må ses på bakgrunn av to svake år i 1968 og 1969. I 1971 lå eierinntektene i skogbruket på samme nivå som i midten av 1960-årene, og betydelig lavere enn da regnet i verdifaste kroner.

I utenriks sjøfart er det vanlig at eierinntektene svinger sterkt. Etter et dårlig år i 1969, førte sterk oppgang på fraktmarkedet til en meget betydelig øking av eierinntektene i 1970. Fra 1970 til 1971 gikk eierinntektene i sjøfart ned som følge av et vesentlig svakere fraktmarked, men langsiktige kontrakter inngått til gode rater året før bidro til å dempe fallet.

Ved tolkningen av disse tallene må en ta i betraktning både at prisene har steget og at bedriftene arbeider med en stadig økende fast realkapital, se tabell 1 i tabellvedlegget.

KAPITTEL 3

Lønnsutviklingen i senere år

I dette kapittel er det gitt en oversikt over lønnsutviklingen etter 1965 og for lønnsspredningen i tidsrommet 3. kvartal 1960 til 3. kvartal 1971. Tallene bygger i det vesentlige på Norsk Arbeidsgiverforenings statistikk.

1. Lønnsutviklingen for hovedgrupper.

Lønnsøkningen i *industrien* i de 2 siste år har vært uvanlig sterk. Fra 1969 til 1970 steg

den gjennomsnittlige timefortjeneste for voksne industriarbeidere med 12,2 pst. Fra 1970 til 1971 er stigningen i den gjennomsnittlige timefortjeneste foreløpig anslått til 12,4 pst. Stigningen utgjorde 15,2 pst. fra 1. halvår 1970 til 1. halvår 1971, men da tariffrevisjonen i 1970 slo ut med en halvpart i 2. kvartal 1970, ble stigningstakten noe svakere fra 2. halvår 1970 til 2. halvår 1971. Fra 3.

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972.

kvartal 1970 til 3. kvartal 1971 steg timefortjenesten med 10,5 pst. Mens timefortjenesten for voksne industriarbeidere gjennomsnittlig steg med 7,5 pst. pr. år i tidsrommet 1960—1965 utgjorde stigningen 9,0 pst. pr. år i tidsrommet 1965—1970.

Da arbeidslønn samtidig er inntekt for lønsmottakerne og utgift eller produksjonskostnad for bedriftene, trenger en flere lønnsbegrep for å beskrive utviklingen. I tabell 3 a. er det gitt en oversikt over utviklingen i den gjennomsnittlige timefortjeneste for voksne industriarbeidere såvel eksklusive som inklusive betaling for helge- og feriedager. Det er også gitt en oversikt over utviklingen i den gjennomsnittlige timefortjeneste inklusive både betalingen for helge- og feriedager og arbeidsgiveravgiftene til trygdene. Det siste lønnsbegrep er det mest relevante når det gjelder å beskrive utviklingen i bedriftenes lønnskostnader. Dessuten har man beskrevet utviklingen ved hjelp av beregnet årslønn. Dette lønnsbegrep fremkommer ved å multiplisere gjennomsnittlig timefortjeneste inklusive betaling for helge- og feriedager med antall faktisk arbeidede timer i året. Beregnet årslønn inkluderer ikke dagpenger under sykdom, idet disse ytelsene utbetales av trygdekantorene og derfor ikke kommer med i bedriftenes lønningsregnskaper.

Beregnet årslønn for industriarbeidere viser en stigning på 10,7 pst. fra 1969 til 1970, mens den gjennomsnittlige timefortjeneste inklusive betaling for helge- og feriedager steg med 11,8 pst. Når den beregnede årslønn steg svakere enn timefortjenesten, skyldes dette en nedgang i antall faktisk arbeidede timer — først og fremst p.g.a. lengere sykefravær. For det lengere sykefravær utbetales det dagpenger som tilsvarer 90 pst. av netto arbeidsinntekt. I de 2 foregående år steg beregnet årslønn svakere enn timefortjenesten først og fremst p.g.a. arbeidstidsforkortelsen pr. 1. juli 1968. Fra 1970 til 1971 antas beregnet årslønn å ville stige med 11,5 pst., idet det fortsatt er regnet med nedgang i antall arbeidede timer.

Bedriftenes lønnskostnader pr. timeverk, dvs. gjennomsnittlig timefortjeneste inklusive betaling for helge- og feriedager og arbeidsgiveravgiftene til trygdene steg med 12,4 pst. fra 1969 til 1970. Fra 1970 til 1971 steg lønnskostnadene pr. timeverk etter foreløpige anslag med 14,2 pst., idet arbeidsgiveravgiftene til folketrygden steg langt sterkere enn den direkte lønn. Fra 1. januar 1971 ble arbeidsgiveravgiften til folketrygdens pensjonsdel hevet fra 8,8 pst. til 10,4 pst., dvs. 1,6 pst. av

pensjonsgivende inntekt. I forbindelse med inkorporeringen av arbeidsløshetsstrygden i folketrygden fra samme dato ble finansieringen av denne delen av folketrygden i sin helhet ført over på bedriftene. Dette er kostnadsberegnet til 0,2 pst. av beregningsgrunnlaget. Derimot ser det ikke ut som inkorporeringen av syketrygden og yrkesskadetrygden i folketrygden gjennomsnittlig har ført til noen merbelastning for bedriftene i industrien. Inklusive syketrygden etc. ble den totale arbeidsgiveravgift til folketrygden fra 1. januar 1971 fastsatt til 13,0 pst. av utbetalt lønn. Det maksimale beregningsgrunnlaget for avgiften ble samtidig hevet fra 8 til 12 G (G = grunnbeløpet i folketrygden). Fra 1. juli 1971 ble arbeidsgiveravgiften på ny hevet fra 13,0 pst. til 14,2 pst. av beregningsgrunnlaget. Samtidig fikk bedriftene anledning til å redusere arbeidstakernes lønn med 0,4 pst. opp til 12 G slik at den relle forhøyelse av arbeidsgiveravgiften skulle utgjøre 0,8 pst. av pensjonsgivende inntekt.

Det har dessuten funnet sted en oppjustering av arbeidsgiverpremiene til sykelønnsordningen mellom L.O. og N.A.F. Fra 1. januar 1972 er arbeidsgiveravgiften til folketrygden hevet til 14,8 pst. av beregningsgrunnlaget eller i realiteten med 1,0 pst. av brutto lønn. Samtidig er det maksimale beregningsgrunnlaget for arbeidsgiveravgiften til folketrygden opphevet.

I tabell 3. b. er det gitt en oversikt over den tariffmessige lønnsøking, lønnsglidningen og stigningen i sosiale kostnader for voksne industriarbeidere. Fra 1965 til 1971 er lønnskostnadene pr. timeverk steget med gjennomsnittlig 10,8 pst. pr. år. Splitter man opp denne totale kostnadsøkningen, viser det seg at 3,9 pst. pr. år skyldes tariffmessig lønnsøking, 3,7 pst. pr. år skyldes lønnsglidning og 3,2 pst. pr. år skyldes stigning i sosiale kostnader. Det vil si at 36 pst. av stigningen i lønnskostnadene i dette tidsrommet skyldes tariffmessig lønnsøking, 34 pst. skyldes lønnsglidning mens det resterende eller 30 pst. skyldes stigningen i de sosiale kostnader.

Lønnsglidningen er i foregående avsnitt beregnet i forhold til stigningen i bedriftenes lønnskostnader (inklusive sosiale kostnader) pr. timeverk. Da lønnsstatistikken ikke inkluderer bedriftenes sosiale kostnader, beregnes lønnsglidningen vanligvis i forhold til den direkte lønn, idet stigningen i timefortjenestene splittes opp på tariffmessig lønnsøking og lønnsglidning. Beregnet på denne måte varierte lønnsglidningen for menn i 1960-årene stort sett mellom 3 og 4 pst. pr. år. Glidningen viste

stigende tendens gjennom 1969 og kom i 1970 opp på et uvanlig høyt nivå. For voksne menn i industri, bygg- og anleggsvirksomhet og transportvirksomhet fremgår lønnsglidningen av følgende oppstilling:

	Tariff- messig lønns- økning %	Lønns- glid- ning %
1. kv. 1968 — 1. kv. 1969 ...	7,9	3,9
2. » 1968 — 2. » 1969 ...	7,5	3,9
3. » 1968 — 3. » 1969 ...	1,8	4,4
4. » 1968 — 4. » 1969 ...	1,7	4,5
1. kv. 1969 — 1. kv. 1970 ...	0,0	5,3
2. » 1969 — 2. » 1970 ...	4,0	5,8
3. » 1969 — 3. » 1970 ...	8,0	6,6
4. » 1969 — 4. » 1970 ...	8,3	6,6
1. kv. 1970 — 1. kv. 1971 ...	8,4	6,9
2. » 1970 — 2. » 1971 ...	8,2	6,2
3. » 1970 — 3. » 1971 ...	5,0	5,6

Kilde: N.A.F.'s lønnsstatistikk.
Beregningsgrunnlag: Standardberegnet timefortjeneste ekskl. tilleggene.

Tabellen viser at lønnsglidningen beregnet over fire kvartaler kulminerte i tidsrommet 1. kvartal 1970—1. kvartal 1971 og har senere vist nedgang. Lønnsglidningen ligger derfor antakelig på et mer normalt nivå i dag.

I bygg- og anleggsvirksomhet steg den gjennomsnittlige timefortjeneste eksklusive betaling for helge- og feriedager med 10,1 pst. fra 1969 til 1970 eller noe svakere enn i industrien. Beregnet årslønn viste samtidig en stigning på 9,3 pst. og lønnskostnadene pr. timeverk en stigning på 9,9 pst. Fra 1970 til 1971 antas den gjennomsnittlige timefortjeneste å ha steget med ca. 9,9 pst., beregnet årslønn med ca. 8,5 pst. og lønnskostnadene pr. timeverk med ca. 11,5 pst.

For funksjonærer innen N.A.F.'s tariffområde steg den gjennomsnittlige månedslønn med 10,2 pst. for menn og med 10,8 pst. for kvinner fra september 1970 til september 1971. For kontorfunksjonærer utgjorde stigningen 10,7 pst. for menn og 10,8 pst. for kvinner.

I varehandelen steg den gjennomsnittlige månedsfortjeneste med 11,6 pst. fra mars

1970 til mars 1971. Fra 16. august 1971 ble det gitt et indekstillegg på kr. 80,— pr. måned til alle som var lønnet med kr. 1 500,— pr. måned eller mer. Dette tilsvarte et tillegg på ca. 3,5 pst. på gjennomsnittsfortjenesten pr. 1. mars 1971. I varehandelen hadde man dessuten tariffrevisjon i 1971. Fra 16. oktober 1971 ble høyeste minstelønnsats hevet med kr. 200,— pr. måned og de personlige lønninger utover høyeste minstelønnsats med kr. 140,— pr. måned. Fra 16. oktober 1972 skal høyeste minstelønnsats heves ytterligere med kr. 100,— pr. måned og de personlige lønninger med kr. 70,—. Fra 1970 til 1971 antas det at lønnskostnadene i varehandelen er steget med ca. 13,5 pst.

I sjøfarten steg fortjenesten for voksne sjømenn i underordnet stilling med gjennomsnittlig 37,4 pst. fra mars 1970 til mars 1971 og for befalet med 34,5 pst. Denne stigningen skyldes bl.a. indeksoppgjør med virkning fra 1. august 1970 og tariffrevisjonen høsten 1970. Fra 1970 til 1971 antas lønnskostnadene pr. årsverk i sjøfarten å ha steget med 31 pst.

For statsansatte foreligger ingen lønnsstatistikk for tidsrommet 1970—1971. I dette tidsrommet er brutto regulativlønn for ekspedisjonssjefer steget med 10,9 pst. og for byråsjefer med 14,4 pst., mens gjennomsnittlig brutto regulativlønn for de til enhver tid ansatte kontorassistenter og kontorfullmektinger er steget med 11,7 pst. Samtidig er den gjennomsnittlige regulativlønn for fagarbeidere i Televerket og N.S.B. steget med 13,1 pst. Stigningen i brutto regulativlønn for de statsansatte kan imidlertid ikke direkte sammenliknes med lønnsutviklingen for ansatte i det private næringsliv, bl.a. fordi stigningen i brutto regulativlønnen for de statsansatte også inkluderer kompensasjonstillegget for sykestrygdens inkorporering i folketrygden.

For enkelte andre grupper foreligger lønnsstatistikk som viser utviklingen i tidsrommet 1969 til 1971. Dette gjelder kommunale arbeidstakere hvor statistikken viser en stigning i den gjennomsnittlige månedsfortjeneste på 12,5 pst. for menn og på 14,0 pst. for kvinner fra 1. januar 1969 til 1. januar 1971. For funksjonærer i bankvirksomhet steg den gjennomsnittlige månedsfortjeneste for menn med 20,0 pst. og for kvinner med 20,8 pst. fra 1. september 1969 til 1. september 1971. I det samme tidsrom steg den gjennomsnittlige månedsfortjeneste i forsikringsvirksomhet med 23,7 pst. for menn og med 24,5 for kvinner. Det foreligger også lønnsstatistikk for enkelte andre grupper og for noen grupper foreligger det ingen statistikk.

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972.

Tabell 3. a. *Lønnsutviklingen for voksne arbeidere i industrien (gjennomsnitt for menn og kvinner).*

	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971 ¹⁾	
Gjennomsnittlig timefortjeneste ekskl. betaling for helgedager og feriepenger	øre	862	926	998	1081	1183	1327	1492
Stigning fra foregående år	pst.		7,4	7,8	8,3	9,4	12,2	12,4
Indirekte personalkostnader i prosent av gjennomsnittlig timefortjeneste ekskl. betaling for helgedager:								
Betaling for helgedager	pst.	2,7	2,3	2,9	3,4	3,3	2,9	2,9
Feriepenger	pst.	9,5	9,5	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
Arbeidsgiveravgift til trygdene	pst.	10,1	10,9	12,6	13,4	14,8	15,4	17,4
Gjennomsnittlig timefortjeneste inkl. betaling for helgedager og feriepenger	øre	967	1035	1127	1226	1340	1498	1684
Stigning fra foregående år	pst.		7,0	8,9	8,8	9,3	11,8	12,4
Gjennomsnittlig timefortjeneste inkl. betaling for helgedager, feriepenger og arbeidsgiveravgiftene til trygdene. (Bedriftenes lønnskostnader pr. timeverk)	øre	1054	1136	1252	1371	1515	1703	1944
Stigning fra foregående år	pst.		7,8	10,2	9,5	10,5	12,4	14,2
Stigning i beregnet årslønn (ekskl. sykepenger) fra foregående år	pst.		6,2	8,0	5,8	6,0	10,7	11,5

¹⁾ Anslag for 1971.

Tabell 3. b. *Tariffmessig lønnsøking, lønnsglidning samt stigning i sosiale kostnader for voksne industriarbeidere.*

	1965-1966	1966-1967	1967-1968	1968-1969	1969-1970	1970-1971	Gj.sn. pr. år 1965/71	
Stigning i bedriftenes lønnskostnader pr. timeverk (inkl. betaling for helgedager, feriepenger og arbeidsgiveravgifter) ..	øre	82	116	119	144	188	241	
Herav:	pst.	7,8	10,2	9,5	10,5	12,4	14,2	10,8
Tariffmessig øking	øre	34	35	46	53	64	89	
	pst.	3,2	3,1	3,7	3,9	4,2	5,2	3,9
Lønnsglidning	øre	30	37	37	49	80	76	
	pst.	2,8	3,3	3,0	3,6	5,3	4,5	3,7
Sosiale kostnader ¹⁾	øre	18	44	36	42	44	76	
	pst.	1,7	3,9	2,9	3,1	2,9	4,5	3,2

¹⁾ Inklusive feriepenger og betaling for helligdager.

2. Lønnspredningen.

Under tariffrevisjonen i 1970 ble det gitt større lavtlønnstillegg enn ved tidligere lønnsoppgjør. Da lønnspredningen er større for menn enn for kvinner, ble lavtlønnstillegget fordelt bransjevis etter det gjennomsnittlige lønnsnivå for menn i den enkelte bransje i forhold til industriens gjennomsnitt. Det lavtlønnstillegg som på denne måte ble beregnet for menn, skulle være det samme for kvinner. Bransjer med et lønnsnivå på 79,9 pst. eller lavere av industriens gjennomsnitt fikk det største lavtlønnstillegg på 45 øre pr.

time. Med stigende fortjenestenivå ble lavtlønnstillegget nedtrappet slik at det utgjorde 6 øre pr. time for bransjer med et lønnsnivå mellom 100,0 og 114,9 pst. av industriens gjennomsnitt. Gjennomsnittlig slo lavtlønnstillegget ut med en lønnsøking på 13 øre pr. time for menn og 22 øre pr. time for kvinner.

Foruten det alminnelige lavtlønnstillegget i 1970 som ble fordelt etter en skala, ble det ført spesielle lavtlønnsforhandlinger i en del bransjer som f.eks. bakerier, kjøttindustrien, hermetikfabrikker, margarinfabrikker og rutebilselskaper. Disse forhandlinger førte til

ekstra tillegg som varierte fra 15 øre til 57 øre pr. time. For menn slo disse spesielle lavtlønnsstilleggene ut med en gjennomsnittlig lønnsforhøyelse på 4 øre pr. time. Det generelle lønnsstillegget i 1970 som ble gitt alle voksne arbeidere, utgjorde 80 øre pr. time. Dette tilsvarte en større prosentvis lønnsforhøyelse for de lavere enn for de høyere lønnede. Lønnsstilleggene i 1970 ble gitt med virkning fra 9. mai. Disse tilleggene slo derfor helt ut i lønnsstatistikken for 3. kvartal 1970.

Fra 14. april 1971 ble det gitt et indekstillegg på 59 øre pr. time til alle voksne arbeidere. For voksne menn i industrien tilsvarte dette indekstillegg en lønnsforhøyelse på 4,3 pst. og for voksne kvinner på 5,5 pst. Dessuten ble det samtidig gitt et tillegg i henhold til avtalen om fortjenesteutviklingsgaranti innen de overenskomstområder hvor lønnsglidningen ikke hadde utgjort minst 35 øre pr. time. Beregningsperioden for fortjenesteutviklingsgarantien var 3. kvartal 1969 til 3. kvartal 1970. På grunn av den sterke lønnsglidningen i dette tidsrommet fikk fortjenesteutviklingsgarantien bare betydning for få overenskomstområder. For samtlige arbeidere som gikk inn under garantibestemmelsen, førte garantitilleggene bare til en øking i den gjennomsnittlige timefortjeneste på 2—3 øre.

Utviklingen i det relative lønnsnivå for menn fra 3. kvartal 1960 til 3. kvartal 1970 fremgår av tabell 3 c. Bransjer med et lønnsnivå under industriens gjennomsnitt finner man først og fremst innen nærings- og nytelsesmiddelindustrien, tekstil- og bekledningsindustrien, visse deler av treindustrien og den mineralbearbeidende industri og i transportsektoren. Statistikken viser at plasseringen av lavtlønnsfagene ikke har endret seg mye fra 1960 til 1970.

Det fremgår av tabellen at lønnsnivået i de fleste bransjer lå relativt noe lavere i forhold til industriens gjennomsnitt i 3. kvartal 1971 enn i 3. kvartal 1969. Det relative lønnsnivået var derimot uendret i jernindustrien (mekaniske verksteder) som veier med ca. 40 pst. av timeverkene for menn. Lønnsnivået lå også på det samme relative nivå i landtransporten, mineralindustrien, radiofabrikkene og konservesfabrikkene. En relativ bedring i forhold til industriens gjennomsnitt hadde funnet sted i større bransjer som papirindu-

strien og elektrokjemisk industri. Det har også funnet sted en relativ bedring i en del mindre bransjer.

Da de tariffmessige tilleggene som ble gitt i 1970 og 1971 var relativt større i lavtlønnsbransjene enn i høyt lønnsbransjene, er det lønnsglidningen som er årsaken til at det ikke har funnet sted noen utjevning i lønnsnivået for menn bransjene imellom. De konklusjoner som kan trekkes for menn gjelder derimot ikke kvinner. Mens den gjennomsnittlige timefortjeneste for voksne kvinner utgjorde 67,6 pst. av den tilsvarende timefortjeneste for voksne menn i 3. kvartal 1960, var det tilsvarende forhold 75,7 pst. i 3. kvartal 1971.

Tabell 3 c. gir bare et grovt bilde av lønnsstrukturen og tallene fra bransje til bransje er ikke umiddelbart sammenliknbare. Dette skyldes såvel geografiske som bransjemessige og andre forhold. Tabellen gir et mer korrekt bilde av utviklingen. Da tallene bare gjelder et kvartal i året, må man være oppmerksom på at enkelte tall kan være påvirket av tilfeldigheter.

Grupperer man lønnsstatistikken for voksne arbeidere i industrien etter yrkesgrupper i de enkelte bedrifter istedenfor etter bransjer, viser det seg at lønnsspredningen var mindre i 1970 enn i 1960. Dette fremgår av tabell 3 d. hvor antall timeverk for voksne arbeidere er fordelt etter avvik fra gjennomsnittlig timefortjeneste. Tabellen som gjelder industrien (eksklusive jernindustrien) viser at for menn lå 22,7 pst. av timeverkene i 1960 mindre enn 5 pst. fra gjennomsnittet, mens det samme var tilfellet med 30,7 pst. av timeverkene i 1970. I jernindustrien hvor statistikken bygger på individualoppgaver, fant det sted en tilsvarende utvikling. Når lønnsspredningen mellom de enkelte yrkesgrupper og individer i industrien i 1970 var mindre enn i 1960 til tross for at det ikke hadde funnet sted særlige endringer i det relative lønnsnivå mellom bransjene, kan denne utviklingen skyldes flere faktorer. Det statistiske materialet viser f.eks. at det har funnet sted en overgang av arbeidere fra bedrifter og bransjer med lavt lønnsnivå til bedrifter og bransjer med høyere lønnsnivå. Antall timeverk i jernindustrien som hadde et lønnsnivå på 4—5 pst. over industriens gjennomsnitt, utgjorde f.eks. 34,6 pst. av antall timeverk i industrien i 1960, mens det tilsvarende tall var 39,3 pst. i 1970.

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972.

Tabell 3. c. Bransjevis oversikt over det relative lønnsnivå¹⁾ i tidsrommet 3. kvartal 1963 til 3. kvartal 1971. Voksne menn i industrien = 100.

	3. kv. 1960	3. kv. 1963	3. kv. 1965	3. kv. 1967	3. kv. 1968	3. kv. 1969	3. kv. 1970	3. kv. 1971
VOKSNE MENN								
Bergverk	107	108	109	113	110	109	106	106
Industri i alt	100	100	100	100	100	100	100	100
Herav:								
Kjøttindustri	92	94	93	95	100	97	96	94
Konserverfabrikker	84	85	83	86	87	85	86	85
Filet- og fryseribedr.	—	102	97	100	100	98	95	92
Hermetikkfabrikker	77	78	78	81	83	80	84	81
Sildoljefabrikker	80	94	96	97	96	96	95	90
Margarinfabrikker	90	95	92	90	89	92	92	91
Møller og forblanderier	91	92	92	92	91	90	89	89
Bakerier og konditorier	91	95	92	90	95	94	92	90
Sjokolade- og dropsfabr.	107	106	102	100	101	97	96	93
Bryggerier og mineralvann- fabrikker	90	93	91	94	94	95	92	92
Tobakksfabrikker	94	97	92	92	93	90	90	87
Tekstilfabrikker	86	87	87	88	87	87	88	86
Konfeksjonsfabrikker	93	94	92	92	92	92	89	89
Garverier og lærfabr.	90	94	94	92	92	90	95	89
Lærware- og sportsart.fabr. ..	99	98	99	95	90	91	90	92
Skofabrikker	95	96	95	94	94	93	91	88
Trelastbruk	89	88	88	87	88	88	88	86
Trevarefabr. og snekkerier ..	102	103	102	102	101	100	100	97
Møbel- og annen treind.	89	91	92	93	94	95	94	90
Papirindustri	99	98	98	96	96	95	99	98
Wallboardfabrikker	103	101	99	97	96	94	98	98
Eskefabrikker	108	104	106	103	103	103	101	100
Konvolutt-, pose og papir- varefabrikker	108	104	99	100	103	104	100	98
Bokbinderier	106	105	105	105	103	106	104	102
Boktrykkerier ialt samt avis- trykkerier utenfor Oslo	—	114	113	111	113	114	111	111
Litotrykkerier	115	110	108	110	112	114	110	110
Maling- og lakkindustri	92	95	93	94	94	95	94	94
Plastindustri	97	—	95	92	93	93	96	95
Oljemøller og fettraffinerier, tranindustri	95	102	96	95	95	94	99	100
Sprengstoffindustri	103	105	102	98	98	99	99	103
Gummivarefabrikker	98	101	100	99	98	96	96	95
Teglverk	91	92	89	92	91	91	90	88
Fajanse-, porselens- og keramikkindustri	97	99	101	100	102	101	98	97
Glassverk	104	101	100	98	96	94	97	98
Sement- og lettbetongind.	116	108	112	114	113	111	113	110
Stenindustri	91	96	100	101	103	106	103	101
Mineralindustri	99	98	103	105	101	102	102	102
Betongvarefabrikker	108	106	107	108	106	106	104	102
Elektrokjemisk industri	101	101	98	97	96	96	98	102
Mekaniske verksteder i alt ..	104	103	105	105	105	105	104	105
Radiofabrikker	114	107	102	101	100	101	100	101
Bilverksteder	100	101	100	98	100	98	96	94
Karosseribedrifter	102	102	106	105	105	102	99	103
Byggevirksomhet i alt	119	121	122	123	123	120	118	118
Anleggsvirksomhet i alt	144	159	161	154	147	153	143	144
Landtransport	87	92	91	88	92	90	90	90
herav:								
Rutebilselskaper	85	—	89	85	88	87	88	87
VOKSNE KVINNER								
Industri i alt	67,6	69,8	72,0	74,3	74,9	74,6	75,2	75,7

¹⁾ Beregnet på grunnlag av gjennomsnittlig timefortjeneste eksklusive betaling for helligdager og feriepenger.

Tabell 3. d. Prosentvis fordeling av antall timeverk for voksne arbeidere i industrien (eksklusive jernindustri) etter avvik fra gjennomsnittlig timefortjeneste¹⁾ i 1960 og 1970.

Avvik fra gj.snittlig timefortjeneste	Menn		Kvinner	
	1960	1970	1960	1970
%	%	%	%	%
0-5	22,7	30,7	21,3	32,2
0-10	45,9	56,6	39,4	63,9
0-15	69,8	76,5	57,9	78,1
0-20	81,7	86,9	74,0	91,5
0-25	87,9	93,9	84,2	94,5
0-30	94,1	96,9	92,8	97,0
0-35	98,2	98,4	95,2	98,3

Kilde: N.A.F.'s statistikk over timeverk fordelt på fortjenesteintervaller. Det er forutsatt at timeverkene er jevnt fordelt innen de enkelte intervaller. Statistikken omfatter ikke arbeidere med kortere ordinær arbeidstid enn vanlig, d.v.s. helkontinuerlig skiftarbeidere etc.

1) Eksklusive overtidstillegg, feriepenger og betaling for helgedager.

KAPITTEL 4

Konsumprisutviklingen i de senere år

1. Bevegelsen i konsumprisindeksen.

Prisutviklingen gjennom de to siste år ifølge den offisielle konsumprisindeks fremgår av tabell 4.a.

Mellom januar 1970 og januar 1971 steg konsumprisindeksen med 7,4 prosent og mellom januar 1971 og januar 1972 med 5,9 pst. Stigningen i 1970 var den sterkeste i noe kalenderår siden begynnelsen av 1950-årene, dersom en ser bort fra året januar 1969—januar 1970, da stigningen var influert av innføringen av merverdiavgiften. Tallene ovenfor

er imidlertid sterkt påvirket av nivået på konsumprisindeksen i januar, og de sier dessuten ikke noe om hvordan bevegelsen i indeksen har vært i løpet av året. Beregnet på grunnlag av årsgjennomsnitt var prisstigningen 4,7 pst.¹⁾ fra 1969 til 1970 og 6,2 pst. fra 1970 til 1971. Årsaken til at de to beregningsmåtene gir såvidt forskjellige resultater, er at det vesentligste av stigningen i indeksen i 1970 kom i siste halvdel av året, mens stigningen av indeksen gjennom 1971 var jevnere.²⁾

Tabell 4. a. Konsumprisindeks (1968 = 100)

	Jan.	Febr.	Mars	April	Mal	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Des.	Gj.sn.
1970	110,5	111,0	111,7	112,1	112,4	113,1	114,8	114,4	115,8	116,5	117,0	118,4	114,0
1971	118,7	118,9	119,6	119,7	120,0	120,5	121,6	121,4	122,0	123,1	123,7	124,2	121,1
1972	125,7												

For om mulig å komme årsakene til prisstigningen inn på livet har utvalget fått Statistisk Sentralbyrå til å ajourføre de tabeller som finnes i Rapport nr. 1, 1970 fra Det tekniske beregningsutvalg, kapittel 4.

Tabell 4.b viser hvilket bidrag, uttrykt i poeng, de enkelte vare- og tjenesteposter har gitt til stigningen i konsumprisindeksen for perioden januar 1970 til desember 1971. Tabell 4.c, som også gir tilbakegående tall, er stilt sammen med sikte på spesielt å få fram bidraget til stigningen i totalindeksen for

matvarer. Her er alle endringer for sammenlikningens skyld uttrykt som prosenter istedenfor som indekspoeng.

Vi ser av tabell 4.c at bidraget til prisstigningen i 1970 var sterk for alle poster. «Ikke-matvarer», som omfatter ca. 70 prosent av va-

¹⁾ Eksklusive den beregnede prisvirkning i 1970 av overgangen til moms på 5,6 prosent.

²⁾ Den siste av de to beregningsmåter er den som brukes ved beregninger av reallønnsutviklingen og som er lagt til grunn i beregningene på PRIM. (Jfr. kap. 9).

Tabell 4. b. Endring i konsumprisindeksen på grunn av endringer i de enkelte grupper.

	15. jan. 1970— 15. april 1970	15. april 1970— 15. juli 1970	15. juli 1970— 15. okt. 1970	15. okt. 1970— 15. jan. 1971	Totalpoeng		15. jan. 1971— 15. april 1971	15. april 1971— 15. juli 1971	15. juli 1971— 15. okt. 1971	15. okt. 1971— 15. des. 1971	15. jan. 1971— 15. des. 1971
Matvarer	0,81	1,75	0,27	0,12	2,94	0,26	0,94	0,31	0,42	1,94	
Mjøl, gryn og bakervarer	0,03	0,27	0,01	0,02	0,33	0,02	0,07	0,02	0,13	0,24	
Kjøtt, kjøttvarer og flesk	+ 0,03	0,23	0,48	0,05	0,73	+ 0,01	0,20	0,39	0,16	0,74	
Fisk og fiskevarer	0,02	0,16	0,13	0,11	0,42	0,03	0,12	0,06	0,07	0,30	
Mjøl, fløte, ost og egg	0,16	0,35	0,19	+ 0,07	0,64	0,07	0,09	0,02	0,12	0,31	
Spisefett og spiseoljer	0,02	0,04	0,01	0,05	0,12	0,01	0,18	0,02	0,01	0,21	
Grønnsaker, frukt og bær	0,05	0,27	0,09	+ 0,18	0,22	0,10	0,41	+ 0,08	+ 0,22	0,20	
Poteter og varer av poteter	0,19	0,33	+ 0,76	0,15	+ 0,09	0,07	0,02	+ 0,13	0,10	0,06	
Sukker	0,01	0,05	0,01	0,03	0,10	0,04	0,01	0,03	0,03	0,11	
Kaffe, te, kakao og kokesjokolade	0,28	0,02	0,08	+ 0,06	0,32	+ 0,08	+ 0,16	+ 0,01	0,00	+ 0,26	
Andre matvarer	0,08	0,03	0,03	0,02	0,15	0,01	0,00	+ 0,01	0,02	0,03	
Drikkevarer og tobakk	0,00	0,05	0,02	0,49	0,55	0,00	0,04	0,00	0,05	0,09	
Drikkevarer	0,00	0,03	0,01	0,13	0,16	0,00	0,03	0,00	0,04	0,07	
Tobakk	0,00	0,02	0,01	0,36	0,39	0,00	0,01	0,00	0,01	0,02	
Klær og skotøy	0,32	0,21	0,17	0,05	0,75	0,36	0,09	0,16	0,20	0,81	
Bolig, lys og brensel	0,36	0,24	0,33	0,07	1,01	0,17	0,21	0,14	0,00	0,52	
Bolig og vedlikeholdsutgifter	0,28	0,18	0,13	0,08	0,68	0,13	0,06	0,12	0,07	0,37	
Lys og brensel	0,08	0,06	0,20	+ 0,01	0,33	0,04	0,15	0,02	+ 0,07	0,15	
Møbler og husholdningsartikler	0,29	0,03	0,30	0,02	0,64	0,03	0,17	0,11	0,05	0,35	
Helsepleie	0,00	0,00	0,04	0,11	0,16	0,06	0,00	0,02	0,00	0,08	
Reiser og transport	+ 0,03	0,20	0,28	0,89	1,34	0,06	0,29	0,58	0,02	0,96	
Fritidssysler og utdanning	+ 0,14	+ 0,01	0,23	0,32	0,40	0,05	+ 0,03	0,21	0,23	0,46	
Andre varer og tjenester	0,04	0,14	0,08	0,12	0,37	0,05	0,14	0,01	0,10	0,30	
Total	1,65	2,61	1,72	2,19	8,16	1,04	1,85	1,54	1,07	5,51	

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972.

NOU 1972: 10

regrunnlaget ved beregning av totalindeksen, trakk indeksen opp med 4,72 prosent eller ca. 2,5 prosent mer enn gjennomsnittet for 1960-årene. Også matvareprisene steg sterkt i 1970, men bidraget til den totale prisøkningen var likevel ikke sterkere enn vi har opplevd i flere år tidligere. Før øvrig merker vi oss at bidraget til prisstigningen var sterkere enn vanlig for sjokolade, sukker, kaffe og te etc., mens prisstigningen for poteter, grønnsaker, frukt og bær trakk konsumprisindeksen mindre opp i 1970 enn i de fleste tidligere år. Som i tidligere år kom det meste av prisstigningen på matvarer også i 1970 i 1. halvår. «Andre matvarer»¹⁾ hadde en betydelig prisøkning også i 3. kvartal som følge av inntektsoppgjøret, samtidig som det var en sesongmessig nedgang i prisen på grønnsaker og frukt etc.

Bidraget til den totale prisøkningen fra den

enkelte varegruppe avhenger av hvilken vekt de ulike varer tillegges ved sammenveiningen av indeksen og sier ikke noe om prisstigningen på denne varegruppe i seg selv. Prisstigningen på gruppen «Ikke-matvarer» gjennom 1970 var 6,7 pst. mot 9 pst. for matvarer. For begge grupper er dette en sterkere stigning enn gjennomsnittet for 1960-årene hvor tallene var henholdsvis 3,3 og 5,8 pst.

Prisstigningen fortsatte i 1971 både for matvarer og «ikke-matvarer», men i noe langsommere tempo enn året før. For matvarenes vedkommende skyldtes dette bl.a. prisnedgang for varegruppen sjokolade, sukker, kaffe og te etc. og en bare moderat prisstigning for poteter, grønnsaker, frukt og bær. Også for andre matvarer var prisstigningen svakere i 1971 enn i 1970, men likevel sterkere enn i de fleste tidligere år etter 1960.

Tabell 4. c. Konsumprisindeks. Endring i totalindeksen på grunn av endringer i de enkelte grupper. Prosent.

	Totalindeks	Totalindeks uten matvarer	Matvarer i alt	Herav		
				Poteter grønnsaker frukt, bær	Sjokolade og sukker m.v., kaffe og te	Andre matvarer
15. jan. 1960—15. jan. 1961 ...	0,77	1,23	÷ 0,46	0,03	÷ 0,16	÷ 0,33
15. jan. 1961—15. jan. 1962 ...	4,97	2,35	2,62	0,34	÷ 0,16	2,44
15. jan. 1962—15. jan. 1963 ...	4,92	2,16	2,76	1,61	0,08	1,07
15. jan. 1963—15. jan. 1964 ...	3,70	1,91	1,79	÷ 1,00	1,44	1,35
15. jan. 1964—15. jan. 1965 ...	6,18	3,49	2,69	1,34	÷ 0,52	1,87
15. jan. 1965—15. jan. 1966 ...	3,27	2,62	0,65	0,26	÷ 0,54	0,93
15. jan. 1966—15. jan. 1967 ...	5,23	3,33	1,90	0,16	÷ 0,22	1,96
15. jan. 1967—15. jan. 1968 ...	5,32	2,67	2,65	0,85	0,06	1,74
15. jan. 1968—15. jan. 1969 ...	2,63	1,62	1,01	0,10	0,02	0,89
15. jan. 1969—15. des. 1969* ...	3,03	1,58	1,45	0,32	0,21	0,92
15. jan. 1970—15. april 1970 ..	1,49	0,76	0,73	0,22	0,27	0,26
15. april 1970—15. juli 1970 ...	2,33	0,77	1,56	0,53	0,07	0,96
15. juli 1970—15. okt. 1970 ...	1,49	1,26	0,23	÷ 0,59	0,08	0,74
15. okt. 1970—15. jan. 1971 ...	1,88	1,78	0,10	÷ 0,03	÷ 0,03	0,16
15. jan. 1970—15. jan. 1971 ...	7,38	4,72	2,66	0,11	0,39	2,16
15. jan. 1971—15. april 1971 ..	0,88	0,66	0,22	0,15	÷ 0,04	0,11
15. april 1971—15. juli 1971 ...	1,55	0,76	0,79	0,35	÷ 0,12	0,56
15. juli 1971—15. okt. 1971 ...	1,27	1,01	0,26	÷ 0,17	0,02	0,41
15. okt. 1971—15. des. 1971 ...	0,87	0,53	0,34	÷ 0,11	0,02	0,43
15. jan. 1971—15. des. 1971 ...	4,64	3,01	1,63	0,22	÷ 0,13	1,54

* En har valgt desember-69 indeksen istedenfor januar-70 indeksen for å holde prisvirkningene av overgangen til moms utenfor.

2. Gruppering av konsumprisindeksens materiale etter leveringssektor.

En gjennomgåelse av de enkelte poster i konsumprisindeksen gir ingen dyptgående forklaring på den prisstigning som har funnet sted. Et stykke lenger kan en komme ved

¹⁾ D.v.s. matvarer utenom poteter, grønnsaker, frukt, bær, sjokolade, sukker m.v., kaffe og te.

hjelp av tabell 4.d, hvor en har klassifisert konsumprisindeksens materiale i seks grupper:

1. Jordbruksvarer
2. Fiskevarer
3. Andre norskproduserte konsumvarer
4. Importerte konsumvarer
5. Husleie
6. Andre tjenester

Tabell 4. d. *Konsumprisindeks. Indekstill for varer og tjenester etter leveringssektor (1968 = 100). Prosentvis stigning og bidrag til endring i totalindeksen 1970—1971.*

Vare- eller tjenestegruppe	Vekt	1970					1971					15. jan. 15. des.	1970— 1970	15. des. 15. des.	1970— 1971
		15. jan.	15. april	15. juli	15. okt.	15. jan.	15. april	15. juli	15. okt.	15. des.	A	B	A	B	
1. Jordbruksvarer	0,1760	111,8	113,6	119,3	118,8	119,9	120,3	124,3	125,4	127,3	7,2	1,27	6,2	1,10	
1.1. Mindre bearbeidde	0,1192	113,1	115,5	122,2	120,7	121,8	122,3	124,8	125,9	128,1	7,8	0,93	5,1	0,63	
1.2 Mer bearbeidde	0,0568	109,2	109,6	113,2	114,8	116,1	116,2	123,3	124,4	125,7	6,0	0,34	8,5	0,47	
2. Fiskevarer	0,0244	110,2	110,8	117,5	123,0	127,6	129,0	134,1	137,0	140,1	14,2	0,35	11,2	0,29	
3. Andre norskprod. konsumvarer ...	0,4132	109,9	111,6	113,3	115,1	117,8	119,2	120,0	121,1	122,2	7,4	3,05	3,6	1,47	
3.1 Lite påvirket av verdensmarke- dets priser	0,1483	114,4	115,5	118,2	120,1	121,4	122,0	123,9	125,2	127,3	6,2	0,92	4,8	0,73	
3.2 Påvirket av verdensmarkedet p.g.a. stort importinnhold eller råstoffpris bestemt på verdens- markedet	0,0538	110,9	114,0	115,1	116,6	118,2	118,4	118,9	119,8	120,7	6,1	0,33	2,5	0,13	
3.3 Påvirket av verdensmarkedet p.g.a. konkurranse fra utlandet	0,2111	106,5	108,2	109,4	111,2	115,2	117,6	117,6	118,4	119,1	8,5	1,80	3,0	0,61	
4. Importerte konsumvarer	0,1791	110,1	112,2	113,6	116,6	118,2	118,3	119,8	121,6	121,4	7,4	1,33	2,6	0,47	
4.1 Uten norsk konkurranse	0,1453	110,7	113,4	115,1	118,2	119,8	120,3	121,7	123,9	123,2	8,3	1,21	2,7	0,40	
4.2 Med norsk konkurranse	0,0338	107,5	106,9	107,2	109,8	111,3	110,1	111,5	111,9	113,9	3,7	0,12	2,2	0,07	
5. Husleie	0,0562	105,0	109,6	112,1	114,1	114,5	116,4	117,3	118,8	119,7	9,0	0,51	4,5	0,25	
6. Andre tjenester	0,1511	113,0	113,2	115,3	117,1	120,2	121,8	124,1	127,0	128,2	4,3	0,65	8,7	1,31	
6.1 Med arbeidslønn som domine- rende prislefaktor	0,0436	113,6	115,2	117,7	122,3	126,6	127,6	130,4	134,3	134,9	7,8	0,34	10,2	0,46	
6.2 Også med andre viktige pris- komponenter	0,1075	112,8	112,4	114,4	115,0	117,6	119,4	121,5	124,1	125,4	2,9	0,31	8,1	0,85	
Total	1,0000	110,5	112,1	114,8	116,5	118,7	119,7	121,6	123,1	124,2	7,1		4,9		

A. Prosentvis endring. B. Bidrag til endring i totalindeksen.

Disse er oppdelt i undergrupper etter bearbeidingsgrad i gruppe 1, etter påvirkning av utenlandspriser i gruppe 3, etter norsk konkurranse i gruppe 4 og etter innhold av arbeidskraft i gruppe 6.¹⁾

Tolkingen av tabell 4.d vanskeliggjøres av at prismaterialet for konsumprisindeksen gjelder priser i butikk, ikke priser fra produsent eller ved import til Norge. Prisindeksen for importvarer vil således være et gjennomsnitt av en prisindeks for disse varer ved innførsel til Norge og en prisindeks for de tjenester som er forbundet med omsetning av dem innenlands. Tilsvarende forhold gjelder for jordbruksvarer og fiskevarer. Tabell 4.d's prisindekser for disse varene er påvirket ikke bare av de prisene produsentene oppnår, men også av foredlings- og markedsføringskostnader, og av subsidier som utbetales gjennom og avgiftsordninger som er pålagt foredlings- og omsetningsleddene.

For 1970 er det fire forhold som spesielt er verdt å merke seg: (1) En langt sterkere stigning enn vanlig i prisene på norskproduserte konsumvarer med konkurranse fra verdensmarkedet (gruppe 3.3); (2) en meget sterk prisstigning for importerte konsumvarer uten norsk konkurranse (gruppe 4.1); (3) en usedvanlig sterk prisstigning for fiskevarer, og endelig (4) at tjenester utenom husleie (gruppe 6) i 1970 øvde en modererende virkning på konsumprisstigningen, mens dette normalt er den gruppe som har sterkeste prisstigning.

For 1971 er det også fire forhold som er verdt å notere: (1) Det var en kraftig prisstigning på mer bearbejdede jordbruksvarer (gruppe 1.2); (2) den sterke prisstigningen

¹ Dette er en klassifikasjon som er utarbeidet av Statistisk Sentralbyrå. Den er nær beslektet med, men mer detaljert enn, en klassifikasjon som Byrået tidligere har utarbeidet for Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene og som ble brukt i Rapport nr. 1, 1970 fra utvalget.

Klassifikasjonen er foretatt på grunnlag av representantvarene som brukes i konsumprisberegningene. I gruppe 1.1 har vi slike varer som f.eks. ferskt kjøtt, melk og friske grønnsaker og i gruppe 1.2 f.eks. kjøtt-hermetikk, smør, ost og hermetiske grønnsaker. I gruppe 3.1 har vi f.eks. brød, boller, øl, mineralvann, såpe og norskprodusert vin og brennevin; i gruppe 3.2 f.eks. sjokolade, drops, norskproduserte elektriske artikler, tobakk og maling og i gruppe 3.3 f.eks. det meste av trikotasje og bekledningsvarer, skotøy, møbler og enkelte elektriske artikler. I gruppe 4.1 har vi f.eks. te og kaffe, importert vin og brennevin og biler og i gruppe 4.2 f.eks. enkelte tekstilvarer og toalettartikler. Gruppe 6.1 inneholder f.eks. rensing og vask, håndverksarbeide, lege og tannlegetjenester og undervisning og gruppe 6.2 f.eks. kino, restaurantbesøk og reiser med offentlige transportmidler.

på fiskevarer fortsatte; (3) begge poster under gruppen «andre tjenester» viste — i motsetning til i 1970 — sterkere prisstigning enn de fleste andre grupper i totalindeksen, og endelig (4) både «andre norskproduserte konsumvarer» og importerte konsumvarer hadde — også i motsetning til i 1970 — en modererende innflytelse på konsumprisutviklingen i 1971.¹⁾ Prisutviklingen i 1971 må antas å ha vært påvirket av prisstoppen som var i kraft gjennom storparten av året. Prisstoppen ble opphevet med virkning fra 15. november 1971. Fra desember 1971 til januar 1972 steg konsumprisindeksen med 1,2 prosent. Oppgangen var delvis sesongmessig betinget, men det er rimelig å tro at den også i noen grad skyldtes at prisstigningsimpulser som var til stede i 1971, delvis ble holdt tilbake av prisstoppen. Prisstigningen fra desember 1971 til januar 1972 var særlig sterk for norskproduserte konsumvarer som er lite påvirket av verdensmarkedets priser (3,6 prosent, hvorav prisstigning på elektrisk kraft og bøker, aviser, tidsskrifter m.v. forklarer nesten to tredjedeler) og andre tjenester med arbeidslønn som dominerende prisledd (2,6 pst.).

3. Konsumprisindeksen for forskjellige husholdningstyper og utgiftsnivåer.

For å kunne analysere konsumprisutviklingen for forskjellige typer av konsumenter, er det i tabell 4.e foretatt en oppstilling av beregnede konsumprisindekser for enslige, ektepar uten barn, ektepar med 2 barn under 16 år og ektepar med 4 eller flere barn under 16 år for nivåene på total forbruksutgift lik 10 000, 20 000, 30 000 og 40 000 kr. Beregningene er utført i Statistisk Sentralbyrå og er basert på materialet for forbruksundersøkelsen 1967 og prisstigningen for de forskjellige vareslag som inngår i konsumprisberegningene. Resultatene er utledet ved hjelp av en beregningsmetode som det ville føre for langt å komme inn på her.²⁾ For enkelte kategorier av konsumenter er materialet for tynt til at en finner det forsvarlig å presentere resultater. Dette gjelder f.eks. enslige med utgiftsnivå på 30 000 og 40 000 kr.

Resultatene i tabell 4.e peker nokså klart i retning av at der ikke har vært vesentlige

¹⁾ Bildet både for 1970 og 1971 ville trolig vært et annet om en i stedet for å se på prisstigning gjennom året så på gjennomsnittlig prisstigning fra 1969 til 1970 og fra 1970 til 1971.

²⁾ Metoden er beskrevet som Metode I i Erik Biørn: «Fordelingsvirkninger av indirekte skatter og subsidier». Artikler nr. 42 fra Statistisk Sentralbyrå, 1971.

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972.

forskjeller i prisutvikling for de husholdningskategorier som betraktes. De forskjeller som framgår av tabell 4.3 er så vidt små

at de trolig ligger godt innenfor de usikkerhetsmarginer en må regne med i slike beregninger.

Tabell 4. e. *Konsumprisindeksen etter husholdningstype og utgiftsnivå.¹⁾*
(Basis: 1968 = 100).

	1. kvar- tal 1970	2. kvar- tal 1970	3 kvar- tal 1970	4. kvar- tal 1970	1. kvar- tal 1971	2. kvar- tal 1971	3 kvar- tal 1971	4. kvar- tal 1971
<i>Utgiftsnivå 10 000 kr.</i>								
Enslig	111,4	113,1	115,6	117,9	119,5	120,6	122,3	124,2
Ektepar uten barn	111,4	113,2	116,2	118,5	119,9	121,1	122,8	124,6
<i>Utgiftsnivå 20 000 kr.</i>								
Enslig	111,0	112,4	114,5	116,8	118,8	119,8	121,3	123,4
Ektepar uten barn	111,0	112,5	114,9	117,3	119,0	120,1	121,6	123,6
Ektepar med 2 barn under 16 år	111,0	112,6	115,3	117,5	119,1	120,1	121,5	123,4
Ektepar med 4 eller flere barn under 16 år	111,5	113,3	116,4	118,5	119,7	120,8	121,8	124,1
<i>Utgiftsnivå 30 000 kr.</i>								
Ektepar uten barn	110,8	112,0	114,3	116,7	118,7	119,6	121,0	123,1
Ektepar med 2 barn under 16 år	110,7	112,1	114,6	116,9	118,7	119,7	121,0	123,0
Ektepar med 4 eller flere barn under 16 år	111,0	112,6	115,5	117,6	119,1	120,1	121,5	123,5
<i>Utgiftsnivå 40 000 kr.</i>								
Ektepar med 2 barn under 16 år	110,6	111,8	114,1	116,6	118,5	119,4	120,7	122,8
Ektepar med 4 eller flere barn under 16 år	110,7	112,2	114,9	117,1	118,7	119,7	121,1	123,1
Totalindeks	111,1	112,5	115,0	117,3	119,1	120,1	121,7	123,7

¹⁾ Utgiftsnivåene refererer seg til 1967 da forbruksundersøkelsen, som beregningene baseres på, ble gjennomført.

KAPITTEL 5

Utviklingen i disponibel realinntekt 1959-71.

Etter mønster av beregninger offentliggjort i tidligere rapporter har Beregningsutvalget utført beregninger over utviklingen i disponibel realinntekt for enkelte grupper lønnstakere og trygdede i perioden 1959-71.

1. Lønnstakere i privat virksomhet og trygdede.

Beregningene i dette avsnitt gjelder følgende grupper personer:

- a) Lønnstakere med inntekt i 1971 på 20 000 kroner, 26 000 kroner, 32 000 kroner og 38 000 kroner, med en inntektsutvikling før skatt fram til og med 1970 som gjennomsnittlig for voksne industriarbeidere etter N.A.F.'s statistikk. Fra 1970 til 1971 forutsettes inntektsutviklingen å falle sammen med Beregningsutvalgets anslag

for stigningen i gjennomsnittlig årslønn for industriarbeidere.

- b) Lønnstakere med inntekt i 1971 på 48 000 kroner, 70 000 kroner og 100 000 kroner, med en inntektsutvikling før skatt som den gjennomsnittlige månedslønn for funksjonærer etter N.A.F.'s statistikk.
- c) Trygdet ektepar med alderstrygd/grunnpensjon i folketrygden. Inntekt 13 850 kroner i gjennomsnitt for 1971.

For gruppene under punkt a) og b) er beregningene utført for enslige inntektstakere og for inntektstakere som forsørger ektefelle og henholdsvis 2 og 4 barn under 17 år.

Disponibel realinntekt beregnes ved at en trekker inntektsskatter og trygdepremier fra inntekten, samtidig som en for barnefamilier legger til barnetrygden. Den resterende nominelle inntekt deflateres med konsumpris-

deksen. Hovedresultatet av beregningene går fram av tabell 5 a.

Utviklingen i de viktigste av de komponenter som inngår i beregningene, er vist i tabellene 5 A—5 C som er vedlagt dette kapittel.

Tabell 5 A viser utviklingen i inntekt før skatt (1959 = 100).

I tabell 5 B er vist utviklingen i skatter og trygdepremier fratrukket barnetrygd målt kroner og omregnet til indeksform med 1959 = 100. I de tilfelle barnetrygden er større enn skatter og trygdepremier står det et negativt tall i tabell 5 B.

Ved beregning av skatter og trygdepremier er bl.a. lagt til grunn den mest alminnelige kommunale skatteøre og den reduksjonstabell som gir de laveste fradrag ved likningen.

Inntektsgrunnlaget er antatt inntekt for ordinær inntektsskatt til staten. Særskatten til utviklingshjelp ble fram til og med 1968 beregnet på grunnlag av antatt inntekt, mens den for senere år utliknes på skattbar inntekt ved kommuneskattelikningen. Fra og med 1970 er også fellesskatten beregnet av skattbar inntekt ved kommuneskattelikningen. Ved beregning av antatt inntekt har en kun trukket minstefradraget fra bruttoinntekten. Det er således ikke tatt hensyn til renteutgifter eller endringer i reglene for inntektsansettelsen på annet hold. Det er f.eks. innført regler for skattefri banksparing og endringer i reglene for likning av ektefeller. Slike endringer har utvilsomt hatt betydning for en del inntektstakere i den perioden beregningen omfatter.

Medlemspremiene til grunntrygdene, fra 1967 folketrygden, er ens for hele landet. Medlemspremien til syketrygden varierte fra kommune til kommune fram til og med 1970. For disse årene har en lagt Rikstrygdeverkets normaltariff til grunn. For 1971 er medlemsavgiften 3,2 pst. av antatt inntekt i alle kommuner.

Oppstillingen nedenfor viser utviklingen i barnetrygden for familier med 2 og 4 barn. I de år trygdeytelsene er endret i løpet av året, har en lagt det gjennomsnittlige trygdebeløp til grunn.

	2 barn kr.	4 barn kr.
1959—1962	360	1 080
1963—1966	400	1 500
1967	463	1 850
1968	500	2 000
1969	550	2 150
1970	2 000	6 200
1971	2 000	6 200

Tabell 5 C viser utviklingen i *nominell* disponibel inntekt (Bruttoinntekt ÷ skatter og trygdepremier + barnetrygd).

For trygdede ektepar faller indeksen som viser utviklingen i nominell disponibel inntekt, sammen med indeksen som viser utviklingen i bruttoinntekten. Dette skyldes at den skattefrie inntekt for ektepar uten ekstra forsørgelsesbyrde overstiger grunnnyttelsene i folketrygden. Trygdede med disse inntektsforhold er i praksis også fritatt for medlemsavgift til folketrygden og syketrygdepremier.

Ved beregning av disponibel realinntekt, tabell 5 a, er indeksen for nominell disponibel inntekt deflatert med den offisielle konsumprisindeksen. Konsumprisindeksen har i perioden 1959—71 utviklet seg slik:

1959	100,0	1966	126,4
1960	100,3	1967	132,0
1961	102,9	1968	136,6
1962	108,3	1969	140,8
1963	111,1	1970	155,7
1964	117,4	1971	165,4
1965	122,4		

Konsumprisindeksen viser egentlig bare prisbevegelsen for et gjennomsnittsforbruk og en gjennomsnittsfamiliestørrelse. Fra år til år kan prisutviklingen for de ulike husholdningers forbruk være noe forskjellig avhengig av forbrukssammensetningen. Imidlertid viser beregningene for forskjellige typer av konsumenter (kapittel 4, tabell 4 e) ganske klart at det ikke har vært vesentlige forskjeller i prisutvikling for de betraktede husholdningskategorier de siste par år.

Tabell 5. a. *Utviklingen i disponibel realinntekt 1959—1971 (1959 = 100).*

	Inntekt ca. 20 000 kr. i 1971			Inntekt ca. 26 000 kr. i 1971			Inntekt ca. 32 000 kr. i 1971			Inntekt ca. 38 000 kr. i 1971		
	Enslig	Ektep. m/2 barn	Ektep. m/4 barn	Enslig	Ektep. m/2 barn	Ektep. m/4 barn	Enslig	Ektep. m/2 barn	Ektep. m/4 barn	Enslig	Ektep. m/2 barn	Ektep. m/4 barn
1959	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1960	101,9	101,8	101,5	101,5	101,5	101,3	102,2	102,2	101,9	102,3	102,1	102,0
1961	103,7	104,2	103,6	103,5	104,0	103,5	103,9	104,3	103,8	104,6	104,1	104,4
1962	107,7	108,3	106,9	107,6	108,1	106,8	108,1	108,5	107,4	107,0	105,8	106,7
1963	111,0	112,6	112,5	110,7	112,1	112,1	111,1	111,8	112,2	109,6	108,4	110,9
1964	112,5	113,4	112,7	112,3	113,2	112,4	110,8	111,7	111,3	111,3	110,2	111,8
1965	119,0	121,6	123,1	118,6	120,8	119,8	116,7	117,8	118,2	117,0	116,0	118,6
1966	123,2	124,7	123,9	122,7	124,0	122,1	120,5	120,8	120,7	118,0	117,2	119,5
1967	124,0	126,9	129,7	122,3	124,9	125,6	121,8	122,1	124,7	119,5	119,2	123,9
1968	127,1	130,0	132,7	125,5	128,0	128,8	125,3	125,0	128,4	122,7	122,0	127,5
1969	131,0	133,9	136,0	129,2	131,6	132,3	127,7	127,7	131,3	125,5	124,8	130,8
1970	141,1	142,2	151,6	136,9	136,9	145,2	132,2	133,1	140,5	128,4	128,1	134,9
1971	146,0	145,4	152,6	139,3	139,5	146,0	134,9	134,7	140,7	130,4	129,8	135,4
Gjennomsnittlig												
årlig vekst, pst.:												
1959—1971	3,2	3,2	3,6	2,8	2,8	3,2	2,5	2,5	2,9	2,2	2,2	2,6
1966—1971	3,5	3,1	4,2	2,6	2,4	3,6	2,3	2,2	3,1	2,0	2,1	2,5
1968—1971	4,7	3,8	4,8	3,5	2,9	4,3	2,5	2,5	3,1	2,0	2,1	2,0
1969—1971	5,6	4,2	5,9	3,8	2,9	5,1	2,8	2,7	3,5	1,9	2,0	1,7
1969—1970	7,8	6,1	11,5	6,0	4,0	9,8	3,6	4,2	7,0	2,3	2,7	3,1
1970—1971	3,4	2,3	0,6	1,7	1,9	0,6	2,0	1,2	0,1	1,6	1,3	0,4

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972. **NOU 1972: 10**

Tabell 5. a. Forts. *Utviklingen i disponibel realinntekt 1959—1971 (1959 = 100).*

	Inntekt ca. 48 000 kr. i 1971			Inntekt ca. 70 000 kr. i 1971			Inntekt ca. 100 000 kr. i 1971			Trygdet ektepar Inntekt 13 850 kr. i 1971
	Enslig	Ektep. m/2 barn	Ektep. m/4 barn	Enslig	Ektep. m/2 barn	Ektep. m/4 barn	Enslig	Ektep. m/2 barn	Ektep. m/4 barn	
1959	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1960	102,7	102,3	102,7	102,5	102,2	102,1	101,9	101,8	101,7	99,5
1961	104,7	104,2	105,3	103,5	103,2	103,0	102,2	102,2	101,9	108,2
1962	104,9	104,4	106,5	103,8	103,2	102,6	100,4	100,3	100,0	126,3
1963	107,8	107,5	110,1	105,7	105,2	104,9	101,0	101,1	101,1	129,5
1964	106,5	106,8	109,3	103,6	103,4	103,1	97,8	98,1	98,3	138,2
1965	109,7	110,9	113,8	106,8	108,2	108,9	102,6	104,4	105,7	147,4
1966	113,7	114,5	117,0	109,9	111,2	111,3	105,5	106,9	107,7	153,1
1967	113,7	114,6	118,4	110,1	111,3	112,2	107,8	109,3	110,5	175,7
1968	117,8	118,0	121,4	114,9	115,3	115,7	113,8	114,8	115,6	185,5
1969	120,2	120,4	123,8	116,5	117,0	117,4	114,6	115,8	116,5	205,0
1970	120,7	122,9	125,3	118,5	122,3	120,9	121,0	126,7	125,0	220,2
1971	121,4	123,5	125,0	116,2	120,3	118,5	115,9	121,3	119,6	239,8
Gjennomsnittlig										
årlig vekst, pst.:										
1959—1971	1,6	1,8	1,9	1,3	1,6	1,4	1,2	1,6	1,5	7,5
1966—1971	1,3	1,5	1,3	1,1	1,6	1,3	1,9	2,6	2,1	9,4
1968—1971	1,0	1,5	1,0	0,4	1,4	0,8	0,6	1,9	1,1	8,9
1969—1971	0,5	1,2	0,5	÷0,1	1,4	0,5	0,6	2,4	1,3	8,2
1969—1970	0,4	2,1	1,2	1,7	4,5	3,0	5,5	9,4	7,3	7,4
1970—1971	0,6	0,5	÷0,3	÷1,9	÷1,6	÷2,0	÷4,2	÷4,2	÷4,3	8,9

Om grunnlaget for inntektsoppjørene 1972.

Det framgår av tabell 5a at et trygdet ektepar har hatt en markert sterkere relativ stigning i sin disponible realinntekt fra 1959 til 1971 enn noen andre av de inntekts- og familiegrupper beregningene omfatter. Dette gjelder også perioden 1966—71. Den sterke økingen fra 1970 til 1971 skyldes at det i tillegg til justeringen av grunnbeløpet 1. januar 1971 også ble vedtatt å forhøye grunnnyttelsene fra 1. mai 1971.

For lønnstakerne har den disponible realinntekt i perioden 1959—71 økt prosentvis sterkere jo lavere inntektene har vært. Lønns-takere på de laveste inntektstrinn har hatt omtrent dobbelt så sterk vekst som lønnstakere med de høyeste inntekter. På alle inntektstrinn opp til og med 38 000 kroner har økingen i disponibel realinntekt vært den samme for enslige som for lønnstakere med 2 barn, mens den ble noe høyere for de med 4 barn. På de høyere inntektstrinn har stigningen vært noe større for barnefamiliene enn for enslige.

Utviklingen i disponibel realinntekt fra 1969 til 1970 ble meget gunstig for de fleste lønnstakergrupper. Særlig ble utslagene betydelige for den høyeste inntektsgruppen, men også for husholdninger med lave inntekter ble stigningen sterkere enn gjennomsnittet. Utviklingen var også stort sett til fordel for barnefamiliene.

Fra 1970 til 1971 økte den disponible realinntekten betraktelig mindre enn året før for de aller fleste inntektsgrupper og husholdningsstørrelser. Det var fortsatt en viss stigning for lønnstakere på de lavere og midlere inntektstrinn. Lønnstakere med høyest inntekt fikk en betydelig nedgang i disponibel realinntekt. Dette skyldes i stor grad skjerpet beskatning ved at maksimumsgrensen på 8 ganger grunnbeløpet for beregning av avgift til folketrygden ble hevet til 12 ganger grunnbeløpet. En har ellers merket seg at inntektsøkingen for husholdninger med barn denne gang stort sett ble svakere enn for enslige. Dette skyldes at barnetrygden har vært uendret siden 1970.

Ved tolking av beregningene vil utvalget spesielt nevne at mindre endringer i valg av inntektsgrupper og forsørgelsesbyrde kan føre til relativt store avvik fra de resultater som her er gjengitt. Dette gjelder særlig inntekter omkring det nivå der den ordinære beskatning til staten inntreffer. For å belyse dette har en derfor beregnet endring i disponibel realinntekt for husholdninger med inntekt omkring 32 000 kroner (Tabell 5. b). Ifølge dette materialet varierer endringen fra 3,4 pst. øking for ektepar uten barn og med inntekt på 29 000 kroner til en nedgang på 0,2

pst. for ektepar med 4 barn og 35 000 i inntekt. For enslige med inntekt omkring 20 000 kroner vil antagelig liknende forhold gjøre seg gjeldende da den skattefrie inntekt ved statskattelikningen er 18 000 kroner (utenom minstefradraget).

Tabell 5. b. *Disponibel realinntekt. Endring i pst. 1970—71.*

Inntekt 1971. Kr.	Ektepar med antall barn under 17 år				
	0	1	2	3	4
29 000	3,4	3,1	2,5	1,8	1,2
30 000	2,9	2,7	2,2	1,5	0,9
31 000	2,4	2,2	1,7	1,1	0,5
32 000	1,8	1,7	1,2	0,7	0,1
33 000	1,4	1,3	0,8	0,3	÷0,1
34 000	1,3	1,2	0,8	0,3	÷0,2
35 000	1,2	1,1	0,7	0,2	÷0,2

2. Lønnstakere i offentlig virksomhet.

Beregningene i dette avsnitt gjelder følgende fire grupper: ekspedisjonssjef, byråsjef, kontorassistent/kontorfullmektig, fagarbeidere. Brutto regulativlønn er lagt til grunn.

For stillingsgruppen kontorassistent/kontorfullmektig er brukt gjennomsnittlig lønn for de til enhver tid ansatte i gruppen.

For fagarbeidere har en ikke sammenliknbare oppgaver over den gjennomsnittlige lønnsutviklingen 1959—71. For årene 1969, 1970 og 1971 er brukt et veid gjennomsnitt av lønn for fagarbeidere i Televerket og Jernbanen. For 1959 er et tilsvarende tall beregnet med støtte i den faktiske lønnsutvikling for fagarbeidere i Televerket, hvor slike oppgaver foreligger.

Beregningene er utført for enslige inntekts-takere og for inntektstakere som forsørger ektefelle og to barn under 17 år.

Resultatet av beregningene går fram av tabellene 5 c og 5 D—F.

Av forskjellige grunner er beregningene lite egnet til sammenlikning med de tilsvarende beregninger av disponibel realinntekt for ansatte i privat virksomhet.

Mens en for lønnstakere i privat virksomhet har basert beregningene på årslønn, har en for statsansatte på grunn av manglende oppgaver over de ulike tillegg til lønnen lagt til grunn brutto regulativlønn.

Ved beregningene er avgifter til generelle trygdeordninger (syketrygdpremie, alderstrygdavgift o.l.) regnet som skatt, mens innskudd til spesielle trygdeordninger (f.eks. statens pensjonskasser eller private pensjonsordninger) ikke er regnet som skatt. Dette

innebærer at en beregningsmessig får sterkere skatteøkning for statsansatte enn for andre lønnstakere i og med folketrygdens innføring i 1967, idet nedsettelsen av innskuddet i Statens pensjonskasse fra 6 til 2 pst. ikke kommer til uttrykk i beregningene. Hvorvidt endringene i de generelle trygdeordningene kan ha hatt tilsvarende virkning på de spesielle pensjonsordninger i den private sektor, har en ikke tilstrekkelig kjennskap til. Før 1967 var avgiften til dekning av tilsvarende

trygder vesentlig lavere for statsansatte enn for andre. Utvalget vil understreke at så vel finansieringen av trygdeordningene som verdsettingen av pensjonsrettighetene gjør det vanskelig å sammenlikne inntektsutviklingen for lønnstakere i den offentlige og den private sektor.

For en nærmere omtale av de forutsetninger beregningene ellers bygger på, vises til avsnitt 1 foran.

Tabell 5. c. *Utviklingen i disponibel realinntekt for statsansatte. 1959 = 100.*

	Ekspedisjonssjef		Byråsjef		Ass./fullm. ¹⁾		Fagarbeider i Televerket og NSB	
	Inntekt 83 580 kr. i 1971		Inntekt 67 690 kr. i 1971		Inntekt 26 640 kr. i 1971		Inntekt 32 738 kr. i 1971	
	Enslig	Ektepar m/2 barn	Enslig	Ektepar m/2 barn	Enslig	Ektepar m/2 barn	Enslig	Ektepar m/2 barn
1959	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1969	118	118,6	119,5	119,7	123,8	125,7	120,0	120,1
1970	119,8	124,4	118,8	122,2	126,1	126,8	119,2	120,6
1971	113,9	119,2	118,7	122,4	126,6	127,8	121,2	121,7
<i>Gjennomsnittlige årlige vekstrater, pst.</i>								
1959—1971	1,1	1,5	1,4	1,7	2,0	2,1	1,6	1,7
1969—1971	÷1,7	0,3	÷0,4	1,1	1,1	0,8	0,5	0,6
1969—1970	1,5	4,9	÷0,6	2,1	1,8	0,8	÷0,7	0,4
1970—1971	÷4,9	÷4,2	÷0,1	0,2	0,4	0,8	1,7	0,9

¹⁾ Den noe svake utvikling i gjennomsnittlig brutto regulativlønn for denne gruppe (jfr. tab. 5. c.) må antas å skyldes et relativt hyppig skifte i stillingene, slik at det stadig befinner seg et relativt stort antall i den nedre del av lønnsstigen.

Tabell 5. A. *Utviklingen i inntekt før skatt 1957—1971. Indeks 1959 = 100.*

	Grunnpensjon for ektepar i alders-trygd/folketrygden	Årslønn for voksne industriarbeidere (gj.sn. menn og kvinner N.A.F.'s statistikk)	Årslønn for funksjonærer (gj.sn. menn og kvinner N.A.F.'s statistikk)
1959	100,0	100,0	100,0
1960	100,0	103,0	103,7
1961	111,3	108,4	109,9
1962	136,8	119,2	120,1
1963	143,9	125,9	126,4
1964	162,2	136,3	134,5
1965	180,4	149,2	144,6
1966	193,5	158,6	156,2
1967	231,9	170,8	168,3
1968	253,4	181,2	179,8
1969	288,7	192,3	190,6
1970	342,8	213,1	208,4
1971	396,6	237,6	229,9

Tabell 5. B. Skatter og trygdepremier i alt.

Kroner	Inntekt ca. 20 000 kr. i 1971			Inntekt ca. 26 000 kr. i 1971			Inntekt ca. 32 000 kr. i 1971			Inntekt ca. 38 000 kr. i 1971		
	Enslig	Ektep. m/2 barn	Ektep. m/4 barn	Enslig	Ektep. m/2 barn	Ektep. m/4 barn	Enslig	Ektep. m/2 barn	Ektep. m/4 barn	Enslig	Ektep. m/2 barn	Ektep. m/4 barn
1959	2211	990	÷ 324	2862	1409	95	3562	1877	563	4260	2342	1028
1960	2334	1089	÷ 225	3055	1571	257	3725	2002	688	4444	2498	1167
1961	2498	1159	÷ 191	3253	1662	312	4005	2162	812	4709	2709	1265
1962	2790	1313	÷ 97	3623	1868	482	4453	2421	1035	5462	3408	1764
1963	2936	1294	÷ 342	3824	1891	254	4710	2544	848	5833	3667	1666
1964	3282	1592	÷ 85	4266	2259	608	5487	3163	1512	6485	4151	2169
1965	3525	1507	÷ 601	4597	2233	430	5954	3392	1430	7073	4494	2155
1966	3690	1649	÷ 343	4827	2417	614	6278	3666	1676	7867	5149	2757
1967	4214	1925	÷ 595	5632	2961	698	7065	4314	1740	8796	5833	2828
1968	4486	2069	÷ 582	5986	3173	762	7470	4632	1785	9324	6249	2934
1969	4729	2167	÷ 571	6326	3352	819	8071	5028	2021	9990	6742	3162
1970	4295	1496	÷2704	6085	2987	÷1213	8300	4670	470	10622	6839	2639
1971	5020	2148	÷2052	7385	4009	÷ 191	9899	6183	1983	12693	8697	4497
Indeks, 1959 = 100												
1959	100,0	100,0		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1960	105,6	110,0		106,7	111,5	271,2	104,6	106,6	122,2	104,3	106,7	113,5
1961	113,0	117,1		113,7	118,0	330,1	112,4	115,2	144,3	110,6	115,7	123,1
1962	126,2	132,5		126,6	132,6	509,8	125,0	129,0	183,9	128,2	145,5	171,6
1963	132,8	130,7		133,6	134,2	268,8	132,2	135,6	150,6	136,9	156,5	162,0
1964	148,5	160,8		149,1	160,4	642,7	154,0	168,5	268,6	152,2	177,2	210,9
1965	159,4	152,2		160,6	158,5	454,1	167,1	180,7	254,0	166,0	191,9	209,6
1966	166,9	166,5		168,7	171,6	648,8	176,2	195,3	297,7	184,7	219,8	268,2
1967	190,6	194,4		196,8	210,2	738,1	198,3	229,8	309,2	206,5	249,1	275,1
1968	202,9	208,9		209,2	225,2	805,1	209,7	246,8	317,1	218,9	266,8	285,4
1969	213,9	218,8		221,1	238,0	865,5	226,6	267,9	359,1	234,5	287,8	307,5
1970	194,2	151,0		212,6	212,1		233,0	248,8	83,5	249,3	292,0	256,6
1971	227,1	216,9		258,1	284,6		277,9	329,4	352,3	298,0	371,3	437,4

Tabell 5. B. forts. Skatter og trygdepremier i alt.

Kroner	Inntekt ca. 48 000 kr. i 1971			Inntekt ca. 70 000 kr. i 1971			Inntekt ca. 100 000 kr. i 1971		
	Enslig	Ektep. m/2 barn	Ektep. m/4 barn	Enslig	Ektep. m/2 barn	Ektep. m/4 barn	Enslig	Ektep. m/2 barn	Ektep. m/4 barn
1959	5 634	3 688	1 867	9 219	7 129	4 630	15 626	13 529	10 974
1960	5 945	3 999	2 062	9 739	7 649	5 116	16 595	14 482	11 927
1961	6 526	4 522	2 356	10 858	8 714	6 123	18 514	16 322	13 729
1962	7 716	5 594	3 108	12 634	10 436	7 809	21 859	19 613	16 940
1963	8 116	5 851	3 114	13 532	11 213	8 359	23 673	21 303	18 411
1964	9 017	6 533	3 682	15 149	12 662	9 694	26 523	23 985	20 978
1965	9 743	6 875	3 737	16 300	13 159	9 627	27 908	24 618	20 843
1966	10 682	7 699	4 459	18 015	14 738	11 206	30 720	27 380	23 605
1967	12 238	9 113	5 414	20 358	16 975	12 987	33 522	29 939	25 724
1968	13 021	9 848	6 018	21 422	18 030	13 952	34 900	31 209	26 861
1969	13 982	10 634	6 642	23 197	19 590	15 339	37 905	34 041	29 516
1970	14 842	10 589	6 389	24 251	19 001	14 801	38 093	31 484	27 284
1971	17 413	12 917	8 717	29 211	23 615	19 415	46 603	39 887	35 687
Indeks, 1959 = 100									
1959	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1960	105,5	108,4	110,5	105,6	107,3	110,5	106,2	107,0	108,7
1961	115,8	122,6	126,2	117,8	122,2	132,3	118,5	120,6	125,1
1962	136,9	151,7	166,5	137,0	146,4	168,7	139,9	145,0	154,4
1963	144,0	158,6	166,8	146,8	157,3	180,6	151,5	157,5	167,8
1964	160,0	177,1	197,2	164,3	177,6	209,4	169,7	177,3	191,2
1965	172,9	186,4	200,1	176,8	184,6	208,0	178,6	182,0	189,9
1966	189,6	208,8	238,8	195,4	206,7	242,1	196,6	202,4	215,1
1967	217,2	247,1	290,0	220,8	238,1	280,5	214,5	221,3	234,4
1968	231,1	267,0	322,3	232,4	252,9	301,4	223,3	230,7	244,8
1969	248,2	288,3	355,7	251,6	274,8	331,3	242,6	251,6	269,0
1970	263,4	287,1	342,1	263,1	266,5	319,7	243,8	232,7	248,6
1971	309,1	350,2	466,9	316,9	331,3	419,5	298,2	294,8	325,2

Tabell 5. C. Nominell disponibel inntekt 1959—1971 (1959 = 100).

	Inntekt ca. 20 000 kr. i 1971			Inntekt ca. 26 000 kr. i 1971			Inntekt ca. 32 000 kr. i 1971			Inntekt ca. 38 000 kr. i 1971		
	Enslig	Ektep. m/2 barn	Ektep. m/4 barn	Enslig	Ektep. m/2 barn	Ektep. m/4 barn	Enslig	Ektep. m/2 barn	Ektep. m/4 barn	Enslig	Ektep. m/2 barn	Ektep. m/4 barn
1959	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1960	102,2	102,2	101,8	101,8	101,6	101,6	102,6	102,5	102,3	102,6	102,5	102,4
1961	106,6	107,1	106,5	106,9	106,4	106,4	106,8	107,2	106,7	107,5	107,1	107,3
1962	116,8	117,5	115,9	116,6	117,3	115,8	117,2	117,7	116,4	116,0	114,7	115,6
1963	123,4	125,2	125,1	123,1	124,7	124,6	123,6	124,3	124,8	121,9	120,6	123,4
1964	132,0	133,1	132,3	131,8	132,8	131,9	130,0	131,1	130,6	130,6	129,3	131,2
1965	145,5	148,8	150,5	145,1	147,8	146,5	142,7	144,1	144,6	143,0	141,8	145,0
1966	155,7	157,6	156,7	155,1	156,8	154,4	152,4	152,7	152,6	149,2	148,2	151,1
1967	163,7	167,6	171,3	161,6	165,0	165,8	160,9	161,2	164,7	157,8	157,4	163,6
1968	173,5	177,5	181,2	171,3	174,7	175,8	171,0	170,6	175,3	167,6	166,6	174,1
1969	184,4	188,6	191,6	181,9	185,4	186,3	179,8	179,9	184,9	176,8	175,8	184,2
1970	219,8	221,3	236,1	213,2	213,2	226,1	205,9	207,3	218,7	199,9	199,5	210,1
1971	241,8	240,3	252,2	230,3	230,6	241,4	223,0	222,7	232,5	215,6	214,6	223,8

	Inntekt ca. 48 000 kr. i 1971			Inntekt ca. 70 000 kr. i 1971			Inntekt ca. 100 000 kr. i 1971		
	Enslig	Ektep. m/2 barn	Ektep. m/4 barn	Enslig	Ektep. m/2 barn	Ektep. m/4 barn	Enslig	Ektep. m/2 barn	Ektep. m/4 barn
1959	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1960	103,0	102,7	103,0	102,8	102,6	102,5	102,3	102,2	102,0
1961	107,7	107,2	108,3	106,5	106,1	105,9	105,1	105,0	104,8
1962	113,7	113,2	115,4	112,6	111,9	111,3	108,9	108,7	108,4
1963	119,9	119,5	122,5	117,6	117,0	116,7	112,4	112,4	112,5
1964	125,0	125,3	128,3	121,5	121,3	121,1	114,7	115,2	115,4
1965	134,1	135,6	139,1	130,6	132,4	133,2	125,5	127,7	129,3
1966	143,7	144,8	148,0	139,0	140,6	140,7	133,4	135,2	136,2
1967	150,2	151,4	156,3	145,5	146,9	148,2	142,4	144,3	146,0
1968	160,8	161,1	165,8	156,9	157,4	158,0	155,3	156,8	157,8
1969	169,3	169,6	174,4	164,1	164,8	165,3	161,4	163,0	164,1
1970	187,9	191,4	195,1	184,5	190,5	188,3	188,4	197,2	194,7
1971	200,6	204,1	206,6	192,1	198,9	195,9	191,6	200,6	197,7

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972. **NOU 1972: 10**

NOU 1972: 10
Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972.

Tabell 5. D. *Gjennomsnittlig brutto regulativlønn for statsansatte.*

	Ekspedisjonssjef		Byråsjef		Ass./fullm. ¹⁾		Fagarbeider i Telev. og NSB	
	Kr.	1959=100	Kr.	1959=100	Kr.	1959=100	Kr.	1959=100
1959	36 000	100,0	28 282	100,0	11 914	100,0	14 847	100,0
1969	71 330	198,1	55 970	197,9	22 355	187,6	27 367	184,3
1970	75 380	209,4	59 150	209,1	23 850	200,2	28 938	194,9
1971	83 580	232,2	67 690	239,3	26 640	223,6	32 738	220,5

¹⁾ Jfr. fotnote til. tab. 5. c.

Tabell 5. E. *Utviklingen i nominell disponibel inntekt for statsansatte (1959 = 100).*

	Ekspedisjonssjef		Byråsjef		Ass./fullm.		Fagarbeider i Telev. og NSB	
	Enslig	Ektepar m/2 barn	Enslig	Ektepar m/2 barn	Enslig	Ektepar m/2 barn	Enslig	Ektepar m/2 barn
1959	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1969	166,0	166,9	168,3	168,5	174,3	177,0	168,9	169,1
1970	186,3	193,7	184,9	190,2	196,2	197,3	185,5	187,7
1971	188,0	196,7	195,9	202,0	208,9	210,9	200,0	200,8

Tabell 5. F. *Utviklingen i skatter og trygdepremier for statsansatte (1959 = 100).*

	Ekspedisjonssjef		Byråsjef		Ass./fullm.		Fagarbeider i Telev. og NSB	
	Enslig	Ektepar m/2 barn	Enslig	Ektepar m/2 barn	Enslig	Ektepar m/2 barn	Enslig	Ektepar m/2 barn
1959	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1969	267,0	287,2	273,2	309,7	230,9	276,8	231,6	293,5
1970	259,0	254,3	270,7	281,2	213,3	224,4	223,5	245,7
1971	327,5	333,7	349,7	380,8	271,6	330,2	283,4	361,7

KAPITTEL 6

Utsiktene for prisutviklingen i de nærmeste måneder.

Etter anmodning fra Beregningsutvalget er det i Prisdirektoratet utarbeidet anslag over utviklingen i den offisielle konsumprisindeksen i de nærmeste måneder. Anslagene bygger i det vesentlige på kontakt med andre offentlige organer, næringsorganisasjoner og næringsdrivende. Det er lagt vekt på ikke å få med prisvirkning av det forestående oppgjør, men anslagene for enkelte vare- og tjenestegrupper kan likevel i noen grad være påvirket. Anslagene forutsetter at det ikke skjer endringer i gjeldende subsidie-, avgifts- og prisreguleringsordninger.

Anslagene indikerer en stigning i konsumprisindeksen fra januar til februar på ca. 0,5 poeng — fra 125,7 til 126,2 poeng — og ytterligere stigning til ca. 129 poeng i juni. Dette gir en stigning på ca. 2,5 pst. fra ja-

nuar til juni. Det er ved anslagene ikke tatt hensyn til søknader om pris- eller avanseforhøyelser som er fremmet overfor prismyndighetene, men som ennå ikke er avgjort. Stigningen i konsumprisindeksen i perioden januar—juni var i 1970 2,4 pst. og i 1971 1,5 pst.

Det understrekes at anslagene er usikre. Bla. kan opphevingen av prisstoppen gi seg sterkere utslag enn det er regnet med. Stigningen i indekstallet fra desember til januar var sterkere enn vanlig (1,5 poeng). Forutsetningene for anslag og beregninger kan sviakte også av andre grunner. En må derfor regne med at anslagene vil kunne avvike en del fra de indekstall som Statistisk Sentralbyrå kommer til å beregne.

KAPITTEL 7

Utviklingen i Norges konkurransevne

Konkurransevnen overfor utlandet påvirkes av en rekke faktorer som f.eks. utviklingen i lønnskostnader og produktivitet, prisutviklingen, valutakursene, forholdene på arbeidsmarkedet.

I dette kapitlet har en behandlet enkelte faktorer der utviklingen kan beskrives tallmessig.

1. Konsumprisene.

Tabell 7 a. viser utviklingen i konsumprisene i en del OECD-land i perioden 1963—71. Endringen i den norske konsumprisindeksen fra desember 1969 til desember 1970 er gitt med og uten korreksjon på 5,8 pst. for prisvirkning av overgang til merverdiavgift. Internasjonale sammenlikninger over prisutviklingen vil som regel avhenge sterkt av hvilket tidsrom som betraktes. Med 1963 som basisår viser tabellen om lag samme prisstigning fram til og med 1969 for Norge, Sverige og Storbritannia. Sterkere prisstigning i denne perioden hadde Danmark, Nederland og Japan. For de øvrige land ble den årlige prisstigningen fra $\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ pst. svakere enn i Norge.

Bortsett fra Belgia og Canada ble prisstigningen i 1970 uvanlig sterk i de fleste land. I Norge var utviklingen sterkt preget av overgangen til merverdiavgift, og en fikk en prisstigning som var høyere enn i noen av de andre landene. Korrigert for virkningen av merverdiavgiften ble prisforløpet noe mer på linje med utviklingen i de viktigste konkurrerende land.

I 1971 har konsumprisene i Norge utviklet seg gunstigere internasjonalt sett enn året før. Fra desember 1970 til november 1971 steg den norske konsumprisindeksen med 4,5 pst. I Sambandsstatene ble prisstigningen 2,9 pst. I Canada, Italia og Østerrike steg konsumprisene omtrent som i Norge, mens prisstigningen ble klart sterkere i de øvrige landene. Den sterkeste øking (vel 8 pst.) fant sted i Nederland og Storbritannia.

2. Engrospriser.

Tabell 7 b. gir en oversikt over utviklingen i engrosprisindeksen i Norge og en veid indeks for konkurrerende land. Sammenveiningen bygger både på konkurrentenes betydning på våre eksportmarkeder og er også avhengig av i hvilken grad de konkurrerer med norske produsenter på det innenlandske mar-

ked. Vektene er beregnet på grunnlag av materiale fra 1963. For de fleste land er engrosprisindeksen oppgitt uten desimal, slik at avvik på noen tiendedeler mellom den norske prisutviklingen og utviklingen i konkurrerende land ikke nødvendigvis gir uttrykk for reelle forskjeller. Det knytter seg dessuten usikkerhet til selve metodene for sammenveining av indeksene. Som tabell 7 b. viser har engrosprisene i Norge økt noe mer i 1960-årene enn i gjennomsnitt for konkurrerende land. Forskjellen er imidlertid liten (ca. 1 pst.) for hele perioden under ett fram til og med 1969. Både fra 1969 til 1970 og fra 1970 til januar—september 1971 steg den norske engrosprisindeksen omkring 1 pst. sterkere enn den veide gjennomsnittsindeksen for de andre landene.

3. Lønnsstatistikk.

I tabell 7 c er det gitt en oversikt over utviklingen i gjennomsnittlige timefortjenester (eksklusive betaling for helge- og feriedager) for voksne industriarbeidere fra 1965 til 1970. Dessuten er de lønnsdata som foreligger over utviklingen fra 1. halvår 1970 til 1. halvår 1971 tatt med. Den årlige gjennomsnittlige stigning i tidsrommet 1965 til 1970 er beregnet i de respektive lands valuta og omregnet til norsk valuta. Dessuten er stigningen beregnet årlig fra 1968 til 1970 i de respektive lands valuta.

Som det fremgår av tabellen steg timefortjenesten for voksne industriarbeidere i Norge med 53,9 pst. mellom 1965 og 1970. Den sterkeste stigningen i dette tidsrommet fant sted i Danmark med 68,1 pst. og den svakeste i Sambandsstatene med 28,7 pst. Timefortjenestene viste en stigende tendens i slutten av perioden. Mellom 1969 og 1970 steg timefortjenesten i Norge med 12,2 pst., mens den sterkeste stigning fant sted i Italia med 22,8 pst. og den svakeste i Sambandsstatene med 5,3 pst. For 1. halvår 1971 viser lønnsstatistikken fortsatt sterk stigning i timefortjenestene i alle land i tabellen unntatt Sverige og Sambandsstatene.

4. Direkte og totale lønnskostnader.

Lønnsstatistikk over timefortjenester gir ikke en tilstrekkelig beskrivelse av utviklingen i bedriftenes lønnskostnader. Det skyldes at stigningstakten i bedriftenes sosiale kostnader (indirekte lønnskostnader) ikke er den samme som for den direkte lønn. Det er hel-

Tabell 7. a. Konsumprisutviklingen i en del OECD-land (1963 = 100).

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1. halvår 1971	Prosentvis endring	
										des. 1969— des. 1970	des. 1970— okt. 1971
Norge	100,0	106	110	114	119	123	127	140	147,0	13,2 (7,0) ²⁾	4,0
Belgia	100,0	104,2	108,4	112,9	116,2	119,3	123,8	128,6	132,5	3,1	4,8
Canada	100,0	101,8	104,3	108,2	112,0	116,6	122,0	126,0	128,0	1,4	4,0
Danmark	100,0	104	111	118	126	137	143	151	157,5	7,6	4,5
Frankrike	100,0	103,4	106,0	108,9	111,8	116,9	124,4	131,2	136,4	5,5	5,1
Italia	100,0	105,9	110,7	113,3	116,9	118,5	121,6	127,6	132,4	5,4	3,3 ¹⁾
Japan	100,0	103,9	110,7	116,4	121,0	127,5	134,1	144,4	151,5	8,3	6,8 ¹⁾
Nederland	100,0	106	111,0	117,4	121,4	125,9	135,3	141,3	149,2	5,7	8,2
Storbritannia	100,0	103,3	108,2	112,4	115,2	120,6	127,2	135,3	145,4	7,9	7,9
Sveits	100,0	103,1	106,6	111,7	116,1	118,9	122,0	126,3	132,7	5,4	4,7
Sverige	100,0	103	108,6	115,5	120,5	122,8	126,1	135,0	143,2	8,1	6,3
Sambandsstatene	100,0	101,3	103,0	106,0	109,0	113,5	119,7	126,7	131,0	5,4	2,9
Vest-Tyskland	100,0	102,3	105,8	109,5	111,1	113,1	116,1	120,6	125,4	4,0	4,9
Østerrike	100,0	104	109	111	116	119	123	128	132,0	4,8	4,6

Kilde: OECD, Main Economic Indicators.

¹⁾ Desember—september.²⁾ Tallet i parentes er ekskl. den beregnede prisvirkning av overgangen til merverdiavgift.Tabell 7. b. Engrosprisindeksen i Norge og konkurrerende land¹⁾. (1959 = 100).

	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	Jan.—Sept.
											1971
Norge ²⁾	102,0	104,1	105,1	109,2	112,2	114,3	116,3	117,3	121,4	129,6	135,1
Konkurrerende land	101,7	102,7	104,5	107,7	110,1	113,0	113,4	116,3	120,7	127,3	131,1

Kilder: Statistisk månedshefte og OECD, Economic Outlook og Main Economic Indicators.

¹⁾ Vekstgrunnlaget for sammenveilingen av indeksene er utregnet på grunnlag av talloppgaver fra 1963, og er det samme som i rapport nr. 1, 1970 fra Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene.²⁾ Engrosprisindeksen for Norge beregnes av priser ekskl. merverdiavgift.

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972.

ler ikke tilstrekkelig å bruke den direkte lønn som sammenlikningsgrunnlag for bedriftenes lønnskostnader fra land til land. Det skyldes at de indirekte lønnskostnadene viser store variasjoner fra land til land.

Tabell 7 d gir en oversikt over gjennomsnittlige timefortjenester (eksklusive betaling for helge- og feriedager) for voksne industriarbeidere omregnet til norsk valuta. Tall i parentes er omregnet etter valutakurser notert på Oslo Børs 1. februar 1972. Det er i tabellen også gitt en oversikt over de indirekte lønnskostnadene i prosent av timefortjenestene. De indirekte lønnskostnadene omfatter betaling for helge- og feriedager, arbeidsgiveravgiftene til trygdene og andre sosiale kostnader som knytter seg til bruken av arbeidskraft i overensstemmelse med I.L.O.'s standard for klassifisering av indirekte personalkostnader. Disse prosenttallene gjelder 1970 for Norge, Danmark, Sverige og Finland og 1969 for de øvrige land. Til slutt i tabellen er det gitt en oversikt over bedriftenes totale lønnskostnader pr. timeverk i de enkelte land omregnet i norsk valuta, og en relativ gruppering av de enkelte lands totale lønnskostnader hvor nivået i Norge er brukt som basis. Tallene i parentes i denne siste rubrikk viser hvor de enkelte land ville vært gruppert i 1970 når man omregner til norsk valuta etter kursene pr. 1. februar 1972. Den faktiske gruppering i 1971 og 1972 vil selv-

følgelig også avhenge av såvel utviklingen i direkte lønn som sosiale kostnader.

I Europa var det bare i Sverige og Danmark den gjennomsnittlige timefortjeneste for voksne industriarbeidere lå høyere enn i Norge i 1970. Bedriftenes sosiale kostnader lå imidlertid på et vesentlig høyere nivå i Norge enn i Danmark eller med henholdsvis 34 pst. og 17 pst. av den gjennomsnittlige timefortjeneste. I Europa var det derfor bare i Sverige bedriftenes totale lønnskostnader pr. timeverk lå høyere enn i Norge. Når disse kostnadene i Norge brukes som basis (Norge = 100), lå de i Sverige på 121, i Danmark på 96, mens de i Frankrike, Italia, Storbritannia og Finland varierte mellom 65—67.

I tabell 7. e. er det gitt en oversikt over utviklingen i bedriftenes totale lønnskostnader pr. timeverk i tidsrommet 1966—1970 for voksne industriarbeidere hvor nivået i Norge er brukt som basis. Tabellen viser at de totale lønnskostnadene pr. timeverk er steget sterkere i Norge enn i de øvrige land bortsett fra Nederland, Italia og Vest-Tyskland. Mens bedriftenes totale lønnskostnader pr. timeverk i Danmark lå på 103 pst. av nivået i Norge i 1966, var dette forholdstallet sunket til 96 pst. i 1970. Dette skyldes den sterkere stigning i bedriftenes sosiale kostnader i Norge enn i Danmark samt devalueringen av den danske valuta.

Tabell 7. c. Stigning i timefortjenesten for voksne industriarbeidere.¹⁾

	Stigning 1965—1970	Årlig stigning			Stigning 1. halvår 1970— 1. halvår 1971 ²⁾	
		1965—1970 omregnet til n.kr.		1968—1970		1969—1970
	%	%	%	%	%	
Norge	53,9	9,0	9,0	10,8	12,2	15,2
Danmark	68,1	11,0	9,1	10,6	11,5	14,9
Sverige	51,4	8,7	8,6	10,3	11,3	6,0
Finland	59,0	9,7	4,1	10,2	10,6	13,5
Belgia	49,1	8,3	8,3	10,0	10,6	13,6
Frankrike	59,5	9,8	7,1	12,7	12,6	10,2
Italia	54,5	9,3	8,8	16,2	22,8	18,3
Nederland	59,0	9,7	9,6	11,7	12,2	15,1
Storbritannia	48,8	8,3	5,0	11,8	15,4	13,3
Sveits	40,9	7,1	7,1	7,4	8,3	9,9 ³⁾
Vest-Tyskland	45,0	7,8	9,6	11,6	12,4	13,7
Sambandsstatene	28,7	5,1	5,1	5,7	5,3	6,4

Kilder: Year Book of Labour Statistics, Ministry of Labour Gazette, Wirtschaft und Statistik, Sozialstatistik EWG., etc.

¹⁾ Beregnet på grunnlag av gjennomsnittlig timefortjeneste (eksklusive betaling for helligdager og feriepenger) for menn og kvinner under ett.

²⁾ For Belgia, Italia, Nederland, Vest-Tyskland og Storbritannia april og for Frankrike mars.

³⁾ Lønnssatser.

Tabell 7. d. Direkte og totale lønnskostnader for voksne industriarbeidere i 1970.

	Gj.sn. timefortj. ¹⁾ for voksne indu- striarbeidere i norske kroner Kr. ²⁾	Indirekte lønns- kostnader i pst. av lønn for arbeidet tid %	Totale lønns- kostnader pr. arbeidet time i norske kr. Kr.	Totale lønns- kostnader pr. arbeidet time for voksne arbeidere Norge = 100 ²⁾
Sambandsstatene	24,02 (22,51)	23	29,54	166 (156)
Sverige	16,82 (17,00)	28	21,53	121 (122)
Norge	13,27	34	17,78	100
Danmark	14,57 (14,62)	17	17,05	96 (96)
Vest-Tyskland ..	11,76 (12,52)	39	16,35	92 (98)
Nederland	9,29 (9,87)	53	14,21	80 (85)
Belgia	9,34	49	13,92	78
Sveits	10,85 (11,11)	30	13,85	78 (81)
Frankrike	7,50	57	11,78	66
Italia	7,01	67	11,71	66
Storbritannia ..	9,75	19	11,60	65
Finland	8,79	81	11,51	65

1) Eksklusive feriepenger og betaling for helge- og høytidsdager. Omregnet til norske kroner etter gjennomsnittlige valutakurser notert på Oslo Børs for 1970.

2) Tall i parentes er omregnet etter valutakurser på Oslo Børs notert 1. februar 1972.

Tabell 7. e. Totale lønnskostnader for voksne industriarbeidere 1966—1970¹⁾
Relative tall. Norge = 100

	1966	1968	1970
Sambandsstatene ..	199	184	166 (156)
Sverige	128	123	121 (122)
Norge	100	100	100
Danmark	103	97	96 (96)
Vest-Tyskland	92	83	92 (98)
Nederland	78	77	80 (85)
Belgia	84	79	78
Sveits	88	82	78 (81)
Frankrike	76	74	66
Italia	64	59	66
Storbritannia	81	66	65
Finland	83	65	65

1) Tall i parentes er omregnet etter valutakurser på Oslo Børs notert pr. 1. februar 1972.

5. Lønnskostnader pr. produsert enhet.

Utviklingen i lønnskostnadene pr. produsert enhet i industrien er vist i tabell 7 f. De indirekte lønnskostnader omfatter arbeidsgiverandel av trygdepemier og diverse andre sosiale kostnader. For Norge er lønnskostnadene pr. produsert enhet beregnet på grunnlag av nasjonalregnskapet. I perioden 1966—70 er de indirekte kostnader ikke inkludert for Danmark, Finland, Belgia, Sveits og Vest-Tyskland. For 1. halvår 1971 er de bare inkludert for Italia og Sambandsstatene. Alle tall er beregnet i nasjonal valuta uten justering for valutakursendringer. I det tidsrom tabellen omfatter er det foretatt devaluering i Storbritannia, Danmark, Finland og Frankrike

mens Vest-Tyskland har revaluert sin valuta.

For perioden 1966—70 under ett steg lønnskostnadene i Norge forholdsvis sterkt internasjonalt sett. Andre land som også hadde relativt sterk kostnadsstigning, var Italia, Danmark og Storbritannia. Den gunstigste kostnadsutviklingen hadde Sveits, Belgia og Sverige. Forøvrig viser tabellen at samtlige land hadde klart sterkere kostnadsstigning i 1970 enn i de tre foregående år.

For året 1971 har en foreløpig for få holdepunkter til å trekke sikre slutninger om kostnadsutviklingen i Norge sammenliknet med andre land. Bedømt ut fra de oppgaver som foreligger synes norsk industri å ha hatt forholdsvis sterk kostnadsøkning fra 1. halvår 1970 til 1. halvår 1971. Imidlertid vil sannsynligvis tall for hele 1971 gi et gunstigere bilde for Norge enn det tallene for 1. halvår viser, idet lønnsøkingen avtok noe utover året.

6. Forholdene på arbeidsmarkedet.

Tabell 7. g. viser antall konflikter og antall tapte arbeidsdager i forskjellige vest-europeiske land, både absolutt og i forhold til antall sysselsatte. Av disse tallene, som gjelder for 5-årsperioden 1965—1969 og året 1970, går det klart fram at Norge har tapt svært lite på konflikter. I enkelte andre land har derimot konfliktene skapt betydelig større problemer.

Det er liten grunn til å anta at utviklingen etter 1970 endrer noe på dette bildet.

En slik sterk grad av arbeidsuro gir Norge et konkurransemessig fortrinn for land med større uro på arbeidsmarkedet.

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972.

Tabell 7. f. *Utviklingen i lønnskostnader pr. produsert enhet i industri i Norge og konkurrerende land i vedkommende lands valuta. Endring i prosent.*

	1966—70	1966—67	1967—68	1968—69	1969—70	1. halvår 1970— 1. halvår 1971
Norge	24,5	5,8	4,1	2,4	10,4	(13)
Danmark	23,9	6,1	4,6	3,0	8,4	..
Sverige	12,1	3,3	÷0,1	0,1	8,5	1,6
Finland	17,7	4,1	6,6	1,2	4,8	15,9
Belgia	10,9	1,4	—	2,4	6,8	3,7
Frankrike	20,0	1,3	6,9	4,8	5,7	6,4
Italia	25,8	4,1	÷2,4	8,5	14,1	18,1
Nederland	14,0	2,3	÷0,1	4,5	6,7	1,9
Storbritannia	21,4	2,2	1,8	5,4	10,7	8,3
Sveits	6,7	4,6	1,6	÷4,6	5,2	6,2
Vest-Tyskland	15,3	0,6	÷1,3	3,5	12,2	8,8
Sambandsstatene	20,3	4,7	4,2	3,9	6,1	3,6

Kilder: Economic survey of Europe, Part II, og Main Economic Indicators. For Sambandsstatene: Economic Outlook. For Norge er tallene for 1966—70 beregnet på grunnlag av nasjonalregnskapet.

Merknad: Indirekte kostnader er ikke inkludert 1966—70 for Danmark, Finland, Belgia, Sveits og Vest-Tyskland. For 1971 er det bare inkludert for Italia og Sambandsstatene.

Tabell 7. g. *Antall konflikter og tapte arbeidsdager. Gjennomsnitt 1965—69 og året 1970.*

	Konflikter		Tapte arbeidsdager			
	1965—69	1970	Antall (1000)		Pr. 1000 sysselsatte	
			1965—69	1970	1965—69	1970
Østerrike			53	27	23	11
Belgia	67	151	262	1 432	72	382
Danmark	29	76	71	101	31	42
Finland	90	240	180	233	84	108
Frankrike	1 885	3 319	2 483	1 742	125	85
Vest-Tyskland	—	—	148	93	6	3
Italia	3 080	4 162	15 420	18 277	810	964
Norge	6	15	11	47	7	32
Nederland	25	99	22	263	5	58
Sverige	18	216	94	156	25	41
Storbritannia	2 380	3 906	3 929	10 980	156	444
Sveits	2	3	1	3	1	1

Kilde: Year Book of Labour Statistics, 1971.

KAPITTEL 8

Konjunktursituasjonen.

1. Verdensøkonomien.

I de fleste vestlige industriland var den økonomiske situasjon ved årsskiftet preget av forholdsvis svak produksjonsvekst, stigende og til dels høy arbeidsløshet og svikt i investeringssetterspørselen. Utviklingen i etterspørsel og produksjon i 1971 var i første rekke et resultat av den stramme økonomiske politikk som ble ført i 1970, og i de fleste land også i storparten av 1971. Motiveringen for denne politikken var ønsket om å begren-

se den uvanlig sterke pris- og kostnadsstigningen. I et flertall av landene ble det over de to siste år registrert en oppgang i konsumprisene av størrelsesordenen 10—15 prosent. Dessuten har hensynet til betalingsbalansen vært av betydning for utformingen av den økonomiske politikken i flere land.

Bremsepolitikken virket relativt raskt på etterspørselen og førte til langt svakere produksjonsvekst fra 1970 til 1971 enn normalt for 1960-årene i gjennomsnitt; i de europeis-

ke OECD-land sett under ett var veksten fra 1970 til 1971 etter OECD's anslag i desember bare $3\frac{1}{4}$ pst., mot gjennomsnittlig 5 pst. i 1960-årene. For Sambandsstatene var de tilsvarende vekstrater henholdsvis 3 pst. og $4\frac{1}{2}$ pst., for Japan $4\frac{3}{4}$ pst. og 11,2 pst. og for alle OECD-land under ett $3\frac{1}{2}$ pst. og 5,4 pst. Mens virkningene av bremsepolitikken for vekst-takten således er klare, har den ikke i særlig grad dempet pris- og kostnadsstigningen, som først i det siste har blitt noe svakere.

I løpet av 1971 ble bremsepolitikken moderert noe, men omleggingen skjedde stort sett nølende og svært forsiktig. Bare i Japan, Sambandsstatene, Storbritannia og Sverige var omleggingen til en mer ekspansiv økonomisk politikk så markert at en må ha lov til å vente betydelig sterkere produksjonsvekst i 1972 enn i 1971.

De prognoser som ble lagt fram av OECD i desember 1971 gjelder bare første halvår 1972 (se tabell 8 a). Etter disse prognoser ventes veksten fra 1. halvår 1971 til 1. halvår 1972 i OECD-området under ett å bli noe sterkere ($4\frac{1}{4}$ pst.) enn fra 1970 til 1971 ($3\frac{1}{2}$ pst.). Økingen i veksttempoet henger i første rekke sammen med forventningen om forsterkning av konjunkturoppgangen i Sambandsstatene, men også for Japan ventes sterkere vekst-

tempo. For Vest-Europa under ett ventes derimot uendret veksttempo; som det fremgår av tabellen regner OECD med at produksjonsveksten vil bli betydelig svekket i Vest-Tyskland, men dette blir motvirket av en forutsatt øking i veksttempoet i Storbritannia.

Alt i alt tyder den informasjon en har på at takten i produksjonsveksten i Vest-Europa samlet var på det laveste i annet halvår 1971. Det er sannsynlig at produksjonsveksten gjennom 1972 vil bli sterkere enn i 1971 og øke etter hvert, slik at vekstratene for 1972 under ett vil ligge noe høyere enn de vekstrater for 1. halvår som tabellen viser. Likevel vil det være langt igjen til normalt veksttempo er nådd i Vest-Europa; for de vesteuropeiske OECD-land under ett økte bruttonasjonalproduktet i 1960-årene som nevnt med om lag 5 pst. i volum.

Som følge av den svake vekst i de to siste år er kapasitetsutnyttingen nå gjennomgående lav i den vestlige verden. Særlig gjelder dette for Sambandsstatene, Japan, Storbritannia og Italia.

I Sambandsstatene vil kapasitetsutnyttin-gen bedre seg i løpet av året. I Vest-Europa og Japan derimot vil mengden av unyttet produksjonskapasitet i første halvår tilta, og det er ikke sannsynlig at kapasitetsutnyttin-gen ved utgangen av 1972 totalt sett vil være

Tabell 8. a.

Veksten i bruttonasjonalproduktet i OECD-landene. Prosentvis volumøkning fra året før.

	1970	1971		1972		Nasjonale prognoser ¹⁾
		OECD-anslag	Nasjonale anslag	OECD-prognoser (årlige rater)		
				Fra 2. halv- år 1971 til 1. halv- år 1972	Fra 1. halv- år 1971 til 1. halv- år 1972	
OECD-landene under ett	2,7	$3\frac{1}{2}$			$4\frac{1}{4}$	
Sambandsstatene	-0,7	3	3	6		5-6
Canada	3,3	$5\frac{3}{4}$		6		
Japan	10,7	$4\frac{3}{4}$		6		
Europeiske OECD-land under ett	5,0	$3\frac{1}{4}$			$3\frac{1}{4}$	
Av dette:						
Frankrike	5,9	$5\frac{1}{2}$	5,6	$5\frac{1}{4}$		5,2
Vest-Tyskland	5,4	$3\frac{1}{2}$	3	2		1
Italia	5,2	$\frac{1}{2}$	3	$2\frac{1}{4}$		
Storbritannia	2,2	$1\frac{1}{2}$	1- $1\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2}$		4
Belgia	6,1	$3\frac{3}{4}$			$3\frac{1}{4}$	
Danmark	3,2	2			$2\frac{1}{2}$	
Finland	7,4	$1\frac{1}{2}$			3	
Nederland	6,0	5			$2\frac{3}{4}$	
Norge	3,4	$5\frac{1}{4}$	4,8		$3\frac{1}{2}$	4,7
Sverige	4,8	$\frac{1}{2}$	0,3		$1\frac{1}{2}$	3,7
Sveits	5,0	$4\frac{1}{2}$			$4\frac{1}{2}$	
Østerrike	7,1	$5\frac{1}{2}$			3	
Eire	1,5	3			$3\frac{1}{2}$	

¹⁾ Offisielle anslag for Frankrike, Norge og Sverige; offisielle og private anslag for Sambandsstatene og Storbritannia; Foreningen av tyske konjunkturinstitutter for Vest-Tyskland.

bedre enn den var ved utgangen av 1971.

Utsiktene for 1973 er det ennå for tidlig å si noe sikkert om. Det sannsynligste er at den oppgang som antas å bli innledet i 1972 vil forsterke seg i 1973.

Utvalgets medlem, Jon Rikvold, er av den oppfatning at konjunkturoppgaven vil komme tidligere enn det som de øvrige medlemmer av utvalget har lagt til grunn, jfr. kap. 9.

2. Norsk økonomi.

I 1971 var det fortsatt høy aktivitet i Norge, men presset i økonomien har vært avtagende. For enkelte næringer som er særlig utsatte for utenlandsk konkurranse tiltok avsetningsproblemer utover året og produksjonen ble for en stor del holdt oppe ved produksjon for lager. Vekstimpulsene i 1971 kom vesentlig fra den innenlandske etterspørsel. Bidraget til produksjonsveksten fra eksporten kom hovedsakelig fra den sterke veksten i skipsfarten.

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser en øking i det private forbruk målt i faste priser på 5,0 pst. fra 1970 til 1971. Veksten var sterkest i første halvår og dette må ses på bakgrunn av at forbruket i første halvår 1970 lå lavt etter innkjøpsforskyvningene i forbindelse med innføring av merverdiavgiften 1. januar 1970. De foreløpige anslag for det offentlige konsum tyder på at denne etterspørselsfaktoren betydde atskillig mer i 1971 enn året før da volumøkningen var ubetydelig. Bruttoinvesteringene i fast kapital i alt økte i faste priser med ca. 11 pst. fra 1970 til 1971, eller litt i underkant av veksten fra 1969 til 1970. Investeringene utenom skip og båter ble 6,0 pst. høyere i 1971 enn året før. Lagerutviklingen i 1971 ble særlig preget av den svake utenlandsetterspørselen som førte til en forholdsvis sterk øking i lager av egne produkter i eksportnæringene. De øvrige lagerbeholdningene ser ut til å ha økt mye mindre fra 1970 til 1971 enn fra 1969 til 1970 slik at den totale lagerøking for 1971 ble betydelig lavere enn året før.

Etter foreløpige oppgaver økte bruttonasjonalproduktet med 4,8 pst. fra 1970 til 1971. En stor del av veksten skyldes sjøfarten der bruttoproduktet økte med 11 pst. For de øvrige næringer under ett ble veksten 3,9 pst. eller om lag som fra 1969 til 1970. I industrien ble veksten 3,0 pst. mot 3,5 pst. året før.

Månedstatistikken over antall sysselsatte

lønnskakere falt bort ved begynnelsen av 1971, slik at sysselsettingsutviklingen er vanskelig å vurdere. En telling i oktober 1971 tyder på at sysselsettingsøkningen kan ha vært betydelig. Det er tegn som tyder på at arbeidsmarkedet ble tydelig lettere i løpet av året. Mot slutten av 1971 var det meldt om færre ledige plasser, og den registrerte arbeidsløshet var noe høyere enn ett år før. I forhold til årstiden må likevel tallet på arbeidsløse karakteriseres som lavt.

På bakgrunn av det utviklingsmønster for den internasjonale økonomi som er skissert foran, er det grunn til å anta at norsk vareeksport i 1972 totalt sett vil stå overfor et mer ekspansivt marked enn i 1971. For viktige norske eksportvarer anser utvalget det imidlertid for sannsynlig at det neppe vil finne sted noen prisoppgang av betydning før i annet halvår 1972. Eksportvolumet kan derimot komme til å vise noe stigning allerede i første halvår. Skipsfarten ser ut til å få et svekket fraktmarked i 1972, og da importprisene alt i alt sannsynligvis vil vise stigning må en være forberedt på en forverring av vårt bytteforhold overfor utlandet i 1972.

Bedømt ut fra investeringstillingen i november 1971 ser det ikke ut til at mer pessimistiske konjunkturvurderinger enn tidligere har ført til merkbar reduksjon i investeringsplanene i industrien i forhold til foregående tellinger. En må derfor regne med at industriens investeringsaktivitet i 1972 vil holde seg på noenlunde samme høye nivå som i 1971. Den samlede byggevirksomhet antas i stor grad å bli preget av økt boligproduksjon.

Hovedsakelig som følge av skjerpet skattlegging og antagelig redusert lønnsglidning ventes den private konsumetterspørsel å øke bare svakt i første del av 1972. Den offentlige etterspørsel etter varer og tjenester vil gi betydelige vekstimpulser også i 1972. Sett på bakgrunn av den samlede etterspørselsutvikling og forverret bytteforhold overfor utlandet må det ventes et stort underskott på driftsbalansen også i 1972.

Utviklingen i 1973 vil være påvirket av nedsettelsen av pensjonsalderen fra 70 til 67 år. Den økte aygangen fra den yrkesaktive befolkning som dette innebærer, forutsettes imidlertid i noen grad å bli motvirket av sterkere produktivitetsvekst. En viser for øvrig til kapittel 9, hvor Beregningsutvalgets vurderinger av vekstmulighetene er nærmere konkretisert.

KAPITTEL 9

Beregninger for virkningen av inntektsoppgjørene i 1972.

Som ved tidligere inntektsoppgjør har Beregningsutvalget også denne gang utarbeidd et sett av prognoser for virkningen på priser, inntekter og inntektsfordeling av alternative økinger i bedriftenes lønnskostnader og jordbruksprisene. Prognosene er utarbeidd ved hjelp av Statistisk Sentralbyrå's pris- og inntektsmodell PRIM¹⁾.

Beregningsutvalget vil understreke den usikkerhet som nødvendigvis knytter seg til slike prognoser. Usikkerheten skyldes at numeriske modeller — som PRIM — aldri kan gi mer enn en tilnærmet korrekt beskrivelse av sammenhengene i det økonomiske liv, og resultatene avhenger blant annet av holdbarheten av den teori modellen bygger på. Men usikkerheten skyldes også at prognosene bygger på en rekke forutsetninger i form av forhåndsanslag for utviklingen i en del størrelser (produktivitet, utenlandspriser m.v.) som sammen med utviklingen i bedriftenes lønnskostnader og jordbruksprisene — bestemt bl.a. av inntektsoppgjørene — blir avgjørende for den innenlandske pris- og inntektsutvikling i den kommende to-årsperiode. Hvis valget av forutsetninger svikter, vil også prognosene bli feil.

1. Beregningsutvalgets forutsetninger.

Ved valget av forutsetninger har Beregningsutvalget i stor utstrekning støttet seg til opplysninger hentet inn fra fagdepartementer og næringsorganisasjoner. De opplysninger en har innhentet, er vurdert på selvstendig basis og forutsetningene for prognosen er valgt etter utvalgets beste skjønn og representerer til dels kompromisser mellom

¹⁾ Det er foretatt enkelte endringer i modellen sammenliknet med den versjon som er brukt tidligere. For det første bruker en nå samme spesifikasjon av skjermede og konkurranseutsatte næringer som i MODIS (Jfr. vedlegg hvor det er gitt en oversikt over sektorinndelingen i den nåværende versjon av pris- og inntektsmodellen, PRIM II). For det andre har en bygg og anlegg som egen sektor, mens den tidligere inngikk i andre skjermede næringer. For det tredje er eierinntekten i sjøfart en eksogen variabel som det gis anslag på av utvalget. Siden utviklingen av eierinntekten i en næring generelt er avhengig av utviklingen i lønnskostnadene er det, som det vil fremgå av tabellene 9b og 9c regnet med forskjellige anslag for eierinntekten i sjøfart for de forskjellige alternativer for bedriftenes lønnskostnader. I Arbeidsnotater 10 71/20 fra Statistisk Sentralbyrå er det gitt en mer detaljert beskrivelse og begrunnelse for de endringer som er foretatt i pris- og inntektsmodellen.

ulike oppfatninger. Det er klart at utvalget selv ikke har en slik innsikt og sitter inne med slike detaljkunnskaper at det fullt ut kan vurdere alle de forhold som ligger bak de gitte anslag. I tabell 9 a er de forhåndsanslag som en har blitt stående ved, gjengitt samlet. I samme tabell er det også tatt med tilbakegående tall for å lette vurderingen av anslagene.

For året 1972 har utvalget i noen grad avveket fra de vurderinger av den realøkonomiske situasjon som er kommet til uttrykk i nasjonalbudsjettet for dette året. Utvalget viser for øvrig til diskusjonen av konjunktursituasjonen i kapittel 8.

De forutsetninger som er gjort om utviklingen i produktivitet og sysselsetting og antall lønnstakere, begge målt i antall årsverk, er utarbeidd i samarbeid med Finansdepartementet. Sysselsettingstallene impliserer at samlet sysselsetting vil øke med ca. 0,8 pst. i 1972, mens den p.g.a. senking av pensjonsalderen vil synke med 0,3 pst. i 1973.

Forhåndsanslagene for sysselsettings- og produktivitetsutviklingen impliserer en vekst i bruttonasjonalproduktet på ca. 4,6 pst. i 1972 og på ca. 4,5 pst. i 1973. I nasjonalbudsjettet for 1972 er det regnet med en vekst på ca. 4,7 pst. Nasjonalbudsjettet har regnet med en produksjonsvekst i importkonkurrerende og eksportkonkurrerende industri på henholdsvis 6 og 5 pst., mens utvalget har lagt til grunn en produksjonsvekst på om lag 4 pst. for begge typer industri. For fiske har nasjonalbudsjettet antatt en produksjonsnedgang på 3 pst., mens utvalget, i lys av nyere tall, har antatt en produksjonsnedgang på ca. 9 pst. På den annen side har utvalget regnet med en produksjonsvekst på vel 9 pst. i sjøfart, eller vel 1 pst. høyere vekst enn hva som er antatt i nasjonalbudsjettet, og med uforandret produksjon i jordbruk i motsetning til nasjonalbudsjettet som regnet med en nedgang på ca. 2 pst.

Utvalget regner således med en svakere produksjonsutvikling for konkurranseutsatte næringer, bortsett fra sjøfart, enn hva som er antatt i nasjonalbudsjettet. På den annen side regnes det nå med noe sterkere produksjonsvekst i skjermede næringer. Alt i alt er den vekst i bruttonasjonalproduktet som utvalgets forutsetninger impliserer bare ca. 0,1 prosent-poeng lavere enn hva som er forutsatt i nasjonalbudsjettet for 1972.

For 1973 regnes det med mer normale konjunkturer for konkurranseutsatte næringer, bortsett fra sjøfart. Utvalgets forutsetninger

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972.

impliserer en forbedring i produktiviteten for alle næringer samlet på 4,8 pst. fra 1972 til 1973 eller ett prosentpoeng mer enn fra 1971 til 1972. Men p.g.a. redusert sysselsetting som følge av senket pensjonsalder, impliserer utvalgets forutsetninger likevel noe lavere vekst i bruttonasjonalproduktet for 1973 enn for 1972.

De forhåndsanslag som må gjøres for utenlandsprisene, nemlig produktpriser for konkurranseutsatte næringer, priser på importert vareinnsats og priser på importerte forbruksvarer og importerte investeringsvarer er laget av Beregningsutvalget i samarbeid med Handelsdepartementets avdeling for utenrikshandel. Det knytter seg selvsagt stor usikkerhet til slike anslag. Utvalgets flertall har lagt til grunn den vurdering av konjunktursituasjonen som det er gjort rede for i kap. 8, og at det lave prisnivå for visse eksportvarer siste halvdel av 1971 vil vare ved utover i 1972. Det regnes således med et fall i produktprisene for andre eksportkonkurrerende næringer på 3 pst. i gjennomsnitt fra 1971 til 1972, mens en regner med at produktprisene for denne sektoren er tilbake til 1971-nivået i 1973. (Utvalgets øvrige anslag impliserer imidlertid en prisoppgang også i 1972 for de ca. 40 pst. av vareeksporten som kommer fra importkonkurrerende og skjermede næringer.)

Utvalgets medlem, Jon Rikvold, er for visse viktige eksportindustriers vedkommende av den oppfatning at de anslag utvalgets flertall har lagt til grunn for eksportprisene er for lave for 1972 og 1973.

For produkter fra importkonkurrerende næringer regnes det med en prisoppgang på 4 pst. fra 1971 til 1972 og på ca. 2 pst. fra 1972 til 1973. Dette er noe høyere enn for de anslag en har gjort for prisstigningen på konkurrerende import. Årsaken til dette er at i de aller fleste år etter 1961 har produktprisene for importkonkurrerende næringer steget sterkere enn prisene for konkurrerende import. Dette skyldes trolig at de varer som er klassifisert som konkurrerende import, ikke er helt identiske med varer fra importkonkurrerende næringer.

For sjøfart regnes det med en nedgang på 13 pst. i produktprisen fra 1971 til 1972 og en har forutsatt at dette nivået vil holde seg i 1973. For fiske regnes det med en nedgang i produktprisen på 10 pst. fra 1971 til 1972, og en oppgang på vel 5 pst. fra 1972 til 1973. Utvalget regner videre med en prisoppgang for importerte konsumvarer på 2 pst. fra 1971 til 1972 og ytterligere med ca. 3 pst. fra 1972 til 1973. For importerte investerings-

varer er det tilsvarende forutsatt en prisstigning på 4 og ca. 2 pst. i de to årene.

Utvalget har anmodet Handelsdepartementet om å vurdere hvorvidt et mulig norsk medlemskap i EF kan antas å få en slik betydning for utenlandsprisene i 1973 at dette burde komme til uttrykk i de anslag som utvalget skulle gjøre. Det som har betydning i denne forbindelse er de endringer i tollsatser som eventuelt vil finne sted. Handelsdepartementet antar at virkningene av disse i 1973 vil være meget små i forhold til den usikkerhet som knytter seg til andre faktorer, i første rekke konjunkturutviklingen. Brevet fra Handelsdepartementet er gjengitt som vedlegg.

I den nye versjonen av pris- og inntektsmodellen må utvalget gi anslag på eierinntektsandelen både i bygg og anlegg og i andre skjermede næringer. For bygg og anlegg har en et nokså utilfredsstillende datamateriale å bygge på, og der er ikke noen klar utvikling i eierinntektsandelen over tiden for denne næringen. Utvalget har derfor valgt å bruke samme nivå på eierinntektsandelen i bygg og anlegg for 1972 og 1973 som den hadde i 1971 i følge de foreløpige nasjonalregnskapstall for dette året. For andre skjermede næringer er der en klar negativ trend over tiden i eierinntektsandelen. Utvalget har imidlertid ikke funnet det rimelig å tro at eierinntektsandelen i denne sektoren vil følge trenden fra 1971 til 1972. Den viste et betydelig fall fra 1970 til 1971, trolig som et resultat av sterk stigning i lønnskostnader og begrensede muligheter for prisforhøyelser på grunn av prisstoppen. Det er rimelig å gå ut fra at noe av økingen i lønnskostnader vil bli tatt igjen i prisene i løpet av 1972. Utvalget har derfor funnet det rimelig å regne med et fall på bare 0,2 prosentpoeng fra 1971 til 1972, mens en regner med et ytterligere fall fra 1972 til 1973 på 0,6 prosentpoeng.

For netto indirekte skatter i jordbruk har en tatt hensyn til virkningene av jordbruksavtalens tilleggsavtale som trådte i kraft 1. juli 1971. For andre eksportkonkurrerende næringer er netto indirekte skatter dominert av refusjon av moms, og en har derfor i anslagene på netto indirekte skatter for 1972 og 1973 tatt hensyn til den antatte produksjonsutviklingen i denne næringen. I fiske er netto indirekte skatter hovedsakelig bestemt av produksjonsverdien, og i samsvar med de forutsetninger som er gjort om produksjonsutviklingen i fiske, er anslagene for netto indirekte skatter i denne næringen lavere enn det foreløpige regnskapstallet for 1971. For sjøfart har utvalget valgt å forutsette uend-

rede netto indirekte skatter fra 1971 til 1972 og 1973.

For jordbrukspriser og bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk er det som vanlig ikke laget forhåndsanslag. Utvalget legger i stedet fram flere prognoser svarende til ulike alternativer for stigning i jordbrukspriser og bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk.

2. Prognoser.

Med utgangspunkt i de forutsetninger som er omtalt foran, har utvalget brukt modellen til å beregne virkningen av alternative økinger i bedriftenes lønnskostnader og jordbruksprisene. Prognosene er gjengitt i tabellen 9. b. og 9. d. for 1971—72 og i tabellene 9. c. og 9. e. for 1971—1973. Bortsett fra visse kombinasjoner, er hvert av alternativene for økinger i bedriftenes lønnskostnader kombinert med hvert av alternativene for økinger i jordbruksprisene. Valget av alternativer representerer selvsagt ingen meningsytring om hvilket utfall årets inntektsoppgjør bør få.

Ved bruken av tallene i tabellen bør en merke seg følgende:

(i) Virkningen av eventuelle endringer i indirekte skatter og subsidier som måtte bli gjennomført i 1972 og 1973 er ikke medregnet.

(ii) Endring i lønnskostnader pr. årsverk gir uttrykk for den samlede, gjennomsnittlige øking i bedriftenes lønnskostnader, dvs. for den gjennomsnittlige øking i bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk som følge av tariffendringer, lønnsglidning og øking i arbeidsgiverandelen av trygdepremier. Vil en bruke tallene til å beregne virkningene av en tariffendring i perioden, må en ta særskilt hensyn til tidspunktet for når tariffendringen trer i kraft, hvilken lønnsglidning en må regne med, hvor stor del av lønnstakerne som vil bli berørt og hvilke forhøyelser i arbeidsgivers andel av trygdepremier som vil finne sted. Arbeidsgiveravgiften i folketrygden er fra 1. januar 1972 fastsatt til 14,8 pst. av utbetalt lønn. Fra 1971 til 1972 øker avgiftssatsen med gjennomsnittlig 1,4 prosentenheter i forhold til utbetalt lønn. Dette impliserer som det vil fremgå av tabell 9. b. at veksten i utbetalt reallønn pr. årsverk fra 1971 til 1972 blir ca. 1,3 prosentpoeng lavere enn for bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk (deflater). Blant annet som følge av nedsettingen av pensjonsalderen må en regne med at avgiftssatsen i folketrygden vil bli ytterligere betydelig hevet fra 1. januar 1973 uten at det i dag kan angis hvor sterkt. En viser imidlertid til St. meld. nr. 14 for 1971—72 (bl.a. tabell 10) der det er utført beregninger over

de avgiftsforhøyelser som er nødvendige under alternative forutsetninger om utgiftsøkinger.

(iii) Endring i jordbruksprisene gir uttrykk for den gjennomsnittlige endring i prisene på de produkter sektoren jordbruk (inklusive meierier) leverer.

(iv) Prognosen for konsumprisnivået gjelder nasjonalregnskapets konsumprisindeks.

(v) Prognosene for eierinntektene må antas å være mer usikre enn andre deler av prognosen. For bygg og anlegg og andre skjermede næringer skriver usikkerheten seg bl.a. fra at anslagene for eierinntektsandelen er usikre. For de konkurranseutsatte næringer beregnes eierinntekten som en restpost, og prognosetallene påvirkes derfor av en rekke feilkilder. Anslagene for inntektene i fiske vil være usikre, fordi både pris- og produksjonsanslagene må bli usikre. For de andre konkurranseutsatte næringer spiller utenlandsprisene en avgjørende rolle. Disse kan svinge raskt og sterkt og kan komme til å avvike betydelig fra de forutsetninger som utvalget har lagt til grunn for prognosene.

(vi) Ett formål som prognosene kan brukes til, er å regne ut — ved sammenlikning mellom to alternativer for inntektsoppgjøret — hva det betyr om en velger det ene alternativ i stedet for det andre. Tallene gir vesentlig sikrere resultater ved slike beregninger (innenfor rimelige variasjoner) enn når de brukes til å beregne konsekvenser av ett bestemt alternativ for inntektsoppgjøret.

3. Virkningstabell for 1971.

På anmodning har Statistisk Sentralbyrå beregnet og ajourført en «virkningstabell» av samme type som den tilsvarende tabell i Rapport nr. 1, 1970 fra Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene (side 45). Den nye virkningstabell er gjengitt som tabell 9. h.

I forspalten i virkningstabellen er listet et utvalg (ikke alle) av de viktigste utenfra gitte pris- og inntektsbestemmende faktorer i modellen (de eksogene størrelser). For hver enkelt av disse faktorer viser linjene i tabellen hvordan en isolert (partiell) endring på 1 pst. i vedkommende faktor i forhold til nivået i 1971, ifølge modellen vil virke på de størrelser som er angitt i tabellens hode (de endogene størrelser).

Alle virkninger som er spesifisert i modellen, er additive for små forandringer i de utenfra gitte faktorer. Den totale virkning av en samtidig endring i to eller flere pris- og inntektsbestemmende faktorer kan derfor anslås ved først å beregne virkningen av hver

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972.

enkelt faktor tatt isolert og så addere resultatene.

Virkningstabellen gir muligheter for tilnærmet å beregne hvilke virkninger det vil få for

prognosene i avsnitt 9.2 dersom de forutsetninger utvalget har lagt til grunn for disse prognoser blir endret på ett eller flere punkter.

Tabell 9. a. Eksogene variable. Tilbakegående tall og forhåndsanslag for 1972 og 1973.

Variabelnavn	Nasjonalregnskapstall ¹⁾						Forhåndsanslag				
	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	
Samlet sysselsetting i årsverk (indeks 1971=100)											
Bygg og anlegg	N ₀	90,2	90,3	91,2	95,8	94,7	96,7	99,0	100,0	102,0	102,5
Jordbruk	N ₁	128,0	125,1	120,0	115,2	110,7	107,0	103,6	100,0	96,6	93,3
Andre skjermede næringer	N ₂	85,8	87,5	88,7	90,5	92,8	95,1	98,1	100,0	102,0	102,8
Importkonk. næringer	N ₃	91,5	92,8	94,5	95,2	94,1	95,2	98,9	100,0	100,8	100,2
Fiske	N ₄	122,4	119,4	116,5	117,4	116,8	110,6	104,6	100,0	98,0	95,0
Sjøfart	N ₅	135,7	133,1	130,0	128,0	122,8	113,1	101,8	100,0	97,0	94,1
Andre eksportkonk. næringer	N ₆	107,2	108,6	106,7	104,9	100,8	99,7	100,8	100,0	98,0	94,0
Antall lønnstakere i årsverk (indeks 1971=100)											
Bygg og anlegg	L ₀	90,7	90,5	91,3	95,7	94,0	96,3	99,0	100,0	102,0	102,5
Andre skjermede næringer	L ₂	84,2	86,0	87,3	89,3	92,0	94,4	97,9	100,0	102,2	103,0
Importkonk. næringer	L ₃	90,8	92,2	94,0	94,8	93,7	94,7	98,8	100,0	100,8	100,2
Sjøfart	L ₅	135,6	133,0	130,0	127,9	122,6	113,1	101,8	100,0	97,0	94,1
Andre eksportkonk. næringer	L ₆	104,5	106,0	104,0	102,3	99,8	99,0	100,4	100,0	98,2	94,4
Produktivtetsindeks (bruttoproduct pr. årsverk) (1971=100)											
Bygg og anlegg	Z ₀	86,4	85,8	87,9	91,3	91,9	93,6	96,8	100,0	102,8	106,8
Jordbruk	Z ₁	77,9	80,2	86,6	87,7	104,2	96,5	95,9	100,0	103,4	107,0
Andre skjermede næringer	Z ₂	85,6	87,5	89,4	92,1	93,1	96,7	97,6	100,0	102,5	105,8
Importkonk. næringer	Z ₃	84,1	85,9	89,3	91,8	93,0	97,0	97,8	100,0	103,0	107,9
Fiske	Z ₄	62,9	84,9	98,9	112,8	94,4	89,4	92,6	100,0	93,0	95,0
Sjøfart	Z ₅	46,3	52,1	57,5	64,6	73,3	78,6	88,2	100,0	112,7	128,3
Andre eksportkonk. næringer	Z ₆	66,2	71,2	74,3	78,7	88,4	96,3	97,3	100,0	106,0	114,9
Indeks for produktpriser fra konk.utsatte næringer (1971=100)											
Fiske	P ₄	71,9	75,7	79,5	63,7	64,6	74,3	91,5	100,0	90,0	95,0
Sjøfart	P ₅	78,1	77,8	78,7	81,5	82,0	81,2	96,8	100,0	87,0	87,0
Andre eksportkonk. næringer	P ₆	79,0	82,8	83,4	81,8	80,0	83,0	95,1	100,0	97,0	100,0
Importkonk. næringer	P ₃	69,5	71,5	73,0	74,7	75,2	77,6	91,5	100,0	104,0	106,0
Prisindeks for imp. vareinnsats (1971=100)											
Bygg og anlegg	Q ₀	83,2	86,6	88,2	88,3	86,8	88,7	98,1	100,0	102,0	105,0
Jordbruk	Q ₁	100,9	96,1	96,3	97,6	91,0	88,6	91,0	100,0	102,0	105,5
Andre skjermede næringer	Q ₂	94,3	92,8	92,4	93,5	91,9	91,8	96,5	100,0	102,0	105,0
Importkonk. næringer	Q ₃	91,4	91,5	91,8	91,7	88,6	89,7	97,0	100,0	102,0	105,0
Fiske	Q ₄	81,7	77,0	76,1	83,1	84,2	85,0	88,0	100,0	100,0	102,0
Andre eksportkonk. næringer	Q ₆	84,0	85,1	85,2	84,3	81,7	85,3	96,1	100,0	100,0	102,0

1) 1971 er basert på foreløpige tall. For 1970 er tallene for sektorpriser og priser for importert vareinnsats hentet fra mars-regnskapet. Resten av de eksogene variable for dette året er basert på de siste reviderte foreløpige regnskapstall.

Tabell 9. a. forts. *Eksogene variable. Tilbakegående tall og forhåndsanslag for 1972 og 1973.*

Variabelnavn	Nasjonalregnskapstall							Forhåndsanslag			
	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	
Eierinntekt i sjøfart (mill. kr.)	E ₅	671,2	661,0	667,4	913,9	957,1	681,9	1 537,5	1 252,7	—	—
Prisindeks for imp. forbruksvarer (1971=100)	P ₇	86,3	85,7	86,2	87,2	87,2	89,1	93,1	100,0	102,0	105,0
Prisindeks for imp. investeringsvarer (1971=100)	P ₁₀	70,4	73,6	75,6	77,2	83,7	84,9	91,1	100,0	104,0	106,0
Prisindeks for kap.slt i sjøfart (1971=100)	S ₅	60,7	64,1	66,4	68,5	80,0	82,8	95,0	100,0	106,0	112,2
Eierinntektsandel i Bygg og anlegg	r ₀	23,4	23,3	27,1	29,2	26,7	28,3	25,6	25,6	25,6	25,6
Andre skjermede næringer	r ₂	33,3	33,2	31,5	30,8	29,9	29,4	27,0	25,8	25,6	25,0
Netto indirekte skatter betalt av (mill. kr. løpende priser)											
Jordbruk	T ₁	÷706	÷926	÷951	÷1 015	÷1 105	÷1 185	÷878	÷878	÷940	÷945
Fiske	T ₄	÷22	÷35	÷24	÷27	÷42	÷50	65	66	50	50
Sjøfart	T ₅	12	13	13	14	16	16	16	18	18	18
Andre eksportkonk. næringer	T ₆	÷33	÷38	÷64	÷84	÷72	÷65	÷754	÷688	÷700	÷750
Kapitalslt (mill. kr., 1971-priser)											
Bygg og anlegg	D ₀	338	377	402	421	461	521	593	673	670	852
Jordbruk	D ₁	1 014	1 044	1 068	1 088	1 112	1 146	1 173	1 193	1 209	1 218
Andre skjermede næringer	D ₂	7 046	7 570	7 973	8 436	8 846	9 297	9 596	10 053	10 450	10 870
Importkonk. næringer	D ₃	668	750	803	849	876	910	954	986	1 011	1 040
Fiske	D ₄	385	410	454	483	484	487	491	502	510	517
Sjøfart	D ₅	4 374	4 722	5 023	5 427	5 475	5 057	5 127	5 496	5 661	5 831
Andre eksportkonk. næringer	D ₆	1 201	1 071	1 116	1 200	1 280	1 356	1 437	1 520	1 590	1 690
Indeks for jordbrukspriser (1971=100)	P ₁	68,9	68,7	70,8	74,0	76,6	79,7	94,3	100,0	—	—
Indeks for bedriftenes lønnskostnader pr. årverk (1971=100)											
Bygg og anlegg	W ₀	53,2	58,5	64,4	69,3	74,3	78,9	88,4	100,0	—	—
Andre skjermede næringer	W ₂	55,1	59,7	64,9	71,6	76,4	81,6	88,4	100,0	—	—
Importkonk. næringer	W ₃	53,1	57,4	63,5	69,6	74,9	80,8	88,7	100,0	—	—
Sjøfart	W ₅	41,8	46,2	50,3	59,4	66,3	71,9	80,4	100,0	—	—
Andre eksportkonk. næringer	W ₆	54,0	57,7	64,6	70,0	75,1	79,8	87,9	100,0	—	—

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972.

Tabell 9. b. Prognose for endring i konsumprisinivå og realinntekter (i prosent) fra 1971 til 1972 ved alternative kombinasjoner av nominelle økinger i bedriftenes lønnskostnader og økinger i jordbrukspriser. Alle tall er deflatert med nasjonalregnskaps konsumprisindeks.

	Alternativer for øking i bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk ¹⁾		
	6 pst.	10 pst.	14 pst.
<i>Jordbruksprisene øker med 4,5 pst.</i>			
Konsumprisinivå	2,7	4,6	
Faktorinntekt i alt	2,2	2,6	
Bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk ²⁾	3,0	5,0	
Utbetalt lønn pr. årsverk ³⁾	1,8	3,7	
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	9,2	4,1	
Inntekt av fiske pr. årsverk	÷36,1	÷37,7	
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt	÷ 2,6	÷ 5,7	
Skjermede næringer	4,4	6,5	
Konkurransutsatte næringer	÷15,7	÷28,2	
Importkonkurrerende	16,0	1,5	
Utenriks sjøfart	÷78,6	÷87,8	
Andre eksportkonkurrerende næringer	÷23,2	÷34,9	
<i>Jordbruksprisene øker med 7,5 pst.</i>			
Konsumprisinivå	3,0	4,8	6,7
Faktorinntekt i alt	2,2	2,6	3,0
Bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk ²⁾	2,7	4,8	6,7
Utbetalt lønn pr. årsverk ³⁾	1,5	3,5	5,4
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	16,1	10,9	5,9
Inntekt av fiske pr. årsverk	÷36,3	÷37,8	÷39,3
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt	÷ 2,9	÷ 6,0	÷ 8,9
Skjermede næringer	4,1	6,2	8,2
Konkurransutsatte næringer	÷16,2	÷28,6	÷40,6
Importkonkurrerende	15,4	1,0	÷13,0
Utenriks sjøfart	÷78,7	÷87,8	÷96,3
Andre eksportkonkurrerende næringer	÷23,8	÷35,3	÷46,5
<i>Jordbruksprisene øker med 10,5 pst.</i>			
Konsumprisinivå		5,1	6,9
Faktorinntekt i alt		2,5	2,9
Bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk ²⁾		4,5	6,4
Utbetalt lønn pr. årsverk ³⁾		3,2	5,1
Inntekt av jordbruk pr. årsverk		17,7	12,6
Inntekt av fiske pr. årsverk		÷38,0	÷39,5
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt		÷ 6,3	÷ 9,2
Skjermede næringer		5,9	7,9
Konkurransutsatte næringer		÷29,0	÷40,9
Importkonkurrerende		0,5	÷13,5
Utenriks sjøfart		÷87,9	÷96,3
Andre eksportkonkurrerende næringer		÷35,8	÷46,9

¹⁾ For de tre alternativene har utvalget regnet med en eierinntekt i sjøfart på henholdsvis 275, 160 og 50 mill. kr.

²⁾ Utbetalt lønn og arbeidsgivers andel av trygdepemier i næringer utenom jordbruk og fiske.

³⁾ Utbetalt lønn (eksklusive skattefrie dagpenger under sykdom) utenom jordbruk og fiske.

Tabell 9. c. *Prognose for endring i konsumprisinivå og realinntekter (i prosent) fra 1971 til 1973 ved alternative kombinasjoner av nominelle økinger i bedriftenes lønnskostnader og økinger i jordbrukspriser. Alle tall er deflatert med nasjonalregnskaps konsumprisindeks.*

	Alternativer for øking i bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk ¹⁾			
	9 pst.	14 pst.	19 pst.	24 pst.
<i>Jordbruksprisene øker med 6,5 pst.</i>				
Konsumprisinivå	3,5	5,7	7,9	
Faktorinntekt i alt	5,7	6,2	6,7	
Bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk ²⁾	5,0	7,6	10,0	
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	15,2	8,9	2,9	
Inntekt av fiske pr. årsverk	÷28,8	÷30,9	÷32,8	
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt	4,3	0,5	÷ 3,2	
Skjermede næringer	4,5	7,0	9,5	
Konkurransutsatte næringer	3,9	÷11,7	÷26,7	
Importkonkurrerende	32,4	14,3	÷ 3,1	
Sjøfart	÷58,3	÷69,8	÷80,8	
Andre eksportkonkurrerende næringer	0,5	÷14,0	÷27,9	
<i>Jordbruksprisene øker med 11 pst.</i>				
Konsumprisinivå	3,9	6,1	8,3	10,5
Faktorinntekt i alt	5,6	6,1	6,6	7,1
Bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk ²⁾	4,6	7,2	9,6	11,9
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	25,9	19,4	13,2	7,2
Inntekt av fiske pr. årsverk	÷29,1	÷31,1	÷33,1	÷34,9
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt	3,8	—	÷ 3,7	÷ 7,1
Skjermede næringer	4,1	6,6	9,0	11,4
Konkurransutsatte næringer	3,2	÷12,4	÷27,3	÷41,6
Importkonkurrerende	31,5	13,5	÷ 3,8	÷20,4
Sjøfart	÷58,5	÷69,9	÷80,8	÷91,3
Andre eksportkonkurrerende næringer	÷ 0,4	÷14,8	÷28,6	÷41,9
<i>Jordbruksprisene øker med 15 pst.</i>				
Konsumprisinivå	4,2	6,4	8,6	10,8
Faktorinntekt i alt	5,6	6,1	6,6	7,0
Bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk ²⁾	4,3	6,8	9,2	11,6
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	35,3	28,6	22,2	16,1
Inntekt av fiske pr. årsverk	÷29,4	÷31,4	÷33,3	÷35,2
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt	3,3	÷ 0,5	÷ 4,1	÷ 7,5
Skjermede næringer	3,8	6,3	8,7	11,0
Konkurransutsatte næringer	2,5	÷13,0	÷27,8	÷42,0
Importkonkurrerende	30,8	12,8	÷ 4,4	÷21,0
Sjøfart	÷58,6	÷70,0	÷80,9	÷91,4
Andre eksportkonkurrerende næringer	÷ 1,1	÷15,5	÷29,3	÷42,5
<i>Jordbruksprisene øker med 20 pst.</i>				
Konsumprisinivå		6,9	9,1	11,3
Faktorinntekt i alt		6,0	6,5	7,0
Bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk ²⁾		6,4	8,8	11,1
Inntekt av jordbruk pr. årsverk		40,1	33,5	27,2
Inntekt av fiske pr. årsverk		÷31,7	÷33,6	÷35,4
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt		÷ 1,0	÷ 4,6	÷ 8,0
Skjermede næringer		5,8	8,2	10,6
Konkurransutsatte næringer		÷13,7	÷28,4	÷42,6
Importkonkurrerende		11,9	÷ 5,2	÷21,7
Sjøfart		÷70,1	÷81,0	÷91,4
Andre eksportkonkurrerende næringer		÷16,4	÷30,0	÷43,2

1) For de fire alternativene har utvalget regnet med en elerinntekt i sjøfart på henholdsvis 540, 400, 260 og 120 mill. kr.

2) Utbetalt lønn og arbeidsgivers andel av trygdepremier utenom jordbruk og fiske.

Tabell 9. d. *Tilbakegående tall for faktorinntekten 1967—1971. Prognoser for endring i faktorinntekten 1971—1972 ved alternative kombinasjoner av nominelle økinger i bedriftenes lønnskostnader og i jordbrukspriser. Alle tall i mill. kr., løpende priser.*

	Nasjonalregnskapstall					Lønns- og jordbruksprisalternativer						
	1967	1968	1969	1970	1971	1971		1972		1972		
Øking i bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk						6 pst.	6 pst.	10 pst.	10 pst.	10 pst.	14 pst.	14 pst.
Øking i jordbrukspriser						4,5 pst.	7,5 pst.	4,5 pst.	7,5 pst.	10,5 pst.	7,5 pst.	10,5 pst.
Faktorinntekt i alt	47 320	50 757	54 981	61 237	68 357	3 411	3 579	4 975	5 143	5 312	6 712	6 881
Bedriftenes lønnskostnader i alt utenom jordbruk og fiske	30 726	33 310	36 218	40 614	46 870	3 494	3 494	5 395	5 395	5 395	7 295	7 295
Inntekt av jordbruk	2 196	2 666	2 519	2 463	2 547	212	395	131	314	497	233	416
Inntekt av fiske	726	547	614	863	856	÷305	÷305	÷309	÷309	÷309	÷313	÷313
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt ..	13 672	14 234	15 630	17 297	18 084	10	÷5	÷242	÷257	÷271	÷503	÷517
Skjermede næringer	9 550	9 911	10 762	10 730	11 763	858	858	1 334	1 334	1 334	1 810	1 810
Konkurransetsatte næringer	4 122	4 323	4 868	6 567	6 321	÷848	÷863	÷1 576	÷1 591	÷1 605	÷2 313	÷2 327
Importkonkurrerende næringer	1 727	1 672	2 097	2 630	2 981	571	563	182	174	167	÷214	÷222
Sjøfart	914	957	682	1 538	1 253	÷978	÷978	÷1 093	÷1 093	÷1 093	÷1 203	÷1 203
Andre eksportkonkurrerende næringer ..	1 481	1 694	2 089	2 399	2 087	÷441	÷448	÷665	÷672	÷679	÷896	÷902

Tabell 9. e. *Tall for faktorinntekten 1971. Prognose for endring i faktorinntekten 1971—1973 ved alternative kombinasjoner av nominelle økinger i bedriftenes lønnskostnader og i jordbrukspriser. Alle tall i mill. kr., løpende priser.*

	Nasjonalregnskaps-tall 1971	Lønns- og jordbruksprisalternativer										
		9 pst.		9 pst.		14 pst.		14 pst.		14 pst.		19 pst.
Øking i bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk		9 pst.	9 pst.	14 pst.	14 pst.	14 pst.	19 pst.	19 pst.	19 pst.	19 pst.	24 pst.	24 pst.
Øking i jordbrukspriser		6,5 pst.	11 pst.	6,5 pst.	11 pst.	15 pst.	11 pst.	15 pst.	20 pst.	20 pst.	15 pst.	20 pst.
Faktorinntekt i alt	68 357	6 385	6 637	8 344	8 596	8 820	10 555	10 780	11 059	12 739	13 019	
Bedriftenes lønnskostnader i alt utenom jordbruk og fiske	46 870	4 922	4 922	7 298	7 298	7 298	9 674	9 674	9 674	12 050	12 050	
Inntekt av jordbruk	2 547	287	561	189	463	707	365	609	913	511	816	
Inntekt av fiske	856	÷257	÷257	÷262	÷262	÷262	÷267	÷267	÷267	÷272	÷272	
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt	18 084	1 433	1 411	1 119	1 097	1 077	783	764	739	450	425	
Skjermede næringer	11 763	959	959	1 542	1 542	1 542	2 126	2 126	2 126	2 709	2 709	
Konkurransetsatte næringer	6 321	474	452	÷423	÷445	÷465	÷1 343	÷1 362	÷1 387	÷2 259	÷2 284	
Importkonkurrerende næringer	2 981	1 104	1 092	620	608	598	124	114	101	÷370	÷383	
Sjøfart	1 253	÷713	÷713	÷853	÷853	÷853	÷993	÷993	÷993	÷1 133	÷1 133	
Andre eksportkonkurrerende næringer	2 087	83	73	÷190	÷200	÷210	÷474	÷483	÷495	÷756	÷768	

Om grunnlaget for inntektsoppsettene 1972. **NOU 1972: 10**

Tabell 9. f. Faktorinntekt etter inntektsart. Regnskapstall for 1967—1971. Prognoser for 1972 etter alternative kombinasjoner av økinger i bedriftenes lønnskostnader og i jordbrukspriser. Relative tall.

	Nasjonalregnskapstall					Lønns- og jordbruksprisalternativer						
	1967	1968	1969	1970	1971	1972						
						6 % 4,5 %	6 % 7,5 %	10 % 4,5 %	10 % 7,5 %	10 % 10,5 %	14 % 7,5 %	14 % 10,5 %
Øking i bedriftenes lønnskostn. pr. årsverk												
Øking i jordbrukspriser												
Faktorinntekt i alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bedriftenes lønnskostnader i alt utenom jordbruk og fiske	64,9	65,6	65,9	66,3	68,6	70,2	70,0	71,3	71,1	71,0	72,2	72,0
Inntekt av jordbruk	4,6	5,3	4,6	4,0	3,7	3,8	4,1	3,7	3,9	4,1	3,7	3,9
Inntekt av fiske	1,5	1,1	1,1	1,4	1,2	0,8	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt	29,0	28,0	28,4	28,3	26,5	25,2	25,1	24,3	24,3	24,2	23,4	23,4
Skjermede næringer	20,2	19,5	19,6	17,5	17,2	17,6	17,5	17,8	17,8	17,8	18,1	18,1
Konkurransutsatte næringer	8,8	8,5	8,8	10,8	9,3	7,6	7,6	6,5	6,5	6,4	5,3	5,3
Importkonkurrerende næringer	3,7	3,3	3,8	4,3	4,4	4,9	4,9	4,3	4,3	4,3	3,7	3,7
Sjøfart	2,0	1,9	1,2	2,5	1,8	0,4	0,4	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0
Andre eksportkonkurrerende næringer	3,1	3,3	3,8	4,0	3,1	2,3	2,3	2,0	2,0	1,9	1,6	1,6

Tabell 9. g. Faktorinntekt etter inntektsart. Regnskapstall for 1971. Prognoser for 1973 etter alternative kombinasjoner av økinger i bedriftenes lønnskostnader og i jordbrukspriser. Relative tall.

	Nasjonalregnskapstall 1971	Lønns- og jordbruksprisalternativer 1973										
		9 % 6,5 %	9 % 11 %	14 % 6,5 %	14 % 11 %	14 % 15 %	14 % 11 %	19 % 15 %	19 % 15 %	19 % 20 %	24 % 15 %	24 % 20 %
Øking i bedriftenes lønnskostn. pr. årsverk												
Øking i jordbrukspriser												
Faktorinntekt i alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bedriftenes lønnskostnader i alt utenom jordbruk og fiske	68,6	69,3	69,1	70,6	70,4	70,2	71,7	71,5	71,2	72,7	72,4	
Inntekt av jordbruk	3,7	3,8	4,1	3,6	3,9	4,2	3,7	4,0	4,4	3,8	4,1	
Inntekt av fiske	1,2	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt	26,5	26,1	26,0	25,0	24,9	24,8	23,9	23,8	23,7	22,8	22,8	
Skjermede næringer	17,2	17,0	17,0	17,3	17,3	17,2	17,6	17,6	17,5	17,8	17,8	
Konkurransutsatte næringer	9,3	9,1	9,0	7,7	7,6	7,6	6,3	6,2	6,2	5,0	5,0	
Importkonkurrerende næringer	4,4	5,5	5,4	4,7	4,6	4,6	3,9	3,9	3,9	3,2	3,3	
Sjøfart	1,8	0,7	0,7	0,5	0,5	0,5	0,3	0,3	0,3	0,1	0,1	
Andre eksportkonkurrerende næringer	3,1	2,9	2,9	2,5	2,5	2,5	2,1	2,0	2,0	1,7	1,6	

Tabell 9. h. *Virkninger på priser, inntekter og inntektsfordeling av endringer i utvalgte pris- og inntektsbestemmende faktorer.*
(«Virkningstabell for 1971»)

		Virkninger på:																			
		Priser (endringer i prosent)				Inntekter (endringer i mill. kr.)								Inntekter (endringer i pst.)							
		Produktpris for bygg og anlegg	Produktpris for andre skjermede næringer	Konsumprisindeks	Prisindeks for innenlandsk distribusjon av varer og tjenester	Total faktorinntekt	Bedriftenes lønnskostn. i alt utenom jordbruk og fiske	Inntekt av jordbruk	Inntekt av fiske	Eierinntekt				Total faktorinntekt	Bedriftenes lønnskostn. i alt utenom jordbruk og fiske	Inntekt av jordbruk	Inntekt av fiske	Eierinntekt			
										Bygg og anlegg	Andre skjermede næringer	Importkonkur. næringer	Andre eksportkonkur. næringer					Bygg og anlegg	Andre skjermede næringer	Importkonkur. næringer	Andre eksportkonkur. næringer
Øking på 1 prosent i:																					
<i>Bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk</i>																					
Totalt	W ₀	0,57	0,71	0,47	0,44	412	469	+21	-1	16	102	+96	+56	0,60	1,00	+0,82	+0,13	1,00	1,00	+3,23	+2,70
Bygg og anlegg	W ₀	0,37	0,03	0,02	0,08	54	46	+4	-	16	..	+3	+2	0,08	0,10	+0,14	+0,01	1,00	..	+0,08	+0,10
Andre skjermede nær.	W ₂	0,20	0,68	0,45	0,36	330	292	-17	-1	..	102	-27	-19	0,48	0,62	+0,68	+0,12	..	1,00	+0,89	+0,91
Importkonkurrerende næringer	W ₃	67	-67	0,14	+2,25	..
Sjøfart	W ₅	28	28	0,04	0,06
Andre eksportkonkurrerende næringer	W ₆	35	-35	..	0,08	+1,69
Jordbrukspriser	P ₁	0,02	0,03	0,09	0,05	56	..	61	-	+2	+2	0,08	..	2,40	+0,01	+0,08	+0,10
Prod.priser importkonkurrerende næringer ¹⁾	P ₃	0,17	0,05	0,13	0,16	197	..	+4	-1	210	+8	0,29	..	+0,14	+0,12	7,06	+0,41
Fiskepriser	P ₄	-	-	3	..	-	18	-	-14	+0,01	2,08	+0,01	+0,67
<i>Produktivitet i:</i>																					
Bygg og anlegg	Z ₀	+0,41	+0,04	+0,03	+0,09	9	..	4	-	3	2	0,01	..	0,15	0,01	0,09	0,11
Jordbruk	Z ₁	29	..	29	0,04	..	1,12
Andre skjermede nær.	Z ₂	+0,25	+0,84	+0,56	+0,44	79	..	22	1	33	24	0,12	..	0,84	0,15	1,11	1,13
Importkonkurrerende næringer	Z ₃	107	107	..	0,16	3,59	..
Fiske	Z ₄	14	14	0,02	1,67
Andre eksp.konkurrerende nær. (u. sjøfart)	Z ₆	65	65	0,09	3,09
<i>Eksportpriser</i>																					
Andre eksportkonkurrerende næringer	P ₆	0,04	0,03	0,04	0,04	134	..	+4	-	+10	148	0,20	..	+0,14	+0,02	+0,32	7,08
<i>Importpriser</i>																					
<i>Vareinnsats i:</i>																					
Bygg og anlegg	Q ₀	0,11	0,01	0,01	0,02	+3	..	-1	-	+1	+1	+0,04	-	+0,03	+0,03
Jordbruk	Q ₁	+6	..	-6	-	+0,01
Andre skjermede nær.	Q ₂	0,02	0,05	0,04	0,03	+5	..	-1	-	+2	+2	+0,01	+0,07	+0,07
Importkonkurrerende næringer	Q ₃	+56	-	+1,88	..
Fiske	Q ₄	+1	+1
Andre eksp.konk. nær. (u. sjøfart)	Q ₆	+35	-	+1,69
Import til privat konsum	P ₇	0,15	0,07
Import til offentlig konsum, investering	P ₁₀	0,06	0,08	0,05	0,16	+37	..	+7	-5	+10	+14	+0,05	..	+0,28	+0,59	+0,35	+0,69
<i>Eierinntektsandeler²⁾</i>																					
Bygg og anlegg	r ₀	0,51	0,05	0,03	0,11	74	..	+5	-	85	..	+3	+3	0,11	..	+0,19	+0,01	5,31	..	+0,12	+0,14
Andre skjermede nær.	r ₂	0,27	0,92	0,61	0,49	451	..	-24	-1	..	538	+36	+26	0,66	..	+0,93	+0,16	..	5,29	+1,22	+1,24

Tegnforklaring: — = Ubetydelig virkning. .. = Ingen virkning. ¹⁾ Hovedsakelig bestemt av prisutviklingen for konkurrerende import (P₈). ²⁾ Virkningene av ett prosentpoengs økning, d.v.s. for r₀ fra 25,6 til 26,6 og for r₂ fra 25,8 til 26,8.

Vedlegg 1.

Brev av 7. februar 1972 fra Handelsdepartementet til Det tekniske beregningsutvalg.

Visse anslag for priser i utenrikshandelen i 1972 og 1973 utarbeidet for Det tekniske beregningsutvalg.

Det vises til Utvalgets brev av 4. d.m. der Handelsdepartementet anmodes om å vurdere hvorvidt et mulig norsk medlemskap i EF kan antas å få en slik betydning for utenlandsprisene i 1973 at dette bør komme til uttrykk i de anslag som Beregningsutvalget gjør.

Hvis Norge blir medlem av EF, skal som kjent den første avtrapping av de interne tollsatser finne sted pr. 1. april 1973 med 20 pst. Den første tilnærming til den felles ytre tolltariff skal først finne sted pr. 1. januar 1974. Etter Handelsdepartementets mening vil en fjerning av tollsatsene mellom Norge og et utvidet EF bli av stor betydning for det norske næringsliv og særlig for store deler av eksportindustrien. Det er betydelige forvent-

ninger til samarbeidet i Fellesskapet, og næringslivets disposisjoner vil i høy grad bli preget av disse. Den gradvise tollavtrapping i perioden 1973—77 vil i så måte være av stor betydning. Handelsdepartementet antar imidlertid at de prismessige virkningene av den eventuelle første avtrapping av de interne tollsatser pr. 1. april 1973 ikke vil bli så store at det er nødvendig eller hensiktsmessig at de anslag for priser i utenrikshandelen som skal gis, blir utarbeidet i to alternativer. Dette var da heller ikke gjort for de anslag som ble fremlagt på Utvalgets møte 3. d.m. av representanter for Handelsdepartementet. Handelsdepartementet har da bl.a. tatt i betraktning at virkningene av den første avtrapping i 1973 vil være meget små i forhold til den usikkerhet som knytter seg til andre faktorer, i første rekke konjunkturutviklingen.

Etter fullmakt
Ivar Stugu

Arne Frydenslund

Vedlegg 2.

TABELLER.

Oversikt over sektorinndelingen i PRIM II.

Tabell 1. Nasjonalprodukt, sysselsetting og realkapital. Vekstrater.

Tabell 2. Bruttoprodukt pr. årsverk (produktivitet) etter næringsgruppe. Vekstrater.

Tabell 3. Inntektsutviklingen 1961—1971. Løpende kroner. Vekstrater.

Tabell 4. Realinntektsutviklingen 1961—1971. Vekstrater.

Tabell 5. Faktorinntekt etter inntektsart. Prosent. Årlige tall.

Tabell 6. Eierinntekt i konkurranseutsatte næringer i prosent av faktorinntekt. Årlige tall.

Tabell 7. Lønn i prosent av faktorinntekt etter næring («gruppevise lønnsandeler»). Årlige tall.

Tabell 8. Innenlandske priser, eksport- og importpriser. Vekstrater.

Tabell 9. Kryssløpsregnskap 1971. Mill. kr.

Grunntabeller.

A. Bruttonasjonalprodukt i faste priser etter næringsgruppe. Årlige tall.

B. Faktorinntekt etter næringsgruppe. Årlige tall.

C. Lønn etter næringsgruppe. Årlige tall.

D. Eierinntekt etter næringsgruppe. Årlige tall.

E. Arsverk etter næringsgruppe. Årlige tall.

Oversikt over sektorinndelingen i PRIM II.

<i>Sektor 0: Bygg og anlegg</i>	Offentlig administrasjon og forsvar
Bygge- og anleggsvirksomhet	Offentlig og privat tjenesteyting
	Personlig tjenesteyting
	Offentlig konsumkapital
<i>Sektor 1: Jordbruk</i>	
Jordbruk	
Mjølkeforedling	
<i>Sektor 2: Andre skjermede næringer</i>	<i>Sektor 3: Importkonkurrerende næringer</i>
Jakt m.v.	Av Bergverk og industri:
Av Bergverk og industri:	Kullgruver
Mineralbrott og annen ekstraktiv virksomhet	Sjokolade- og dropsfabrikker
Slakterier m.v.	Tobakksindustri
Margarinfabrikker	Ullvarefabrikker
Møller m.v.	Annen tekstilindustri
Bakerier	Trikotasjefabrikker
Annen næringsmiddelindustri	Reipslagerier, fiskegarnfabrikker o.l.
Brennevinstilvirking	Skin- og lærbekledningsindustri
Ølbryggerier, mineralvannsfabrikker, vinfabrikker	Tekstilbekledningsindustri
Sagbruk, høvlerier, treimpregneringsanlegg	Annen treindustri
Møbelindustri	Lærindustri
Treinnredningsindustri	Gummivareindustri
Papir- og pappvarefabrikker	Sprengstoff-fabrikker
Forlag o.l.	Oljemøller
Trykkerier, bokbinderier m.v.	Maling- og lakkfabrikker
Trandamperier	Såpe-, kosmetikk- og lysfabrikker
Prod. av farmasøytiske preparater	Annen kjemisk industri
Teglverk	Kull- og mineraloljeforedling
Sementfabrikker	Glassindustri
Sementstøperier og betongblanderier	Keramisk industri
Kalkverk, mineralmøller og steinhoggerier	Jern- og stålstøperier
Annen jord- og steinvareindustri	Metallvalseverk, raffineringsverk, ovnsmelterier
Prod. av byggingsartikler av jern og stål	Metallstøperier
Jernbane- og sporgvognsindustri	Prod. av stålart., spiker, skruer o.l.
Prod. av motorkjøretøyer og deler, bilrep.verksteder	Prod. av emballasje og hush.art. av jern og metall
Elektrisitetsforsyning	Prod. av våpen, ammunisjon og redskap
Vannforsyning og renovasjon	Armaturfabrikker
Varehandel	Annen jern- og metallvareindustri
Finansinstitusjoner	Prod. av maskiner for bergverk og industri
Forretningsbygg og boliger	Annen maskinindustri
Innenriks sjøfart	Kabel- og ledningsfabrikker
Tjenester i tilknytning til sjøfart	Transformator-, generator- og elektromotorfabrikker
Annen samferdsel	Prod. av annet elektrisk fordelingsmateriell
Tjenester i tilknytning til transport og lagring	Prod. av signal-, radio- og annet telemateriell
Post, telefon, telegraf	Akkumulator- og glødelampefabr., elektrotekniske rep. verksteder

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972.

Annen elektroteknisk industri
Bygging og rep. av stålskip
Annen skipsindustri
Sykkel-, motorsykkel- og annen transp.-
middelindustri
Gull-, sølv- og plettwareindustri
Prod. av formstoffart., knapper,
leketøy m.v.
Andre industrielle bedrifter
Gassforsyning

Sektor 4: Fiske
Fiske m.v.

Sektor 5: Utenriks sjøfart
Utenriks sjøfart.

*Sektor 6: Andre eksportkonkurrerende
næringer*
Skogbruk, skogkapital
Hvalfangst

Av Bergverk og industri:
Malmgruver
Fiske- og kjøtthermetikkfabr.
Fisketilvirking
Tresliperier
Cellulosefabrikker
Papir-, papp- og kartongfabrikker
Wallboardfabr. o.l.
Karbid- og cyanamidfabr.
Andre kunstgjødselfabrikker
Prod. av syntetiske fibre og formstoffer
Annen kjemisk grunnindustri
Sildolje- og fiskemjølffabrikker
Andre oljeraffinerier
Ferrolegeringsverk
Rujernsverk, stål- og valseverk
Aluminiumsverk
Råmetallverk ellers
Bygging og rep. av treskip
Flyindustri
Lufttransport

Tabell 1. *Nasjonalprodukt, sysselsetting og realkapital. Vekstrater.*

	Gjennomsnittlig årlig vekstrate			Vekstrate	
	1961—	1967—	1969—	1969—	1970—
	1967	1969	1971	1970	1971
Bruttonasjonalprodukt	4,9	4,2	4,1	3,4	4,8
Nettonasjonalprodukt	4,6	4,7	4,0	3,5	4,6
Av dette:					
Jordbruk inkl. mjølkeforedling	÷3,1	÷0,1	÷4,9	÷9,5	÷0,4
Jordbruk ekskl. mjølkeforedling	÷1,4	0,5	÷3,7	÷7,5	0,0
Bygg og anlegg	4,1	0,8	4,2	5,1	3,3
Andre skjermede næringer	3,9	5,1	4,3	4,3	4,3
Importkonkurrerende næringer	4,6	2,7	4,1	4,8	3,3
Eksportkonkurrerende næringer	6,4	8,2	1,3	1,5	1,2
Utførte årsverk i alt	0,6	0,5	1,2	1,7	0,7
Av dette:					
Lønnstakere	1,4	1,4	2,2	2,9	1,5
Andre	÷1,7	÷2,8	÷2,7	÷2,9	÷2,6
Bruttoproduct pr. årsverk	4,2	3,8	2,8	1,6	4,0
Nettoprodukt pr. årsverk	4,0	4,1	2,9	1,7	4,1
Fast realkapital i alt ¹⁾	4,2	4,3	3,5	3,2	3,8
Av dette:					
I bedrifter	4,0	4,0	3,0	2,6	3,4

1) Pr. 1. januar.

Tabell 2. *Bruttoproduct pr. årsverk (produktivit) etter næringsgruppe. Vekstrater.*

	Gjennomsnittlig årlig vekstrate			Vekstrate	
	1961—	1967—	1969—	1969—	1970—
	1967	1969	1971	1970	1971
Jordbruk inkl. mjølkeforedling	1,9	5,3	1,8	÷1,2	4,9
Jordbruk ekskl. mjølkeforedling	1,9	5,2	1,6	÷1,1	4,3
Bygg og anlegg	3,0	1,1	3,4	3,5	3,4
Andre skjermede næringer	2,3	2,4	1,6	1,1	2,2
Importkonkurrerende næringer	3,6	2,8	1,6	0,9	2,3
Eksportkonkurrerende næringer	9,0	7,8	6,6	4,5	8,6
Fiske	13,6	÷10,8	5,6	3,6	7,7
Utenriks sjøfart	10,1	10,4	12,8	12,2	13,4
Andre eksportkonkurrerende næringer	6,6	11,2	1,9	1,1	2,7
Hele økonomien	4,2	3,8	2,8	1,6	4,0

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972.

Tabell 3. *Inntektsutviklingen 1961—1971. Løpende kroner. Vekstrater.*

	Gjennomsnittlig årlig vekstrate			Vekstrate	
	1961— 1967	1967— 1969	1969— 1971	1969— 1970	1970— 1971
Nettonasjonalprodukt	9,5	7,8	13,7	15,6	11,7
Faktorinntekt i alt	9,4	7,8	11,5	11,4	11,6
Utbetalt lønn	9,2	7,9	12,6	11,9	13,2
Arbeidsgivers andel av trygdepremier	25,4	14,8	25,2	14,2	36,1
Eierinntekt	8,1	6,4	7,0	10,0	4,0
Bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk ¹⁾	8,6	7,0	11,2	8,6	13,7
Utbetalt lønn pr. årsverk ²⁾	7,6	6,4	10,0	8,7	11,3
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	7,2	12,3	4,0	0,8	7,2
Inntekt av fiske pr. årsverk	17,1	÷5,6	26,2	48,6	3,7
Eierinntekt i skjermede næringer (ekskl. jordbruk) ..	8,5	6,2	4,6	÷0,3	9,6
Eierinntekt i bygg og anlegg	18,5	4,8	7,1	0,2	14,5
Eierinntekt i andre skjermede næringer	7,5	6,4	4,2	÷0,4	8,9
Eierinntekt i importkonkurrerende næringer	7,6	10,7	19,4	25,5	13,3
Eierinntekt i eksportkonkurrerende næringer (ekskl. fiske)	8,9	7,6	13,5	42,0	÷15,1
Utenriks sjøfart	26,4	÷12,1	53,5	125,5	÷18,5
Andre eksportkonkurrerende næringer	3,9	18,9	÷0,1	14,8	÷13,0
Gjennomsnittlig timefortjeneste i industrien ³⁾					
Menn	7,3	8,7	12,2	12,1	12,4
Kvinner	8,8	9,1	13,0	12,2	13,8

- 1) Utenom jordbruk og fiske. Inklusive arbeidsgivers andel av trygdepremier.
 2) Utenom jordbruk og fiske. Eksklusive arbeidsgivers andel av trygdepremier, men inklusive andre sosiale ytelser.
 3) Eksklusive betaling for helge- og høytidsdager samt feriepenger.

Tabell 4. *Realinntektsutviklingen¹⁾ 1961—1971. Vekstrater.*

	Gjennomsnittlig årlig vekstrate			Vekstrate	
	1961— 1967	1967— 1969	1969— 1971	1969— 1970	1970— 1971
Nettonasjonalprodukt	4,6	4,7	4,0	3,5	4,6
Faktorinntekt i alt	5,1	4,4	3,0	1,2	4,7
Utbetalt lønn	4,9	4,5	4,0	1,7	6,2
Arbeidsgivers andel av trygdepremier	20,4	11,2	15,6	3,8	27,7
Eierinntekt	3,9	3,1	÷1,2	÷0,1	÷2,4
Bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk ²⁾	4,3	3,8	2,7	÷1,3	6,8
Utbetalt lønn pr. årsverk ³⁾	3,4	2,8	1,7	÷1,0	4,5
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	3,0	7,3	÷3,9	÷7,7	0,0
Inntekt av fiske pr. årsverk	9,5	÷8,9	16,5	35,6	÷2,7
Eierinntekt i skjermede næringer (ekskl. jordbruk) ..	4,3	2,8	÷3,7	÷10,4	2,9
Eierinntekt i bygg og anlegg	13,9	1,5	÷0,8	÷ 8,9	7,4
Eierinntekt i andre skjermede næringer	3,3	3,0	÷3,7	÷ 9,5	2,2
Eierinntekt i importkonkurrerende næringer	3,4	6,7	10,1	14,0	6,3
Eierinntekt i eksportkonkurrerende næringer (ekskl. fiske)	4,7	4,2	4,4	29,1	÷20,4
Utenriks sjøfart	21,4	÷14,8	40,7	104,9	÷23,5
Andre eksportkonkurrerende næringer	÷0,2	15,1	÷7,4	4,3	÷18,4
Gjennomsnittlig timefortjeneste i industrien					
Menn	3,1	5,3	3,7	1,9	5,4
Kvinner	4,5	5,7	4,3	1,9	6,7

- 1) For nasjonalproduktet volumtall. For andre poster tall deflatert med nasjonalregnskapets konsumprisindeks.
 2) Utenom jordbruk og fiske. Inklusive arbeidsgivers andel av trygdepremier.
 3) Utenom jordbruk og fiske. Eksklusive arbeidsgivers andel av trygdepremier, men inklusive andre sosiale ytelser.

NOU 1972: 10
Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972.

Tabell 5. Faktorinntekt etter inntektsart. Prosent. Årlige tall.

	Lønn ¹⁾		Eierinntekt i				Faktor- inntekt
	I alt	Herav arbeids- givers andel av trygde- premier	Jord- bruk	Skjermede næringer ekskl. jord- bruk	Import- konkurr. næringer	Eksport- konkurr. næringer	
1961	63,3	2,5	5,4	21,1	4,0	6,2	100,0
1962	65,7	3,2	4,7	20,4	4,1	5,2	100,0
1963	64,8	3,3	4,6	21,4	4,1	5,2	100,0
1964	64,0	3,4	4,4	20,8	4,1	6,7	100,0
1965	63,4	3,6	4,3	20,6	3,8	7,9	100,0
1966	64,6	4,2	4,1	20,1	3,9	7,3	100,0
1967	65,8	5,4	4,0	20,2	3,7	6,4	100,0
1968	66,4	5,9	4,7	19,5	3,3	6,1	100,0
1969	66,6	6,2	4,0	19,6	3,8	6,0	100,0
1970	67,0	6,3	3,5	17,5	4,3	7,7	100,0
1971	69,3	7,7	3,2	17,2	4,4	6,0	100,0

¹⁾ Bedriftenes lønnsutgifter inklusive arbeidsgiverandel av trygdepremier.

Tabell 6. Eierinntekt i konkurranseutsatte næringer i prosent av faktorinntekt. Årlige tall.

	Konkur- ranse- utsatte næringer i alt	Import- konkur- rerende næringer	Eksportkonkurrerende næringer					
			I alt	Skog- bruk	Fiske m.v.	Uten- riks sjøfart	Industri	Annet
1961	10,2	4,0	6,2	2,1	1,0	0,9	2,2	0,0
1962	9,3	4,1	5,2	1,9	0,9	0,9	1,6	-0,1
1963	9,2	4,1	5,2	1,6	0,9	1,2	1,4	0,0
1964	10,8	4,1	6,7	1,7	1,1	1,9	1,8	0,2
1965	11,7	3,8	7,9	1,8	1,7	1,7	2,5	0,2
1966	11,2	3,9	7,3	1,4	1,9	1,6	2,2	0,2
1967	10,0	3,7	6,4	1,3	1,3	1,9	1,7	0,2
1968	9,4	3,3	6,1	1,0	0,9	1,9	2,2	0,2
1969	9,8	3,8	6,0	0,9	0,9	1,2	2,8	0,1
1970	12,0	4,3	7,7	0,9	1,2	2,5	2,9	0,0
1971	10,3	4,4	6,0	0,9	1,1	1,8	2,2	0,0

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972.

Tabell 7. Lønn¹⁾ i prosent av faktorinntekt etter næring («gruppevise lønnsandeler»).
Årlige tall.

	Lønnsandel i:					
	Hele økonomien	Skjermede næringer utenom jordbruk	Importkonkurrerende næringer	Eksportkonkurrerende næringer		
				I alt	Utenriks sjefart	Eksportkonkurrerende bergverk og industri
1961	63,3	66,8	68,9	63,9	81,8	67,3
1962	65,7	68,7	69,4	67,6	83,3	73,3
1963	64,8	67,6	69,2	66,7	78,5	75,2
1964	64,0	67,9	68,5	60,3	70,0	70,2
1965	63,4	68,1	69,9	55,7	71,9	62,6
1966	64,6	69,1	70,4	57,7	73,0	66,4
1967	65,8	69,4	71,9	61,0	69,6	72,2
1968	66,4	70,5	73,8	61,7	70,1	65,6
1969	66,6	70,8	71,0	61,0	76,7	60,4
1970	67,0	73,2	69,1	53,8	59,5	59,4
1971	69,3	74,3	69,3	61,0	68,7	66,8

1) Inkl. arbeidsgivers andel av trygdepremier.

Tabell 8. Innenlandske priser, eksport- og importpriser. Vekstrater.

	Gjennomsnittlig årlig vekstrate			Vekstrate	
	1961— 1967	1967— 1969	1969— 1971	1969— 1970	1970— 1971
Eksportpriser i alt	1,1	0,2	8,8	11,9	5,7
Av dette:					
Skipsfartstjenester	0,7	÷0,2	11,5	17,3	4,8
Vareeksport (inkl. nye skip)	1,1	0,0	6,8	7,3	6,4
Importpriser i alt	0,3	1,5	8,0	8,8	7,2
Av dette:					
Varer uten skip	0,1	÷0,1	6,4	7,9	5,0
Skip	÷1,0	13,8	7,5	7,0	7,9
Bytteforholdet overfor utlandet	0,8	÷1,3	0,7	2,9	÷1,4
Nasjonalregnskapets indeks for konsum og investering	3,5	6,0	7,8	7,4	8,1
Nasjonalregnskapets konsumprisindeks	4,1	3,3	8,3	10,0	6,6
Konsumprisindeksen	4,3	3,3	8,4	10,6	6,2

Tabell 9. Kryssløpsregnskap 1971. Mill. kroner.

Mottaker Leverende sektor	Bygg og anlegg	Jord- bruk	Andre skjer- mede næringer	Import- konkur- rerende næringer	Fiske	Uten- riks- sjøfart	Eksport- konkur- rerende næringer	Privat konsum	Offentlig konsum og inve- stering	Eks- port	Total
Bygge- og anleggsvirksomhet ..	—	—	—	56	—	—	—	—	18 115	—	18 171
Jordbruk inkl. mjølkeforedling .	136	—	1 897	116	—	—	114	3 510	97	323	6 193
Andre skjermede næringer	5 098	2 349	—	3 850	150	407	2 699	33 539	17 549	3 473	69 114
Importkonkurrerende næringer .	2 768	128	1 800	—	94	123	669	5 139	6 298	5 339	22 363
Fiske	1	36	18	25	—	—	1 405	195	39	57	1 776
Utenriks sjøfart	—	—	121	—	—	—	—	24	÷15	14 398	14 528
Andre eksportkonkurrerende næringer	446	266	1 672	823	17	16	—	996	530	10 101	14 867
Import	1 876	549	3 135	5 620	90	4 455	3 530	7 550	11 316	164	38 285
Overføringer	—	—	—	—	—	—	—	441	÷2 772	2 331	—
Bruttoprodukt	7 846	2 865	60 471	11 873	1 425	9 522	6 450	—	—	—	100 452
Total	18 171	6 193	69 114	22 363	1 776	14 528	14 867	51 394	51 157	36 186	285 749
Lønn	4 648	387	29 221	6 714	108	2 754	3 533	—	—	—	47 365
Eierinntekt	1 603	2 160	10 160	2 980	748	1 253	2 088	—	—	—	20 992
Indirekte skatter	931	391	14 249	1 357	119	18	÷570	—	—	—	16 495
÷ subsidier	12	1 269	3 194	147	53	0	118	—	—	—	4 793
Kapitalslit	673	1 193	10 053	986	502	5 496	1 520	—	—	—	20 423

A. Bruttonasjonalprodukt i faste priser etter næringsgruppe. Årlige tall i mill. kroner.

	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971
Jordbruk i alt	1 719	1 598	1 650	1 604	1 614	1 672	1 626	1 854	1 661	1 597	1 607
Jordbruk	1 932	1 767	1 857	1 792	1 778	1 786	1 800	2 054	1 845	1 780	1 790
Mjølkeforedling	÷ 212	÷ 169	÷ 206	÷ 188	÷ 164	÷ 113	÷ 173	÷ 199	÷ 184	÷ 182	÷ 183
Skjermede næringer	24 968	25 758	27 126	28 345	29 373	30 427	32 094	33 136	35 177	36 693	38 314
Bygge- og anleggsvirksomhet	2 754	2 893	3 055	3 182	3 164	3 273	3 569	3 552	3 692	3 913	4 084
Skjermede industrigrupper ..	3 086	3 099	3 452	3 612	3 766	3 877	4 127	4 180	4 364	4 522	4 691
Annet	19 127	19 765	20 618	21 550	22 442	23 276	24 398	25 404	27 120	28 258	29 538
Importkonkurrerende næringer .	4 459	4 717	4 845	5 210	5 395	5 710	5 910	5 927	6 247	6 549	6 768
Importkonkurrerende industri	4 434	4 686	4 813	5 181	5 367	5 681	5 883	5 905	6 220	6 517	6 737
Annet	25	31	32	29	27	29	27	21	27	31	30
Eksportkonkurrerende næringer	8 097	8 485	9 046	9 843	10 941	11 607	12 564	13 354	13 581	13 761	14 703
Skogbruk	936	918	877	930	949	845	870	803	823	838	840
Fiske m. v.	605	565	583	652	853	975	1 122	934	837	820	846
Hvalfangst	163	164	73	96	79	46	34	30	3	2	2
Eksportkonk. bergverk og industri	2 393	2 472	2 669	2 954	3 313	3 480	3 601	3 995	4 357	4 434	4 458
Utenriks sjøfart	3 854	4 184	4 602	4 923	5 439	5 867	6 486	7 067	6 975	7 048	7 847
Lufttransport	144	179	240	285	305	392	449	524	583	618	707
Hele økonomien	39 244	40 559	42 669	45 004	47 324	49 418	52 196	54 273	56 667	58 602	61 392

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972. NOU 1972: 10

B. Faktorinntekt etter næringsgruppe. Årlige tall i mill. kroner.

	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971
Jordbruk i alt	1 737	1 644	1 741	1 812	1 983	2 055	2 195	2 666	2 519	2 463	2 547
Jordbruk	1 574	1 433	1 486	1 543	1 654	1 705	1 827	2 269	2 033	1 975	1 955
Mjølkeforedling	163	210	254	269	328	349	367	397	485	487	591
Skjermede næringer	17 644	19 433	21 421	23 241	25 596	27 873	31 235	33 626	36 804	40 079	45 632
Bygge- og anleggsvirksomhet	2 196	2 525	2 831	2 929	3 217	3 755	4 357	4 418	4 927	5 470	6 251
Skjermede industrigrupper ..	2 566	2 737	3 068	3 327	3 597	3 908	4 298	4 671	5 158	5 663	6 416
Annet	12 881	14 170	15 522	16 984	18 782	20 210	22 579	24 536	26 718	28 946	32 964
Importkonkurrerende næringer .	3 569	3 974	4 287	4 719	5 076	5 676	6 145	6 387	7 239	8 519	9 694
Importkonkurrerende industri	3 549	3 946	4 235	4 683	5 039	5 580	6 053	6 344	7 153	8 460	9 647
Annet	20	28	51	35	36	95	91	43	85	59	47
Ekspportkonkurrerende næringer	4 717	4 763	5 066	6 009	7 044	7 382	7 743	8 076	8 418	10 173	10 483
Skogbruk	917	901	846	934	1 039	922	946	784	800	854	940
Fiske m. v.	373	344	372	458	733	916	725	547	613	863	855
Hvalfangst	73	49	17	70	81	49	26	7	1	3	3
Ekspportkonk. bergverk og industri	1 855	1 819	1 877	2 178	2 695	2 850	2 819	3 288	3 823	4 424	4 444
Utenriks sjøfart	1 414	1 580	1 843	2 235	2 355	2 468	3 008	3 199	2 923	3 792	4 006
Lufttransport	83	68	109	132	140	175	217	249	256	236	232
Hele økonomien	27 668	29 816	32 515	35 783	39 700	42 987	47 319	50 756	54 980	61 236	68 357
Av dette i:											
Industri	7 989	8 552	9 281	10 289	11 450	12 455	13 306	14 442	16 315	18 695	20 733
Næringsmiddelindustri	953	1 078	1 206	1 215	1 369	1 578	1 626	1 720	1 995	1 996	2 377
Drikkevarerindustri	156	159	147	146	161	181	191	234	252	283	325
Tobaksindustri	40	30	67	54	37	49	44	40	89	62	21
Tekstilindustri	328	349	374	400	427	448	467	446	463	517	508
Bekledningsindustri m. v. . .	464	487	544	565	553	603	615	608	664	629	588
Treindustri	274	284	316	391	426	431	489	545	673	792	870
Møbel- og innredn.industri .	307	333	351	395	425	457	513	538	617	700	802
Treforedlingsindustri	537	497	527	633	665	620	649	797	904	1 011	956
Grafisk industri, forlag m.v.	490	508	629	684	714	786	879	1 011	1 119	1 258	1 419
Lærindustri	38	38	40	47	46	50	46	44	50	45	39
Gummivareindustri	71	84	89	101	113	131	134	152	157	178	210
Kjemisk industri	684	710	770	842	1 063	1 158	1 071	1 147	1 256	1 344	1 438
Kull- og mineraloljeforedl. .	88	102	91	67	62	85	125	217	224	423	537
Jord- og steinvarerindustri ..	340	371	388	452	475	492	539	590	661	733	851
Primær jern- og metallind.	786	778	735	916	1 117	1 148	1 251	1 483	1 712	2 207	2 007
Jern- og metallvarerindustri	530	620	658	760	794	863	957	1 018	1 139	1 384	1 664
Maskinindustri	339	438	422	467	526	617	624	655	738	937	1 087
Skipsindustri	377	381	492	521	572	616	704	712	873	1 086	1 267
Transportmiddelindustri ..	1 028	1 130	1 253	1 428	1 674	1 871	2 094	2 132	2 324	2 644	3 133
Diverse industri	150	166	175	197	224	262	281	342	395	457	627

C. Lønn¹⁾ etter næringsgruppe. Årlige tall i mill. kroner.

	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971
Jordbruk i alt	243	245	244	252	266	273	291	302	318	342	387
Jordbruk	134	131	125	124	125	130	132	131	135	139	..
Mjølkeforedling	108	113	118	128	140	142	159	170	182	202	..
Skjermede næringer	11 793	13 359	14 478	15 790	17 421	19 251	21 685	23 715	26 041	29 350	33 869
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 721	1 943	2 115	2 244	2 467	2 736	3 085	3 240	3 530	4 070	4 648
Skjermede industrigrupper ..	1 654	1 837	1 984	2 175	2 385	2 634	2 886	3 143	3 450	3 970	..
Annet	8 417	9 577	10 378	11 370	12 568	13 881	15 714	17 331	19 061	21 309	..
Importkonkurrerende næringer .	2 459	2 757	2 965	3 234	3 550	3 997	4 417	4 715	5 142	5 889	6 714
Importkonkurrerende industri	2 434	2 729	2 936	3 211	3 524	3 966	4 384	4 682	5 107	5 848	6 669
Annet	24	27	29	23	26	31	32	32	35	40	..
Eksporthkonkurrerende næringer	3 013	3 222	3 381	3 623	3 926	4 257	4 723	4 981	5 133	5 477	6 395
Skogbruk	347	348	335	327	341	330	333	300	292	279	313
Fiske m. v.	107	82	69	74	74	83	100	103	99	103	108
Hvalfangst	97	83	40	49	28	28	14	9	1	1	..
Eksporthkonk. bergverk og industri	1 248	1 334	1 412	1 529	1 687	1 892	2 035	2 158	2 310	2 629	2 971
Utenriks sjøfart	1 157	1 316	1 448	1 564	1 694	1 801	2 095	2 242	2 242	2 255	2 754
Lufttransport	57	57	76	79	100	122	145	168	188	210	..
Hele økonomien	17 509	19 584	21 069	22 900	25 164	27 780	31 118	33 715	36 635	41 058	47 365
Av dette i:											
Industri	5 354	5 922	6 352	6 947	7 629	8 507	9 326	10 012	10 895	12 468	14 112
Næringsmiddelindustri	590	662	713	761	845	934	996	1 060	1 152	1 275	..
Drikkevareindustri	71	80	80	84	89	102	109	125	140	162	..
Tobaksindustri	29	32	33	34	37	39	42	45	47	51	..
Tekstilindustri	227	254	275	299	313	336	362	354	363	389	..
Bekledningsindustri m. v. ...	317	330	364	382	386	415	431	433	459	484	..
Treindustri	201	217	230	259	286	310	347	388	428	509	..
Møbel- og innredn.industri .	207	218	229	250	275	301	328	351	390	464	..
Treforedlingsindustri	444	461	488	523	558	596	615	647	692	791	..
Grafisk industri, forlag m.v.	329	373	407	451	488	537	595	657	730	843	..
Lærindustri	25	26	29	30	31	32	33	33	35	35	..
Gummivareindustri	54	65	70	71	79	93	99	112	116	117	..
Kjemisk industri	376	428	449	489	537	599	652	668	692	773	..
Kull- og mineraloljeforedl. .	26	29	28	34	42	45	55	62	66	74	..
Jord- og steinvarerindustri ..	205	226	230	253	277	310	334	369	390	429	..
Primær jern- og metallind. .	424	462	480	543	598	665	746	831	916	1 053	..
Jern- og metallvarerindustri	395	452	486	543	604	664	747	815	892	1 040	..
Maskinindustri	238	277	310	336	380	426	487	522	582	679	..
Skipsindustri	258	296	338	364	395	465	530	577	653	791	..
Transportmiddelindustri ..	829	911	978	1 093	1 243	1 449	1 608	1 727	1 890	2 203	..
Diverse industri	100	117	125	142	160	183	202	226	255	297	..

1) Inklusive arbeidsgivers andel av trygdepremier.

D. Eierinntekt etter næringsgruppe. Arlige tall i mill. kroner.

	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971
Jordbruk i alt	1 494	1 398	1 496	1 560	1 716	1 782	1 904	2 364	2 200	2 121	2 160
Jordbruk	1 439	1 301	1 360	1 418	1 528	1 575	1 695	2 138	1 897	1 836	..
Mjølkeforedling	55	97	136	141	188	207	208	226	302	285	..
Skjermede næringer	5 851	6 074	6 942	7 451	8 175	8 621	9 549	9 911	10 762	10 729	11 763
Bygge- og anleggsvirksomhet	475	582	715	685	750	1 018	1 272	1 178	1 396	1 399	1 603
Skjermede industrigrupper ..	911	899	1 084	1 152	1 211	1 274	1 412	1 527	1 708	1 693	..
Annet	4 463	4 592	5 143	5 614	6 213	6 329	6 865	7 205	7 657	7 636	..
Importkonkurrerende næringer ..	1 110	1 217	1 321	1 484	1 525	1 678	1 727	1 671	2 096	2 630	2 980
Importkonkurrerende industri ..	1 115	1 216	1 299	1 472	1 514	1 614	1 668	1 661	2 046	2 611	2 978
Annet	÷5	1	21	12	10	64	58	10	50	18	..
Eksporthkonkurrerende næringer ..	1 703	1 541	1 685	2 385	3 118	3 124	3 020	3 094	3 285	4 696	4 088
Skogbruk	570	553	510	607	698	591	613	483	507	575	627
Fiske m. v.	266	261	303	384	658	833	625	443	513	760	747
Hvalfangst	÷24	÷33	÷22	21	52	20	12	÷1	—	2	..
Eksporthkonk. bergverk og industri	607	484	464	649	1 007	957	783	1 130	1 513	1 795	1 473
Utenriks sjøfart	257	264	395	671	661	667	913	957	681	1 537	1 252
Lufttransport	26	11	33	53	40	53	71	81	67	25	..
Hele økonomien	10 159	10 232	11 446	12 882	14 536	15 206	16 201	17 041	18 344	20 177	20 992
Av dette i:											
Industri	2 634	2 629	2 928	3 341	3 820	3 948	3 980	4 430	5 419	6 227	6 621
Næringsmiddelindustri	362	416	492	453	524	644	629	660	842	721	..
Drikkevareindustri	84	79	66	61	71	78	81	108	111	121	..
Tobakksindustri	11	÷2	33	19	—	9	2	÷5	42	11	..
Tekstilindustri	100	95	99	101	114	112	105	92	100	127	..
Bekleddningsindustri m. v.	147	157	179	182	167	187	183	174	205	145	..
Treindustri	73	66	86	131	139	120	142	157	245	282	..
Møbel- og innredn.industri ..	100	114	122	145	149	156	184	187	226	236	..
Treforedlingsindustri	93	35	38	110	107	24	34	149	212	219	..
Grafisk industri, forlag m.v.	161	135	221	232	226	249	283	353	389	414	..
Lærindustri	13	11	11	16	15	18	13	11	15	9	..
Gummivareindustri	17	19	18	30	34	37	34	39	41	60	..
Kjemisk industri	307	281	321	353	525	559	419	479	563	571	..
Kull- og mineraloljeforedl. ..	62	73	62	33	20	40	70	155	157	349	..
Jord- og steinvareindustri ..	134	145	157	199	197	182	204	220	271	303	..
Primær jern- og metallind. ..	362	316	254	373	519	482	505	652	795	1 153	..
Jern- og metallvareindustri ..	135	168	171	217	190	198	209	203	246	344	..
Maskinindustri	101	161	111	130	146	190	136	132	155	257	..
Skipsindustri	119	85	153	157	176	151	174	134	220	295	..
Transportmiddelindustri ..	198	218	275	335	431	422	485	404	433	441	..
Diverse industri	50	49	50	55	63	78	79	115	140	159	..

E. Årsverk etter næringsgruppe. Årlige tall i 1000 beregnede årsverk.

	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971
Jordbruk i alt	261	255	249	243	238	228	219	210	203	197	190
Herav lønsmottakere	22	20	19	18	17	16	15	14	14	14	13
Jordbruk	254	248	242	236	230	221	212	204	197	190	..
Herav lønsmottakere	15	13	12	11	10	9	9	8	8	7	..
Mjølkeforedling	7	7	7	7	7	6	6	6	6	6	..
Herav lønsmottakere	7	7	7	7	7	6	6	6	6	6	..
Skjermede næringer	856	870	889	907	922	934	957	977	1 000	1 031	1 050
Herav lønsmottakere	757	770	789	806	821	833	854	875	898	930	949
Bygge- og anleggsvirksomhet	117	118	119	120	120	121	127	126	128	132	133
Herav lønsmottakere	96	98	98	98	98	99	104	102	104	107	108
Skjermede industrigrupper ..	113	115	121	123	127	127	129	130	131	134	..
Herav lønsmottakere	103	104	110	113	116	117	119	120	121	124	..
Annet	625	636	649	663	675	685	700	720	740	764	..
Herav lønsmottakere	558	568	581	594	606	616	631	652	672	698	..
Importkonkurrerende næringer .	167	170	172	172	175	178	179	177	179	186	188
Herav lønsmottakere	155	159	162	162	164	168	169	167	169	176	178
Importkonkurrerende industri ..	166	169	171	171	174	177	178	176	178	185	187
Herav lønsmottakere	154	158	161	161	163	167	168	166	168	175	177
Annet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	..
Herav lønsmottakere	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	..
Ekspportkonkurrerende næringer	197	192	190	189	189	185	183	177	170	165	162
Herav lønsmottakere	160	154	152	152	152	149	148	144	139	136	134
Skogbruk	23	21	21	20	20	17	16	13	12	12	11
Herav lønsmottakere	17	16	16	15	15	12	11	10	9	9	9
Fiske m. v.	40	39	38	37	36	35	35	35	33	31	30
Herav lønsmottakere	9	8	6	6	5	6	7	7	7	6	6
Hvalfangst	3	2	1	1	1	1	—	—	—	—	..
Herav lønsmottakere	3	2	1	1	1	1	—	—	—	—	..
Eksportkonk. bergverk og industri	76	75	74	75	77	78	77	76	76	77	77
Herav lønsmottakere	70	68	68	70	71	73	72	70	70	71	71
Utenriks sjøfart	52	52	53	52	51	50	49	47	44	39	39
Herav lønsmottakere	52	51	52	52	51	50	49	47	43	39	38
Lufttransport	2	2	2	2	2	2	2	3	3	4	..
Herav lønsmottakere	2	2	2	2	2	2	2	3	3	4	..
Hele økonomien	1 483	1 488	1 502	1 513	1 525	1 526	1 539	1 542	1 554	1 580	1 591
Herav lønsmottakere	1 095	1 106	1 123	1 139	1 156	1 167	1 188	1 202	1 222	1 257	1 276

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1972. **NOU 1972: 10**

